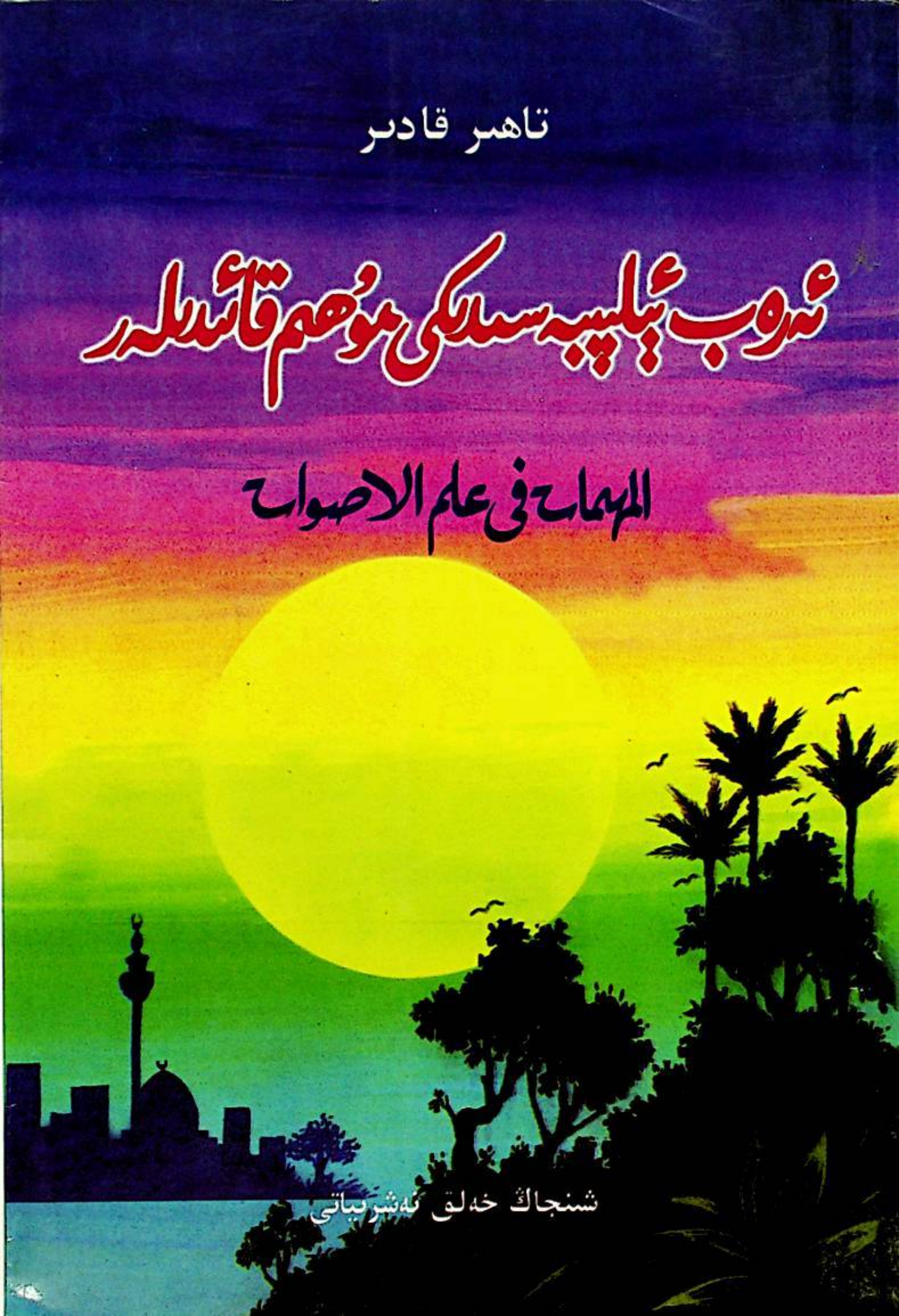
تاهىر قادىر

ئەرەب ئېلىپبە سىدىكى مۇھىم قائىدىلەر

المهماز فى علم الاصوات

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

بۇ كتابنى مېنى
ۇقۇتۇش يولىدا بارلىقىنى
ئايىمغان مەرھۇم ئاتام قادىر
ھاجىمنىڭ پېشىگە پېغىشلايمەن.
رب ارحمهما كما ربياني صغيرا

تاهىر قادىر

ئەرەب ئېلىپبە سىدىكى مۇھىم قائىدىلەر

المهماح فى علم الاصواح

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

阿拉伯语识字法基本知识/塔依尔·卡得尔著.
乌鲁木齐:新疆人民出版社,2001.9
ISBN7—228—06728—2

Ⅰ.阿 … Ⅱ. 塔 … Ⅲ.阿拉伯语—识字数学—维吾尔语
(中国少数民族语言) Ⅳ.H372

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2001)第 071075 号

责任编辑:阿布力米提·依明
封面设计:阿迪利·阿依提

阿拉伯语识字法基本知识 (维吾尔文)

塔依尔·卡得尔著

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮政编码:830001)
新疆新华书店发行
新疆农科院印刷厂印刷
850×1168 毫米 32 开本 5.375 印张 2 插页
2001 年 10 月第 1 版 2002 年 12 月第 2 次印刷
印数:3000—6000

ISBN7—228—06728—2/H.445 定价:8.00 元

مۇقەددىمە

بۇ كىتاب ئەرەب تىلى ئېلىپبەسىنى، شۇنداقلا تارىخىمىزدىكى شانلىق نامايەندىلەر خاتىرىلەنگەن ئەرەب تىلى ئېلىپبەسى ئاساسىدىكى ئۇيغۇر خاقانىيە تىلى ۋە چاغاتاي تىلى ئېلىپبەسىنىمۇ ئۆگەنگۈچى ۋە تەتقىق قىلغۇچىلارغا ئاز - تولا پايدىسى بولار دېگەن ئۈمىدتە تۈزۈلدى.

بۇ ئېلىپبە ئاساسىي ئوقۇش قائىدىلىرى ۋە قوشۇمچە ئوقۇش قائىدىلىرى دەپ چوڭ ئىككى قىسىمغا بۆلۈنگەن بولۇپ، ئاساسىي ئوقۇش قائىدىلىرى قىسمىدا ئەرەب تىلى فونېتىكىسىغا ئائىت بىلىملەر، يەنى تاۋۇش بەلگىلىرى ۋە ئۇنىڭ رولى ھەققىدە تەپسىلىي چۈشەنچە بېرىلدى ۋە بۇلارغا مۇناسىپ ئۇلگە، مىسال ۋە مەشىقلەر بىرقەدەر كۆپ بېرىلدى. مىساللار ئىمكانقەدەر ئەرەب تىلىدىن ئۇيغۇر تىلىغا قوبۇل قىلىنىپ ئۆزلەشتۈرۈلگەن سۆزلەردىن تاللاپ ئېلىندى ۋە ئۇلارغا مۇناسىپ سۈرەتلەر قىستۇرۇلدى. چۈشىنىشكە تېخىمۇ قولاي بولسۇن ئۈچۈن، بىر قىسىم ئۇلگە ۋە مىساللار ئۇيغۇر تىلىدىكى سۆزلەردىن، شۇنداقلا ئۇيغۇر قەدىمىي ئەسەرلىرىدىكى نەمۇنىلەردىن ئەسلىي ئىملاسىدىن

ئېلىنىپ، ئەرەب ئېلىپبەسىنىڭ قائىدىسى بويىچە ھەربىكەت بەلگىسى قويۇلۇپ ئىزاھلاندى. كىتابنىڭ قوشۇمچە ئوقۇش قائىدىلىرى قىسمىدا بولسا، كىتابخانلارغا ئانچە تونۇشلۇق بولمىغان ترتىل قائىدىسى تونۇشتۇرۇلغان بولۇپ، بۇ ترتىل قائىدىلىرىدا نوپۇزلۇق تجويد ئىلمى مەنبەلىرىگە ئاساسەن حَفْصِ نىڭ شَاطِبِي نىڭ ۋاستىسى ئارقىلىق عَاصِمْ دىن بولغان رىۋايىتى ئاساس قىلىندى. بۇنىڭدا ئۆگەنگۈچىلەرگە ئەڭ ئېھتىياجلىق بولغان قائىدىلەردىن تۆۋەندىكىلەر چۈشىنىشلىك ۋە ئاممىباب تىل بىلەن چۈشەندۈرۈلدى.

1. تەنۇىن ۋە ساكىنلىق نۇنىنىڭ ئوقۇلۇش ھالەتلىرىدىن اِظْهَارْ (ئېنىق تەلەپپۇز قىلىپ ئوقۇش)، اِدْغَامْ (كىرىشتۈرۈپ ئوقۇش)، اِقْلَابْ (تاۋۇش ئالماشتۇرۇپ ئوقۇش)، اِخْفَاء (يوشۇرۇپ ئوقۇش) دىن ئىبارەت تۆت خىل ھالەتتە ئوقۇلۇشى؛

2. تەشدىتلىك نۇن ۋە مىمنىڭ ئوقۇلۇش ھالەتلىرى؛

3. ساكىنلىق مىمنىڭ ئوقۇلۇش ھالىتى؛

4. مەد، يەنى سوزۇپ ئوقۇش ھالەتلىرىدىن مَدّْطَبَعِي (تەبئىي مەد) ۋە مَدّْفَرْعِي (قوشۇمچە مەد) ۋە ئۇلارنىڭ «مَدُّالْبَدَلْ، مدالصلة، مَدُّالعِوَضْ، مَدُّالْمُتَّصِلْ، مَدُّالْمُنْفَصِلْ، مَدُّالْعَارِضْ للسكون، مَدُّاللِّين، مَدُّاللَازِمْ» قاتارلىق تۈرلىرى؛

5. مَخَارِجُ الْحُرُوفِ (تاۋۇش چىقىرىش

ئورگانلىرى)؛
6. حُرُوفُ التَّفْخِيمْ وَالتَّرْقِيقِ (قېلىن ۋە يۇمۇشاق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر)؛
7. قَلْقَلَة (تاۋۇش مەخرىجىنى تىترىتىپ تەلەپپۇز قىلىش)؛
8. اَلْوَقْفُ وَالسَّكْتَ (توختاپ ئوقۇش ۋە توختاش ھالەتلىرى)؛
9. ئايرىم تىنىش بەلگىلىرى ۋە ئۇلارنىڭ رولى ھەققىدە ھەم مۇناسىپ ئىزاھاتلار بېرىلدى.

چۈشىنىش بىرقەدەر قىيىن بولغان ماۋزۇلارنىڭ ئاخىرىغا مۇناسىپ تەھلىلىي مەشىقلەر بېرىلدى، ئەمما مَخَارِجُ الْحُرُوفْ دىن كېيىنكى ماۋزۇلار ئاساسەن ئايرىم تاۋۇشلار ھەققىدە بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇلارغا تەھلىلىي مەشىقلەر بېرىلمىدى.

سەۋىيەم چەكلىك بولغانلىقتىن يەنىلا بەزى سەۋەنلىكلەرگە يول قويغان بولۇشۇم مۇمكىن، كەڭ كىتابخانىلارنىڭ، شۇنداقلا بۇ ساھەدە قەلەم تەۋرىتىپ يول ئېچىپ كېلىۋاتقان ئۇستازلارنىڭ تەنقىدىي پىكىر بېرىشىنى سەمىمىي قوبۇل قىلىمەن.

تاھىر قادىر

2002 ـ يىل 12 ـ ئاينىڭ 2 ـ كۈنى، ئۈرۈمچى.

مۇندەرىجە

ئاساسىي ئوقۇش قائىدىلىرى
(قواعدالقراة الاساسية)

1. ئېلىپبە 1
2. ھەرپلەرنىڭ كەسمە شەكلى 3
3. ھەرەكەلەر 4
4. زەبەر 5
5. سوزۇلما زەبەر 7
6. زىر 9
7. سوزۇلما زىر 10
8. پەش 11
9. سوزۇلما پەش 15
10 قوش زەبەر 18
11. قوش زىر 20
12. قوش پەش 21
13. ساكىن 24
14. تەشدىد 35
15. قَمَرِيَّة ھەرپلىرى ۋە شَمْسِيَّة ھەرپلىرى ...38
16. تىنىق زەبەر ۋە تىنىق زىر 43
17. مەد 46
ئومۇمىي تەكرار مەشىقلىرى..... 47
18. قەدىمى ئەسەرلەردىن نەمۇنىلەر 58

قوشۇمچە ئوقۇش قائىدىلىرى
(قواعدالترتيل الملحقة)

1. ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىننىڭ ئوقۇلۇش هالەتلىرى (اَحْكَامُ النُّونِ السَّاكِنَةِ وَالتَّنْوِين) ... 107

1) ئېنىق تەلەپپۇز قىلىش (اِظْهَار) 107

2) كىرىشتۈرۈپ ئوقۇش (اِدْغَامْ)..... 109

3) يۆتكەپ ئوقۇش (اِقْلَابْ) 113

4) يوشۇرۇپ ئوقۇش (اِخْفَاءْ) 115

2. تەشدىدلىق مىم ۋە نۇنلىرىڭ ئوقۇلۇش هالىتى (حُكْمُ النُّونِ وَالْمِيمِ الْمُشَدَّدَتَيْنِ) 118

3. ساكىنلىق مىملارنىڭ ئوقۇلۇش هالەتلىرى (اَحْكَامُ الْمِيمِ السَّاكِنَةِ) 119

4. ساكىنلىق لاملارنىڭ ئوقۇلۇشى (حُكْمُ اللاَّمَاتِ السَّوَاكِنِ)..... 122

5. مەد ۋە ئۇنىڭ تۈرلىرى (اَلْمَدُّ وَاَقْسَامُهُ)..... 125

1) تەبئىي مەد (اَلْمَدُّ الطَّبِيعِيُّ) 126

مەدالبدل ،2، مەدالصلة ،3، مەدال-
عوض 127

2) قوشۇمچە مەد (اَلْمَدُّالْفَرْعِي) 128

(1) تۇتاشقان مەد (اَلْمَدُّالْمُتَّصِلْ) 129

(2) ئايرىلغان مەد (اَلْمَدُّالْمُنْفَصِلْ) ... 131

(3) ساكىن سەۋەبلىك مەد (اَلْمَدُّالْ-
عَارِضْ لِلسُّكُونْ)..... 132

(4) يۇمشاق تاۋۇشلۇق مەد (اَلْمَدّ-
داللّىِن) 135
(5) زۆرۈرى مەد (اَلْمَدُّاللَّازِمْ) 136
1- تەشدىدلىك سۆزدىكى مدلازم (مَدُّلَازِمْ كَلِمِي
مُثَقَّلْ) 137
2- ساكىنلىق سۆزدىكى مدلازم (مَدُّلَازِمْ كَلِمِي
مُخَفَّفْ) 137
3- تەشدىدلىك ھەرپتىكى مدلازم (مَدُّلَازِمْ
حَرْفِي مُثَقَّل) 138
4- ساكىنلىق ھەرپتىكى مدلازم (مَدُّلَازِمْ حَرْفِي
مُخَفَّفْ) 138
مەدلەر جەدۋىلى 142
6. تاۋۇش چىقىرىش ئورۇنلىرى
(مَخَارِجُ الْحُرُوفِ) 143
7. قېلىن ۋە ئىنچىكە تەلەپپۇز قىلىنىدىغان
ھەرپلەر (حُرُوفُ التَّفْخِيمِ وَالتَّرْقِيقِ) 148
8. تىترىتىپ ئوقۇش (قَلْقَلَة) 151
9. توختىۋېلىپ ئوقۇش (اَلسَّكْتَ) 152
10 توختاش (اَلْوَقْفُ) 153
1) توختاشقا بولىدىغان جايلار 153
2) توختاشقا بولمايدىغان جايلار 155

(٤) حد الشيء في اللغة 135
(٥) حد الشيء (وهو المشترك) 136
١. حد الشيء وماهيته (وهو المركب) 137
٢. حد الشيء وماهيته (وهو البسيط) 137
٣. حد الشيء وماهيته (وهو المركب) 138
٤. حد الشيء وماهيته (وهو البسيط) 138
٥. حد الشيء وماهيته (وهو المركب) 142
٦. حد الشيء وماهيته (وهو البسيط) 143
٧. حد الشيء وماهيته (وهو المركب) 148
٨. حد الشيء وماهيته (وهو البسيط) 151
٩. حد الشيء وماهيته (وهو المركب) 152
١٠. حد الشيء وماهيته (وهو البسيط) 153
(١ مثال على حد الشيء وماهيته المركبة 153
(٢ مثال على حد الشيء وماهيته البسيطة 155
(المد الفرعي) 128
(المد المتصل) 129
(المد المنفصل) 131
(المد اللازم) 132

ئاساسىي ئوقۇش قائىدىلىرى

قواعد القرأة الأساسية

1. ئېلىپبە

ا ء	ب	ت	ث	ج
ئەلىف	بائ	تاء	سائ	جىم
ح	خ	د	ذ	ر
ھاء	خاء	دال	زال	روائ
ز ز	س	ش	ص	ض
زاي	سىن	شىن	سۋاد	دۋاد
ط	ظ	ع	غ	ف
تۋاء	زاء	ئەين	غۇيىن	فاء
ق	ك ک		ل	م
قۇاف	كاف		لام	مىم
ن	و	ھ ه	لا	ي
نۇن	ۋاۋ	ھى	لامئەلىف	ياء

قاتتىق تەلەپپۇزقىلىنىدىغان ھەرپلەر

ئاستى سىزىلغان ھەرپلەرقاتتىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەردۇر

ا ء	ب	ت	ث	ج
ح	خ	د	ذ	ر
ز ز	س	ش	ص	ض
ط	ظ	ع	غ	ف
ق	ك	ک	ل	م م
ن	و	ھ ه	لا	ي

2. ھەرپلەرنىڭ كەسمەشەكلى

باش كېلىشتىكى ھەرپلەر

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ
د	ذ	ر	ز	س	ش	ص
ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ق
ك	ل	م	ن	و	ھ	ي

ئوتتۇرا كېلىشتىكى ھەرپلەر

ئ	بـ	تـ	ثـ	جـ	حـ	خـ
ـد	ـذ	ـر	ـز	ـس	ـش	ـص
ـض	ـط	ـظ	ـع	ـغ	ـف	ـق
ـك	ـل	ـم	ـن	ـو	ـھ	ـي

ئاخىر كېلىشتىكى ھەرپلەر

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ
د	ذ	ر	ز	س	ش	ص
ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ق
ك	ل	م	ن	و	ھ	ى

3 . ھەرىكەلەر

ئەرەب يېزىقىدىكى ھەرىكە قويۇلغان ئەسەرلەرنى توغرا ئوقۇشنى ئۆگىنىۋېلىشىمىز ئۈچۈن، ئالدى بىلەن ھەرىپلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدىغان ھەرىكىلەرنىڭ رولىنى پۈختا ئىگىلىۋېلىشىمىز ئىنتايىن مۇھىم. ھەرىكىلەرنىڭ سانى ئون تۆت بولۇپ، بۇلار تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت

ـَـ	ـِـ	ـُـ	ـَا
(زەبەر)	(زىر)	(پىش)	(سوزۇلما زەبەر)
ـِي - ـِيـ	ـُو	ـً	
(سوزۇلما زىر)	(سوزۇلما پىش)	(قوش زەبەر)	(قوش زىر)
ـْ	ـّ	ـٰ	ـٓ
(قوش پىش)	(سۈكۈن)	(تەشدىد)	(تىك زەبەر) (تىك زىر) (مەد)

4. زەبەر «ـَـ»

بۇ بەلگىنىڭ نامى ئەرەبچە «فَتْحَةُ» (فەتھ) بولۇپ، ھەرپ-لەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپلەرنىڭ ئەسلىي ئاۋازىغا، (ئە) ئاۋازى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ. زەبەر بەلگىسى قويۇلغان-لىدىن كېيىنكى قانىتىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەرنىڭ ئاۋازى(ئا) غا مايىل تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

مەسىلەن:

ا+ـَ=اَ (ئە) ب+ـَ=بَ (بە)

ك+ـَ=كَ (كە) م+ـَ=مَ (مە)

دَ+رَ+سَ=دَرَسَ (دەرۋەسە)

1- مەشىق

اَ	بَ	تَ	ثَ	جَ	حَ	خَ	دَ	ذَ	رَ	زَ	سَ	شَ	صَ	ضَ	طَ	ظَ	عَ	غَ	فَ	
ئە	بە	تە	سە	جە	ھە	خە	دە	زە	رە	زە	سە	شە	سۇ	دۇ	تۇ	زۇ	ئۇ	غە	فە	
قَ	كَ	لَ	مَ	نَ	وَ	هَ	لَا	ءَ	يَ											
قە	كە	لە	مە	نە	ۋە	ھە	لا	ئە	يە											

2 - مەشىق

ھەرپلەرنىڭ ئۈزۈلۈنسىز ئۇلىنىشى

كَ+تَ+بَ=كَتَبَ (كەتەبە)

قَ+لَ+مَ =قَلَمَ (قەلەمە)

اَ+بَ+دَ=اَبَدَ (ئەبەدە)	بَ+رَ+دَ=بَرَدَ (بەرۋەدە)			
تَبَعَ	ثَبَتَ	جَهَدَ	حَلَبَ	خَلَقَ
تەبەئۇە	سەبەتە	جەھەدە	ھۇەلەبە	خەلەقە
دَرَكَ	ذَهَبَ	رَحَلَ	زَغَلَ	سَلَسَ
دەرەكە	زەھەبە	رەھەلە	زەعەلە	سەلەسە
شَغَلَ	صَبَرَ	ضَرَبَ	طَرَدَ	ظَهَرَ
شەغەلە	سۇەبەرە	دۇەرەبە	تۇەرەدە	زۇەھەدە
عَرَبَ	غَلَبَ	فَتَكَ	قَلَفَ	كَفَلَ
ئۇەرەبە	غەلەبە	فەتەكە	قەلەفە	كەفەلە
لَحَظَ	مَلَكَ	نَشَطَ	وَثَبَ	هَلَكَ	يَفَعَ
لەھۇەزۇە	مەلەكە	نەشەتۇە	ۋەسەبە	ھەلەكە	يەفەئۇە

5. سوزۇلما زەبەر «ـــَا»

بۇ بەلگىنىڭ نامى ئەرەبچە «فَتْحَةٌ مَمْدُودَةٌ» فەتھەتۇن مەمدۇدەتۇن بولۇپ، ئاخىر ئەلىف (ا) ياكى يالغۇز ئەلىف(ا) نىڭ زەبەر بىلەن بىرىكىشىدىن ھاسىل بولىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپ تاۋۇشىغا، ئۇزارتىلغان «ئە» تاۋۇشى قوشۇلۇپ، «ئا» تاۋۇشىغا مايىلراق قىلىپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

تَ+ا=تَا (تا) قَ+ا=قَا (قا) غَ+ا=غَا (غا)

قَ+ا+لَ=قَالَ (قالە) قَ+ا+لَا=قَالَا (قالا)

1 - مەشىق

اَ	بَا	تَا	ثَا	جَا	حَا	خَا	دَا	ذَا
فا	با	تا	سا	جا	ھا	خا	دا	زا
رَا	زَا	سَا	شَا	صَا	ضَا	طَا	ظَا	عَا
را	زا	سا	شا	سۋا	زۋا	تۋا	زۋا	ئۋا
غَا	فَا	قَا	كَا	لَا	مَا	نَا	وَا	ھَا	يَا
غا	فا	قا	كا	لا	ما	نا	ۋا	ما	يا

2 - مەشىق

ھەرپلەرنىڭ ئۆزئارا ئۇلىنىشى

اَ+ز+اَ+ب=اَزَابَ (ئەزابە)

بَانَ	تَابَ	ثَابَ	جَاهَدَ	حَاسَنَ
بانە	تابە	سابە	جاھەدە	ھۇاسەنە
خَاطَبَ	دَاوَمَ	ذَارَعَ	رَاكَضَ	زَامَنَ
خاتۇبە	داۋمە	زارەئۇ	راكەدۇ	زامەنە
سَابَقَ	شَاهَدَ	صَاحَبَ	ضَاعَفَ	طَابَقَ
سابەقە	شاھەدە	سۇاھۇبە	دۇائەفە	تۇابەقە
ظَارَفَ	عَادَلَ	غَالَبَ	فَارَسَ	قَاسَمَ
زۇارەفە	ئۇادەلە	غالەبە	فارەسە	قاسەمە
كَافَحَ	لَامَحَ	مَادَامَ	نَاصَرَ	وَاقَبَ	هَاجَمَ
كافەھۇ	لامەھۇ	مادامە	ناسۇرە	ۋاقەبە	ھاجەمە
يَاسَرَ	اُغَا	اُتَا	اُفَا	اُكَا	جَزَا	بَازَا	دَادَا
ياسەرد	ئاغا	ئاتا	ئافا	ئاكا	جەزا	بازا	دادا

6. زىر «ـِـ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «كَسْرَة» (كەسرە) بولۇپ، ھەرپلەرنىڭ ئاستىغا قويۇلىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپلەرنىڭ ئەسلىي ئاۋازىغا، «ئى» ئاۋازى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن :

ا + ـِ = اِ (ئى)　　ب + ـِ = بِ (بى)

ق + ـِ = قِ (قى)　　ك + ـِ = كِ (كى)

1 - مەشىق

اِ	بِ	تِ	ثِ	جِ	حِ	خِ	دِ	ذِ	رِ	زِ									
ئى	بى	تى	سى	جى	ھېي	خى	دى	زى	رى	زى									
سِ	شِ	صِ	ضِ	طِ	ظِ	عِ	غِ	فِ											
سى	شى	سېي	دېي	تېي	زېي	تېي	غى	فى											
قِ	كِ	لِ	مِ	نِ	وِ	ھِ	لا	ءِ	يِ										
قي	كى	لى	مى	نى	ۋى	ھى	لا	ئى	يى										

2 - مەشىق

ھەرپلەرنىڭ ئۈزۈكلىرىنى ئوقۇلىنىشى

وَ+ظِ+فَ=وَظِفَ كَ+رِ+مَ=كَرِمَ

(ۋەزنىدە) (كەرىمە)

اَذِنَ بَرِحَ تَبِعَ ثَرِمَ دَمِيَ ذَعِرَ رَدِفَ

ئەزنىە بەرىپەۋ تەبىئەۋ سەرىمە دەمىيە زەئىرە رەدىفە

زَجِلَ سَبِطَ شَرِقَ صَرِدَ ضَرِمَ طَرِبَ

زەجىلە سەبىتەۋ شەرىقە سۈەرىدە دۈەرىدە تۈەرىبە

ظَمِيَ عَجِبَ غَرِقَ فَزِعَ قَبِلَ كَزِحَ

رۈەمىيە تۈەجىبە غەرىقە فەزىئەۋ قەبىلە كەنىئەۋ

لَبِسَ مَحِكَ نَجِلَ هَرِتَ وَسِعَ يَسِرَ

لەبىسە مەھىيكە نەجىلە ھەرىتە ۋەسىئەۋ يەسىرە

7. سوزۇلما زىر «ـِـي - ـِـيـ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «كَسْرَةٌ مَمْدُودَةٌ» كەسرەتۇن مەمدۇدەتۇن بولۇپ، ئاخىر يا(ي)، ياكى ئوتتۇرا ياۋ (ـيـ) نىڭ زىر بىلەن بىرىكىشىدىن ھاسىل بولىدۇ. بۇ بەلگەقويۇلغان ھەرپنىڭ ئەسلى ئاۋازىشقا ئۇزارتىلغان«ئي» ئاۋازى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ. بۇ بەلگە تېنىڭ زىر بىلەن نورمۇتلىشىپمۇ كېلىدۇ. مەسىلەن:

اَ+بِ+ـِـي=اَبِي (ئەبى) اَ+خِ+ـِـي=اَخِي (ئەخمي)

كَ+رِ+يِمَ=كَرِيمَ حَ+بِ+يِبَ=حَبِيبَ

(كەريمە) (ھەبيبە)

مەشىق

بِيعَ زِيدَ حِيلَ جِيدَ قَاضِي شَامِي

بيئوە زيدە ھىيلە جيدە قادي شامي

صَافِي عَالِي غَالِي كَافِي وَافِي كِيدَ قِيدَ

سۇافي ئۇالي غالي كافي ۋافي كيدە قيدە

رِيشَ كِيلَ رَائِي نَادِي نَابِي رَاجِي

ريشە كيلە رائي نادي نابي راجي

8. پەش « ـُـ »

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى « ضَمَّة » (ئۇممە) بولۇپ، ھەرپلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپلەرنىڭ ئەسـ
لمي تاۋۇشىغا «ئۇ» تاۋۇشى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

اُ=ـُ+ا (ئۇ) بُ=ـُ+ب (بۇ)

تُ=ـُ+ت (تۇ) ثُ=ـُ+ث (سۇ)

ص+َا+بِ+ر+ُ=صَابِرُ (سابىرۇ)

ھ+َا+شِ+م+ُ=ھَاشِمُ (ھاشىمۇ)

1 – مەشىق

آ	ا	اُ	بَ	بِ	بُ	تَ	تِ	تُ
نە	نى	نۇ	بە	بى	بۇ	تە	تى	تۇ
ثَ	ثِ	ثُ	جَ	جِ	جُ	حَ	حِ	حُ
سە	سى	سۇ	جە	جى	جۇ	ھە	ھى	ھۇ
خَ	خِ	خُ	دَ	دِ	دُ	ذَ	ذِ	ذُ	رَ	رِ	رُ
خە	خى	خۇ	دە	دى	دۇ	زە	زى	زۇ	رە	رى	رۇ
زَ	زِ	زُ	سَ	سِ	سُ	شَ	شِ	شُ
زە	زى	زۇ	سە	سى	سۇ	شە	شى	شۇ
صَ	صِ	صُ	ضَ	ضِ	ضُ	طَ	طِ	طُ
سۋە	سى	سۇ	دۋە	دى	دۇ	تۋە	تى	تۇ
ظَ	ظِ	ظُ	عَ	عِ	عُ	غَ	غِ	غُ
زۋە	زى	زۇ	تۋە	تى	تۇ	عە	عى	عۇ

فَ فِ فُ قَ قِ قُ كَ كِ كُ

فه فى فۇ قه قى قۇ كه كى كۇ

لَ لِ لُ مَ مِ مُ نَ نِ نُ وَ وِ وُ

له لى لۇ مه مى مۇ نه نى نۇ ۋە ۋى ۋۇ

هَ هِ هُ لَا ءَ ءِ ءُ يَ يِ يُ

هه هى هۇ لا ئه ئى ئۇ يه يى يۇ

2 - مەشق

ھەرپلەرنىڭ ئۇزئارا ئۇلىنىشى

اَ اِ اُ بَبِبُ تَتِتُ ثَثِثُ جَجِجُ حَحِحُ

ئە ئى ئۇ بەببۇ تەتتۇ سەسسۇ جەججۇ ھۇەھھۇ

خَخِخُ دَدِدُ ذَذِذُ رَرِرُ زَزِزُ سَسِسُ

خەخخۇ دەددۇ زەززۇ رۇەررۇ زەززۇ سەسسۇ

شَشِشُ صَصِصُ ضَضِضُ طَطِطُ ظَظِظُ

شەششۇ سۇەسسۇ دۇەددۇ تۇەتتۇ زۇەززۇ

عَعِعُ غَغِغُ فَفِفُ قَقِقُ كَكِكُ لَلِلُ

ئۇدئىئۇ غەغغۇ فەففۇ قەققۇ كەككۇ لەللۇ

مَمِمُ	نَنِنُ	وَوِوُ	هَهِهُ	يَيِيُ
مەمسمۇ	نەننۇ	ۋەۋىۋۇ	ھەھسھۇ	يەيسيۇ

3 – مەشق

اَبُ	بُنِيَ	ثُبِعَ	ثُبِتَ	جُمِعَ حُشِرَ
ئە بۇ	بۇنسيە	ثۇبسئە	سۇبستە	جۇمسئە ھۇشىرە
خُدِمَ	دُفِعَ	ذُكِرَ	رُفِعَ	زُرِعَ سُمِعَ
خۇدىمە	دۇفسئە	زۇكىرە	رۇفسئە	زۇرىئە سۇمسئە
شُرِعَ	صَادِقُ	ضَامِرُ	طَاهِرُ	ظَاهِرُ
شۇرىئە	سۇادىقۇ	دۇامىرۇ	تۇاھىرۇ	زۇاھىرۇ
عَالِمُ	غَالِبُ	فَاتِحُ	قَاسِمُ	كَاتِبُ
ئۇالىمۇ	غالىبۇ	فاتىھۇ	قاسىمۇ	كاتىبۇ
لَقُنَ	مَسُكَ	نَذُلَ	وَسُمَ	هَبُلَ
لەقۇنە	مەسوكە	نەزولە	ۋەسۇمە	ھەبۇلە
يَسُرَ	تَبَارَكَ	تَجَاهَدَ	تَقَاعَدَ	مُتَقَاعِدُ
يەسۇرە	تەبارەكە	تەجاھەدە	تەقائەدە	مۇتەقائىدۇ
مُتَكَاسِلُ	اِذَا	شُرِعَ	يَنَالُ	
مۇتەكاسىلۇ	ئىزا	شۇرىئە	يەنالۇ	

9. سوزۇلما پەش «ـــــُو»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «ضَمَّةٌ مَمْدُوَدَةٌ» (دۇممەتۇن مەمدۇدە تۇن) بولۇپ، «و» نىڭ پەش بىلەن بىرىكىشىدىن ھاسىل بولىدۇ. بۇ شەكلىدىكى ھەرپنىڭ ئەسلي تاۋۇشىغا سوزۇلما «ئۇۇ» قوشۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

اَ+ع+وُ+ذْ=اَعُوْذُ (ئەئۇزۇ)

تَ+قَ+وُ+لْ=تَقُوْلُ (تەقۇلۇ)

1 - مەشىق

اُ اِيْ اُو	بَا بِي بُو	تَا تِي تُو	ثَا ثِي ثُو	
ثا ثى ثۇ	با بى بۇ	تا تى تۇ	سا سى سۇ	
جَا جِي جُو	حَا حِي حُو	خَا خِي خُو		
جا جى جۇ	ھا ھى ھۇ	خا خى خۇ		
دَا دِي دُو	ذَا ذِي ذُو	رَا رِي رُو	زَا	
دا دى دۇ	ذا ذى ذۇ	را رى رۇ	زا	

زِي زُو سَاسِي سُو شَاشِي شُو

زي زوو ساسي سوو شا شي شوو

صَاصِي صُو ضَاضِي ضُو طَاطِي طُو

سوا سي سوو روا زي زوو دوا دي دوو

ظَاظِي ظُو عَاعِي عُو غَاغِي غُو

روا زي زوو ثوا ني ثوو غا غي غوو

فَافِي فُو قَاقِي قُو كَاكِي كُو لَالِي لُو

فا في فوو قا قي قوو كا كي كوو لا لي لوو

مَامِي مُو نَانِي نُو هَاهِي هُو وَا

ما مي موو نا ني نوو ها هي هوو وا

وِي وُو يَايِي يُو

وي ووو يا يي يوو

2 - مەشق

ثَ+مَا+نْ+وُ+نَ= ثَمَانُونَ (سە مانۇونە)

جَاهِدُونَ حَاكِمُونَ خَالِدُونَ

جاهيدونه هاكيمونه خاليدونه

دَارِسُونَ	دَاخِلُونَ	رَاحِلُونَ
داربسۇونە	داخلۇونە	راهلۇونە
زَاهِدُونَ	سَالِمُونَ	صَائِمُونَ
زاهىدۇونە	سالىمۇونە	سۋائىمۇونە
ضَاحِكُونَ	طَاهِرُونَ	ظَاهِرُونَ
دۋاهىكۇونە	تۋاهىرۇونە	زۋاهىرۇونە
عَالِمُونَ	غَالِبُونَ فَاتِحُونَ	قَائِدُونَ
ئالىمۇونە	غالىبۇونە فاتىھۇونە	قائىدۇونە
كَاسِبُونَ	لَاجِئُونَ	مَادِحُونَ
كاسىبۇونە	لاجىئۇونە	مادىھۇونە
نَاصِرُونَ	وَاجِدُونَ	هَادِفُونَ
ناسىرۇونە	ۋاجىدۇونە	هادىفۇونە
يَافِعُونَ		
يافىئۇونە		

10. قوش زەبەر «ـــــً»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «فَتْحَتَيْنِ» (فەتھەتەين) بولۇپ، يېزىقتا سۆز ئاخىرىدىكى ھەرپنىڭ ئۈستىگە قويۇلۇپ، ئاخىرىغا يالـ غۇز ئەلىف (ا) ياكى ئاخىر ئەلىف (ا) قويۇلىدۇ. بۇ بەلگە قويۇلغان ھەرپ تاۋۇشىغا «ئەن» تاۋۇشى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ. قىسمەن ئەھۋالـ دا، سۆز ئاخىرىدىكى « ة، ۃ » ھەرپلىرى ئۈستىگىمۇ قوش زەبەر قويۇلىدۇ.

مەسىلەن:

أَ+بْـ+بًا=أَبًا (ئەبەن) أَ+خْـ+خًا=أَخًا (ئەخەن)

مَـ+ثَـ+لْـ+اً=مَثَلاً (مەسەلەن)

سَـ+ھُـ+وًا=سَھْوًا (سەھۋەن)

قَـ+صْـ+دًا=قَصْدًا (قەسدەن)

وَ+كَا+لَـ+ةً= وَكَالَةً (ۋەكالەتەن)

بَشَرًا	تَرَفًا	ثَمَنًا	جَدَلاً	حَكَمًا
بەشەردەن	تەرەپتەن	سەمەنەدەن	جەدەلەن	ھۆكۈمدەن

خَلَفًا	دَلِيلًا	ذَبِيحًا	رَحِيمًا	زَمِيلًا
خەلەفەن	دەلیلەن	زەبیحەن	ردەهیمەن	زەمیلەن
سَمِيعًا	شَهِيدًا	صَبُورًا	ضَلُولًا	طَهُورًا
سەمیعەن	شەهیدەن	سۆدبۆورەن	دۆەلۆولەن	تەهۆورەن
ظَلُومًا	عَلُوقًا	غَيُورًا	فَجُوعًا	قَتُورًا
زەلۆومەن	ئەلۆوقەن	غەیۆورەن	قەجۆوئەن	فەتۆورەن
كُفُوًا	لَاعِبًا	مَادِحًا	نَادِرًا	وَاحِدًا
کۆفزۆەن	لائیبەن	مادیهەن	نادرەن	وائهدەن
هَادِيًا	يَاسِرًا	جَرِيدَةً	جَامِعَةً
هادیيەن	یاسرەن	جەریدەتەن	جامیئەتەن
نَافِذَةً	نَدَامَةً	قِيَامَةً	قَارِعَةً
نایزەتەن	نەدامەتەن	قیامەتەن	قارئەتەن
كَرَامَةً	شَرَافَةً	رِسَالَةً	عَدَالَةً
کەرامەتەن	شەرافەتەن	رسالەتەن	ئەدالەتەن
عَدَاوَةً	عِبَادَةً	جَمَاعَةً	تَمَامًا
ئەداۆەتەن	ئیبادەتەن	جەمائەتەن	تەمامەن
شَفَاعَةً	قَنَاعَةً	مُطْلَقًا
شەفائەتەن	قانائەتەن	موتلەقەن

11. قوش زبر «ـِـ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «كَسْرَتَيْنِ» (كەسرەتەين) بولۇپ، يېزىقتا سۆز ئاخىرىدىكى ھەرپنىڭ ئاستىغا قويۇلىدۇ. قوش زبر قويۇلغان ھەرپنىڭ ئەسلي تاۋۇشىغا «ئىن» تاۋۇشى قوشۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

اَ+ب+ـٍ=اَبٍ (ئەبىن) اَ+خ+ـٍ=اَخٍ (ئەخىن)

مەشىق

تَرَفٍ	ثَمَنٍ	جَدَلٍ	حَسَدٍ	خَبَرٍ
تەرەفىن	سەمەنىن	جەدەلىن	ھەۋەسەدىن	خەبەرىن
دَبَشٍ	ذَنَبٍ	رَاكِبٍ	زَامِرٍ	سَالِمٍ
دەبەشىن	زەنەبىن	راكىبىن	زامىرىن	سالىمىن
شَاكِرٍ	صَادِقٍ	ضَاحِكٍ	طَالِعٍ	ظَاهِرٍ
شاكىرىن	سۇئادىقىن	دۇاھىكىن	تۇالىئىن	زۇاھىرىن
عَالِمٍ	غَانِمٍ	فَاتِحٍ	قَائِمٍ	كِرَامٍ
ئۇالىمىن	غانىمىن	فاتىھىن	قائىمىن	كىرامىن

لِوَاءٌ مِتَامٌ نِقَابٌ وِمَاكٌ هِلَاكٌ

لىۋائىن متامىن نىقابىن ۋىراكىن ھىلاكىن

12. قوش پەش « ـُـ »

بۇ بەلگىنىڭ ئىرمىچە نامى «ضَمَّتَيْنِ» (دۇممەتەين) بو-لۇپ، يېزىقتا سۆز ئاخىرىدىكى ھەرپ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. قوش پەش قويۇلغان ھەرپنىڭ ئەسلي تاۋۇشىغا «ئۇن» تاۋۇشى قوشۇپ ئوقۇلە-مۇ. «ـً» «ـٍ» «ـٌ» دىن ئىبارەت ئۈچ بەلگە ئىرمىب تىلىدا تەنۋىن دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇ، نۇنلاشتۇرۇپ ئوقۇش دېگەن بولىدۇ.

مەسىلەن:

اَ+ب+ـُـ=اَبُ (ئەبۇن) اَ+خ+ـُـ=اَخُ (ئەخۇن)

1. مەشىق

-1-

اً اٍ اٌ بً بٍ بٌ تً تٍ تٌ

ئەن ئىن ئۇن بەن بىن بۇن تەن تىن تۇن

ثً ثٍ ثٌ جً جٍ جٌ حً حٍ حٌ

سەن سىن سۇن جەن جىن جۇن ھەۋەن ھىن ھۇن

خَ	خِ	خُ	دَ	دِ	دُ	ذَ	ذِ	ذُ	رَ
رِ	رُ								
خەن	خسن	خۇن	دەن	دىن	دۇن	زەن	زىن	رۇن	رودن رىن رۇن
زَ	زِ	زُ	سَ	سِ	سُ	شَ	شِ	شُ	
زەن زىن زۇن			سەن	سىن	سۇن		شەن شىن شۇن		
صَ	صِ	صُ	ضَ	ضِ	ضُ	طَ	طِ	طُ	
سۇەن سىن سۇن			دۇەن دىن دۇن			تۇەن تىن تۇن			
ظَ	ظِ	ظُ	عَ	عِ	عُ	غَ	غِ	غُ	
زۇەن زىن زۇن			ئۇەن ئىن ئۇن			غ'ەن غىن غۇن			
فَ	فِ	فُ	قَ	قِ	قُ	كَ	كِ	كُ	
فەن فىن فۇن			قۇەن قىن قۇن			كەن كىن كۇن			
لَ	لِ	لُ	مَ	مِ	مُ	نَ	نِ	نُ	
لەن لىن لۇن			مەن مىن مۇن			نەن نىن نۇن			
وَ	وِ	وُ	هَ	هِ	هُ	لَا	يَ	يِ	يُ
ۋەن ۋىن ۋۇن			ھەن ھىن ھۇن			يەن	يىن	يۇن	

-2-

بَشَرٌ	تَرَفٌ	ثَمَنٌ	جَدَلٌ	حَسَدٌ
بەشەرۇن	تەرەفۇن	سەمەدۇن	جەدەلۇن	ھەسەدۇن

خَبَرٌ	دَبَشٌ	ذَنَبٌ	رَاكِبٌ	زَامِرٌ
خەبەرۇن	دەبەشۇن	زەنەبۇن	راكبۇن	زامرۇن
سَالِمٌ	شَاكِرٌ	صَادِقٌ	ضَاحِكٌ	
سالمۇن	شاكىرۇن	سۇادىقۇن	دۇاھىكۇن	
طَالِعٌ	ظَاهِرٌ	عَالِمٌ	غَانِمٌ	
تۇالىئۇن	زۇاھىرۇن	ئالىمۇن	غانىمۇن	
فَاتِحٌ	قَائِمٌ	كِرَامٌ	لِوَاءٌ	
فاتىھۇن	قائىمۇن	كىرامۇن	لىۋائۇن	
مُتَقَاعِدٌ	نِقَابٌ	وِرَاكٌ	هِلَالٌ	
موتەقائىدۇن	نىقابۇن	ۋىراكۇن	ھەلاكۇن	
يَفَاعٌ	قَانِتَاتٌ	ذَاكِرَاتٌ	عَالِمَاتٌ	
يەفائۇن	قانىتاتۇن	زاكىراتۇن	ئالماتۇن	
صَادِقَاتٌ	شَاكِرَاتٌ			
سۇادىقاتۇن	شاكىراتۇن			

13. ساكىن « ـُـْـ »

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «سَاكِنْ ياكى سُكُوْنٌ» (سۇكۇن) بولۇپ، يېزىقتا ھەرپلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. سۇكۇن قويۇلغان ھەرپ تاۋۇشى ئالدىنقى ھەرپ تاۋۇشىغا قوشۇلۇپ تولۇق بىر بوغۇم قىلىنىپ، ئۇزۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

قُ+لْ+ـُـ=قُلْ (قۇل) بِ+رْ+ـُـ=بِرُ (بىر)

كُ+نْ+ـُـ=كُنْ (كۇن)

بَ+شْ+ـُـ=بَشُ (بەش)

خَ+فْ+ـُـ=خَفُ (خەف)

تُ+تْ+ـُـ=تُتْ (تۇت)

1 - مەشىق

اَنَكُمْ اَيْنَكُمْ اِينَكُمْ اَوْنَكُمْ اُونَكُمْ

ئانە كېم ئەينە كېم ئىينە كېم ئەۋنە كېم ئۇۋمە كېم

بَانَكُمْ	بَيْنَكُمْ	بِينَكُمْ	بَوْنَكُمْ	بُونَكُمْ
بانه کۆم	بەینە کۆم	بیینە کۆم	بەۆنە کۆم	بۆۆنە کۆم
تَانَكُمْ	تَيْنَكُمْ	تِينَكُمْ	تَوْنَكُمْ	تُونَكُمْ
تانە کۆم	تەینە کۆم	تیینە کۆم	تەۆنە کۆم	تۆۆنە کۆم
ثَانَكُمْ	ثَيْنَكُمْ	ثِينَكُمْ	ثَوْنَكُمْ	ثُونَكُمْ
سانە کۆم	سەینە کۆم	سیینە کۆم	سەۆنە کۆم	سۆۆنە کۆم
جَانَكُمْ	جَيْنَكُمْ	جِينَكُمْ	جَوْنَكُمْ	جُونَكُمْ
جانە کۆم	جەینە کۆم	جیینە کۆم	جەۆنە کۆم	جۆۆنە کۆم
حَانَكُمْ	حَيْنَكُمْ	حِينَكُمْ	حَوْنَكُمْ	حُونَكُمْ
هانە کۆم	هەینە کۆم	هیینەۆم	هەۆنە کۆم	هۆۆنە کۆم
خَانَكُمْ	خَيْنَكُمْ	خِينَكُمْ	خَوْنَكُمْ	خُونَكُمْ
خوانە کۆم	خەینە کۆم	خیینە کۆم	خەۆنە کۆم	خۆۆنە کۆم
دَانَكُمْ	دَيْنَكُمْ	دِينَكُمْ	دَوْنَكُمْ	دُونَكُمْ
دانە کۆم	دەینە کۆم	دیینە کۆم	دەۆنە کۆم	دۆۆنە کۆم
ذَانَكُمْ	ذَيْنَكُمْ	ذِينَكُمْ	ذَوْنَكُمْ	ذُونَكُمْ
زانە کۆم	زەینە کۆم	زیینە کۆم	زەۆنە کۆم	زۆۆنە کۆم
رَانَكُمْ	رَيْنَكُمْ	رِينَكُمْ	رَوْنَكُمْ	رُونَكُمْ
رانە کۆم	رەینە کۆم	ریینە کۆم	رەۆنە کۆم	رۆۆنە کۆم

زَانَكُمْ	زَيْنَكُمْ	زِينَكُمْ	زَوْنَكُمْ	زُونَكُمْ
زانە کۆم	زەینە کۆم	زینە کۆم	زەوْتە کۆم	زۆوْتە کۆم
سَانَكُمْ	سَيْنَكُمْ	سِينَكُمْ	سَوْنَكُمْ	سُونَكُمْ
سانە کۆم	سەینە کۆم	سینە کۆم	شەوْتە کۆم	شۆوْتە کۆم
شَانَكُمْ	شَيْنَكُمْ	شِينَكُمْ	شَوْنَكُمْ	شُونَكُمْ
شانە کۆم	شەینە کۆم	شینە کۆم	شەوْتە کۆم	شۆوْتە کۆم
صَانَكُمْ	صَيْنَكُمْ	صِينَكُمْ	صَوْنَكُمْ	صُونَكُمْ
سۆانە کۆم	سۆەینە کۆم	سبینە کۆم	سۆەوْتە کۆم	سۆوْتە کۆم
ضَانَكُمْ	ضَيْنَكُمْ	ضِينَكُمْ	ضَوْنَكُمْ	ضُونَكُمْ
دۆانە کۆم	دۆەینە کۆم	دبینە کۆم	دۆەوْتە کۆم	دۆوْتە کۆم
طَانَكُمْ	طَيْنَكُمْ	طِينَكُمْ	طَوْنَكُمْ	طُونَكُمْ
تۆانە کۆم	تۆەینە کۆم	تبینە کۆم	تۆەوْتە کۆم	تۆوْتە کۆم
ظَانَكُمْ	ظَيْنَكُمْ	ظِينَكُمْ	ظَوْنَكُمْ	ظُونَكُمْ
زۆانە کۆم	زۆەینە کۆم	زبینە کۆم	زۆەوْتە کۆم	زۆوْتە کۆم
عَانَكُمْ	عَيْنَكُمْ	عِينَكُمْ	عَوْنَكُمْ	عُونَكُمْ
ئانە کۆم	ئەینە کۆم	ئبینە کۆم	ئەوْتە کۆم	ئۆوْتە کۆم
غَانَكُمْ	غَيْنَكُمْ	غِينَكُمْ	غَوْنَكُمْ	غُونَكُمْ
غانە کۆم	غەینە کۆم	غبینە کۆم	غەوْتە کۆم	غۆوْتە کۆم

فَانَكُمْ	فَيْنَكُمْ	فِينَكُمْ	فَوْنَكُمْ	فُونَكُمْ
فانه كۆم	فەینە كۆم	فینە كۆم	فەوْنە كۆم	فۆوْنە كۆم
قَانَكُمْ	قَيْنَكُمْ	قِينَكُمْ	قَوْنَكُمْ	قُونَكُمْ
قۆانە كۆم	قۆەینە كۆم	قینە كۆم	قۆەوْنە كۆم	قۆوْنە كۆم
كَانَكُمْ	كَيْنَكُمْ	كِينَكُمْ	كَوْنَكُمْ	كُونَكُمْ
كانە كۆم	كەینە كۆم	كینە كۆم	كەوْنە كۆم	كۆوْنە كۆم
لَانَكُمْ	لَيْنَكُمْ	لِينَكُمْ	لَوْنَكُمْ	لُونَكُمْ
لانە كۆم	لەینە كۆم	لینە كۆم	لەوْنە كۆم	لۆوْنە كۆم
مَانَكُمْ	مَيْنَكُمْ	مِينَكُمْ	مَوْنَكُمْ	مُونَكُمْ
مانە كۆم	مەینە كۆم	مینە كۆم	مەوْنە كۆم	مۆوْنە كۆم
نَانَكُمْ	نَيْنَكُمْ	نِينَكُمْ	نَوْنَكُمْ	نُونَكُمْ
نانە كۆم	نەینە كۆم	نینە كۆم	نەوْنە كۆم	نۆوْنە كۆم
وَانَكُمْ	وَيْنَكُمْ	وِينَكُمْ	وَوْنَكُمْ	وُونَكُمْ
وَانە كۆم	وَەیْنە كۆم	وَینە كۆم	وَەوْنە كۆم	وَۆوْنە كۆم
هَانَكُمْ	هَيْنَكُمْ	هِينَكُمْ	هَوْنَكُمْ	هُونَكُمْ
هانە كۆم	هەینە كۆم	هینە كۆم	هەوْنە كۆم	هۆوْنە كۆم
لَاءِيَانَكُمْ	يَيْنَكُمْ	يِينَكُمْ	يَوْنَكُمْ	يُونَكُمْ
لاءیانە كۆم	یەینە كۆم	یینە كۆم	یەوْنە كۆم	یۆوْنە كۆم

2 - مەشىق

اَنْ	بَسْ	تَسْ	ثَلْجُ	حِلْمُ
ئەن	بەس	تەس	سەلجۇ	ھىلمۇ
خَلْفُ	دَرْسُ	ذَنْبُ	سَمْعُ	شَرْعُ
خەلفۇ	دەرسۇ	زەنبۇ	سەمئۇ	شەرئۇ
صَوْمًا	ضَغْطًا	طَيْرًا	ظُفْرًا	عِرْفَانًا
سەۋمەن	دۇغتۇەن	تۇەبرەن	زۇفرەن	ئىرفانەن
غِلْمَانًا	فُرْقَانًا	قُلْ يَا	قُلْ هُوَ	اَعُوذُ
غىلمانەن	فۇرقانەن	قۇل يا	ھەۋە	قۇلئەئۇزۇ
لَكُمْ كَوْكَبًا	لَمْ يَلِدْ	مُسْلِمٌ	مُسْلِمَاتٌ	
لەكۇم كەۋبەتەن	لەم يەلىد	مۇسلىمۇن	مۇسلىماتۇن	
مُسْلِمُونَ	نُصْرَةٌ	يُرْزَقُونَ	اِحْسَانُ	
مۇسلىمۇنە	نۇسرەتۇن	يۇرزەقۇنە	ئىھسان	
اِسْلَامُ	اِمْكَانُ	مِنْ جُوعٍ	مِنْ خَوْفٍ	
ئىسلام	ئىمكان	مىن جۇئىن	مىن جەۋفىن	
مِنْ مَسَدٍ	تُرْسُنُ	هَلْ مِنْ	وَحْدَةٍ	
مىن مەسەدىن	تۇرسۇن	ھەل مىن	ۋەھدەتىن	

3. مەشىق

رەسىمگە قاراپ ئوقۇڭ

كِتَابٌ ـ كُتُبٌ

قَلَمٌ

دَفْتَرٌ

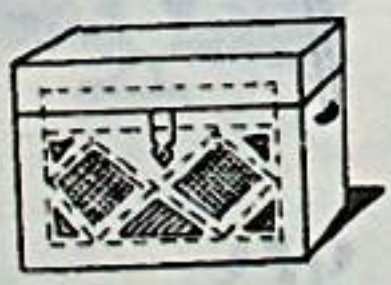
كُرْسِيٌ

اِبْرِيقٌ

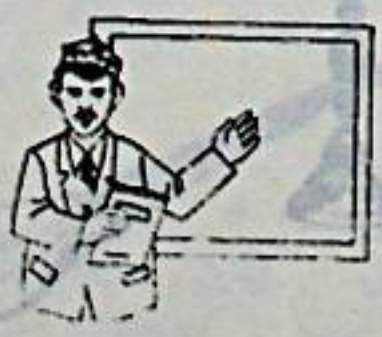
صُنْدُقٌ

خَنْجَرٌ

اُسْتَاذٌ ـ مُعَلِّمٌ

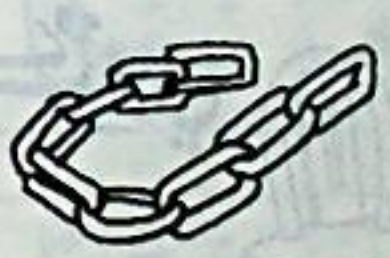
مِحْرَابْ

مُنْبَرْ

زَنْجِيرْ

فِيلْ

عَصَا

غِرْبَالْ

شَمْعَدَانْ

مَنَارْ

تِمْسَاحُ

جَامٌ

زَنْبِيل

زَرَافَةٌ

قَدَمُ

طَاوُوسٌ

رَبَابٌ

طُنْبُور

بُلبُلُ

مِیزَانُ

تَاجُ

اُلمَاسُ

قَلبُ

مَسجِدُ

هِلَالُ

سَاعَةُ

4 - مەشىق

نَانُ ، اُنُ ، اَنَا ، تَانَا ، تَاشُ ، نِيلُوفَرُ ،

شُوتَا ، اِشْتَانُ ، مَعْصُومُ مَانَا اَمُوتُ ،

فَاطِمَةُ سَنُ اَثْرَاتُ ، عِرْفَانُ ، بَاسِطُ ،

عَالِمُ الْمَا اَلَ ، صِنِفُ ، طَبَرُ ، طَسْتُ ،

هَمْيَانُ ، طَاشُ ، صَابِرُ رَسِمْ سِرِنْتُو ،

شِرِينُ دِلْبَرُ دَفْتَرُ الدِي اُولُوغْ اَنَا وَطَنُ ،

يَاسِينُ وَيَا لْقُونُ تِيرِشِفْ اُوقِيدُو ، مَنُ

مَكْتَبُكَ كِرْدِمُ ، مَكَالُ كَكِلِيكُ الدِي ،

بَاغْدَا بُلْبُلْ سَايْرِدِي ، حَسَنُ حَقِيقَتِنِي

يَا قُلَايْدُو ، اُوقُوشْ بَاشْلَاشْ مُورَاسِمِي .

قَشْقَرْيَا غِلِيرِيدَا اَنْجُورْ اَنَارْبَارْ، بِزْخَامَانْدَا

اِشْلِيدُوقْ، اِجْتِهَادْقِلْ، عَالِمْ بُولِيسَنْ.

مَكْتَبْ حَيَاتِي بَكْ يَاخْشِي. صِنِفْ فَاكِزْ

وَيُورْقْ خُشْ كِيلِيفْسِيزْ لَرْبَالِيلَارْ، عَالِمْ

بُولْسَاقْ عَالَمْنِي بِيلَرْسَا.

بِلِمْلِيكْ اُوزَارْ، بِلِمْسِيزْ تُوزَارْ.

14. تەشدىد « ـّـ »

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «تَشْدِيدْ» ياكى «شَدَّةٌ» (شەددەتۇ) بولۇپ، ھەرپلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. تەشدىد ئىككى ھەرپنى بىر ـ بىرىگە باغلاپ، تەشدىد قويۇلغان ھەرپنى بىرلا ۋاقىتتا ئىككى ئوقۇتىدۇ، يەنى بىر تاۋۇش ئىككى تەكرارلىنىپ بىرىنچى ئوقۇلۇشى سۈكۈنلۈق، ئىككىنچى ئوقۇلۇشى تەشدىدنىڭ ئاستى ـ ئۈستىدىكى بەلگىلەر بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، زەبەر بولسا زەبەرلىك، زىر بولسا زىرلىك، پەش بولسا پەشلىك ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

يَ+تْ+ـَّـَ=يَتَّ (يَتْتَ، يەتتە)

سَ+كْ+ـِّـِ+زْ= سَكِّزْ (سَكْكِزْ، سەككىز)

حَ+بْ+ـَّـَ=حَبَّ (حَبْبَ، ھەببە)

ثَ+بْ+ـَّـَ+تَ=ثَبَّتَ (ثَبْبَتَ، سەببەتە)

1 ـ مەشىق

اَ+لْ+ـَّـَ=اَلَّا (اَلْلَا، ئەللا)

اَلَّا بَلَّا تَلَّا ثَلَّا جَلَّا حَلَّا خَلَّا

ئەللا بەللا تەللا سەللا جەللا ھەللا خەللا

دَلَّا ذَلَّا رَلَّا زَلَّا سَلَّا شَلَّا صَلَّا

دەللا زەللا رەللا زەللا سەللا شەللا سۆەللا

ضَلَّا طَلَّا ظَلَّا عَلَّا غَلَّا

دۆەللا تۆەللا زۆەللا ئۆەللا غەللا

فَلَّا قَلَّا كَلَّا لَلَّا مَلَّا نَلَّا وَلَّا

فەللا قەللا كەللا لەللا مەللا نەللا ۆەللا

هَلَّا لاء يَلَّا

ھەللا يەللا

2 ـ مەشىق

اِنِّي بِنِّي تِنِّي صِنِّي ضِنِّي طِنِّي ظِنِّي

ئىننى بىننى تىننى سىننى دىننى تىبىننى زىننى

ثِنِّي زِنِّي سِنِّي ذِنِّي عِنِّي حِنِّي

سىننى زىننى سىننى دىننى ئىبىننى ھىننى

نِنِّي وِنِّي هِنِّي لاء يِنِّي

نىننى ۋىننى ھىننى يىننى

3 - مەشىق

اَخَّرَ	بَدَّلَ	تَبَّعَ	ثَبَّتَ	جَلَّبَ
ئەخخەرە	بەددەلە	تەبىئۇە	سەبىيەتە	جەللەبە
حَلَّلَ	خَطَّاَ	دَبَّرَ	زَلَّلَ	رَحَّالُونَ
ھەللەلە	خەتتە	دەبىيەرە	زەللەلە	رەھھالۇنە
زَهَّادُونَ	سَمَّاعُونَ		شَمَّاعُونَ
زەھھادۇن	سەممائۇنە		شەممائۇنە
صَكَّاكُونَ	ضَحَّاكُونَ		طَبَّاعُونَ
سەككاكۇنە	دۇھھاكۇنە		تۇبباۋۇنە
ظَلَّامُونَ	عَلَّامُونَ		غَسَّالُونَ
زەللامۇنە	ئۇللامۇنە		غەسسالۇنە
فَرَّاشُونَ	قَتَّاتُونَ		كُتَّابُونَ
فەررашۇنە	قەتتاتۇنە		كۇتتابۇنە
لَوَّامُونَ	مَلَّاحُونَ		نَحَّاطُونَ
لەۋۋامۇنە	مەللاھۇنە		نەھھاتۇنە
وَصَّافُونَ	هَزَّالُونَ		يُسَبِّحُونَ
ۋەسساقۇنە	ھەززالۇنە		يۇسەببىھۇنە

بِحَمْدِ رَبِّهِمْ	اِسْلَامِيٌّ	عَرَبِيٌّ
بىھەمدى رەبىمھىم	ئىسلامىيۇن	ئەرەبىيۇن
تُرْكِيٌّ	اِسْلَامِيًّا	عَرَبِيًّا
تۇركىيۇن	ئىسسلاممىيەن	ئەرەبىيەن
تُرْكِيًّا	اِسْلَامِيٍّ	عَرَبِيٍّ
تۇركىيەن	ئىسلامىيىن	ئەرەبىيىن

15. قَمَرِيَّة ھەرپلىرى ۋە شَمْسِيَّة ھەرپلىرى

ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى ھەرپلەر قَمَرِيَّة ھەرپلىرى ۋە شَمْسِيَّة ھەرپلىرى دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ. قمرية ھەرپلىرى، «قمر» سۆزىدىكى «قاف» ۋەكىللىكىدىكى 14 ھەرپتىن، شَمْسِيَّة ھەرپلەرى، «شمس» سۆزىدىكى «سين» ۋەكىللىكىدىكى 14 ھەرپتىن ئىبارەت.

قَمَرِيَّة ھەرپلىرى:

ا ب ج ح خ ع غ ف ق ك م ھ و

شَمْسِيَّةُ ھەرپلىرى:

ت ث د ذ رزس ش ص ض ط ظ ل ن

مەزكۇر قَمَرِيَّة ۋە شَمْسِيَّة ھەرپلىرنىڭ ھەر-بىرى «ال» ئالدى قوشۇمچىسى بىلەن تۇتۇشقاندىكى شەكىلدە بىرىكىپ كېلىدۇ.

1 . «ال» قَمَرِيَّة ھەپلىرى بىلەن باشلانغان سۆزلەر-نىڭ بېشىدا كەلگەندە ، «ال» ھەرىكەلسە بولسا ، بۇنىڭ-دىكى «ال» تولۇق ئوقۇلىدۇ .

مەسىلەن :

قَمَرٌ	اَلْقَمَرُ	قَلَمٌ	اَلْقَلَمُ	بَرَكَةٌ
قەمەرۇن	ئەلقەمەرۇ	قەلەمۇن	ئەلقەلەمۇ	بەرە كەتۇن
اَلْبَرَكَةُ	خَلْقٌ	اَلْخَلْقُ		
ئەلبەرە كەتۇ	خەلقۇن	ئەلخەلقۇ		
مَكْتَبٌ	اَلْمَكْتَبُ	جَمَالٌ	اَلْجَمَالُ	
مەكتەبۇن	ئەلمەكتەبۇ	جەمالۇن	ئەلجەمالۇ	

2 . بېشىغا «ال» قوشۇلغان سۆزلەرنىڭ ئالدىدا باشقا بىر سۆز بار بولۇپ ، «ا» ھەرىكسىز بولسا ، قوشۇپ ئوقۇلغاندا «ا» تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ .

مەسىلەن :

حَقِيقَةٌ مِنَ الْحَقِيقَةِ		خَطَّاطٌ
ھەقىقەتۇن	مىنەلھەقىقەتى	خەتتاتۇن

كَالْخَطَّاطِ عَالِمٌ وَالْعَالِمُ غَلَبَةٌ

كەلخەتتاتى ئالىمۇن ۋەلئالىمۇ غەلەبەتۇن

وَالْغَلَبَةُ فَقِيرٌ فِي الْفَقِيرِ

ۋەلغەلەبەتۇ فەقىرۇن فىلفەقىرى

3 . «ال» تەشدىد قويۇلغان شَمْسِيَّة ھەرپلىرى بە-
لەن باشلانغان سۆزلەرنىڭ بېشىدا كەلگەندە ، «ال» ھە-
رەكسىز بولسا ، «ال» ئوقۇلمايدۇ . مەسىلەن :

دَوْلَةٌ وَالدَّوْلَةُ تَحْرِيرٌ مِنَ التَّحْرِيرِ

دەۋلەتۇن ۋەددەۋلەتۇ تەھرىرۇن مىنەتتەھرىرى

رَسَّامٌ قَلَمُ الرَّسَّامِ فِي الزَّمَانِ الْحَاضِرِ

رەسسامۇن قەلەمۇررەسسامى فىززەمانىلھازىرى

يَوْمُ السَّاعَةِ لَوْحَةُ الشَّرَفِ

يەۋمۇسسائەتى لەۋھەتۇششەرەفى

4 . «ال» تەشدىد قويۇلغان شَمْسِيَّة ھەرپلىرى بە-
لەن باشلانغان سۆزلەرنىڭ بېشىدا كېلىپ ، «ا» ھەرە-
كەلسىك بولسا ، تەشدىد سەۋەبلىك يەنىلا «ل» ئوقۇلمايـ
دۇ .

مەسىلەن :

اَلثَّابِتُ قَرَأَ	اَلذَّرَّةُ	اَلصَّادِقُ	صَادِقٌ
ئەسسابىتۇ قەرەئە	ئەززەررەتۇ	ئەسسادىقۇ	سۇادىقۇن
اَلضَّرُورَةُ	اَلطَّرَفُ الشَّمَالِيُّ		اَلشَّاهِدُ
ئەززەرۇۋرەتۇ	ئەتتەرە فۇششەمالىيۇ		ئەششاھىدۇ
وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ	اَلظَّالِمُ هَالِكٌ		
ۋەسسامائى ۋەتتارىقى	ئەززالىمۇ ھالىكۇن		
اَلنَّاظِرُ فِي النَّظَارَةِ	اَللِّبَاسُ لَازِمٌ لِكُلِّ		
ئەننازىرۇ فىننەزارەتى	ئەللباسۇ	لازىمۇن لىكۇللى	
شَخْصٍ	اَلسَّالِمُ	اَلْأُسْتَاذُ	
شەخسىن	ئەسسالىمۇ	ئەل ئۇستازۇ	

مەشىق

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بىسمىللاھىر رەھمانىر رەھىمى

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝ بِرَبِّ الْفَلَقِ

ئىھدىنەسسىراتەل مۇستەقىمە بىرەبىبل فەلەقى

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ۝ فَأَمَّا الْيَتِيمَ

ۋەتتىنى ۋەززەيتۇنى فەئەممەل يەتىمە

بِيَدِهِ الْمُلْكُ فِي الْكَلِمَةِ هُوَ الْهَادِي

بييەدىهىل مۇلكۇ فىل كەلىمەتى ھۇۋە لھادى

فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ اَلدِّيْنُ اَلثَّبَاتُ

فەنئىمەلقادىرۇنە ئەددىنۇ ئەسسەباتۇ

اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ نَادِي اَلنَّادِي

ئىننەكە ئەنتەل ۋەھھاب نادى ئەنتادى

اَلَا اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْغَالِبُوْنَ ۝

ئەلا ئىننە ھىزبەللاھى ھۇمۇلغالىبۇن

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝ مَلِكِ النَّاسِ ۝

قۇل ئەئۇزۇ بىرەبىننىاسى مەلىكىننىاسى

اِلٰهِ النَّاسِ ۝ رَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً

ئىلاھىننىاسى رەببەنا ئاتىنا فىددۇنيا ھەسەنەتەن

وَفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

ۋەفىلئاخىرەتى ھەسەنەتەن ۋەقىنا ئەزابەننارى

16 . تىك زەبەر ۋە تىك زىر « ـَـ ا » « ـِـ ا »

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى « اَلْفَتْحَةُالْعَمُودِيَّةُ » ۋە « اَلْكَسْرَةُ الْعَمُودِيَّةُ » بولۇپ،تىك زەبەربەلگىسى،ھەرپنىڭ ئۈستىگە قويۇلسا، ئاشۇ ھەرپنىڭ ئەسلىي ناۋۇشغا «ئا» ناۋۇشنى قوشۇپ، تىك زىر ھەرپنىڭ ئاستىغا قويۇلسا، ئاشۇ ھەرپنىڭ ئەسلىي ناۋۇشغا، «ئى» ناۋۇشنى قوشۇپ، بىر ئەلىف مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن:

اَنَ = ا + ـَـ + نَ (ئانە) فِي = ف + ـِـ + ي (في)

مەشىق

اَدَمُ	فِي سَبِيلِ اللّٰهِ	رَحْمٰنُ	اِسْحٰقُ
ئادەمۇ	فى سەبىيللاھى	رەھمان	ئىسھاق
اِسْمَاعِيلُ	حِزْبُ اللّٰهِ		سُلَيْمٰنُ
ئىسمائىل	ھىزبۇللاھى		سۇلەيمان
هٰرُونُ	اِبْرٰهِيمُ	سَلَامُ اللّٰهُمَّ	
ھارۇن	ئىبراھىيم	سەلام	ئەللاھۇممە
وَلَا اِلٰهَ	غَيْرُكَ	وَمَلٰئِكَتُهُ	
ۋەلائىلاھە	غەيرۇكە	ۋەمەلائىكەتۇھۇ	

«ي، و» هەرپلرنىڭ ئۈستىگە تىك زەبەر قويۇلسىمۇ «ئا» تاۋۇشى بىلەن ئوقۇلىدۇ.

مُصْطَفٰي	صَلٰوةٌ	زَكٰوةٌ	فَتٰوٰي
مۇستەپا	سەلاتۇ	زەكات	فەتۋا
مَعْنٰي	عَلِيٌ	مَوْلٰي	عِيسٰى
مەئنا	ئەلا	مەۋلا	ئىسا
نَسْعٰى	سَلٰمٌ قف	هِيَ حَتّٰى	
نەسئا	سەلامۇن	ھىيە ھەتتا	

سوزۇلما پەشتىن كېيىن كەلگەن ئەلىف ئوقۇلمايدۇ.

اٰمَنُوا=اٰمَنُوا	ثَبَتُوا+ا=	ثَبَتُوا	
(ئامەنۇ)		(سەبەتۇ)	
حَضَرُوا	خَرَجُوا	دَخَلُوا	ذَهَبُوا
ھەزەرۇ	خەرەجۇ	دەخەلۇ	زەھەبۇ
رَحَلُوا	زَحَفُوا	سَجَدُوا	شَرَعُوا
رەھەلۇ	زەھەفۇ	سەجەدۇ	شەرەئۇ

صَدَقُوْا	ضَحَكُوْا	طَهَرُوْا	ظَهَرُوْا
سۇدەقۇ	دۇھەكۇ	تۇھەرۇ	زۇھەرۇ
عَلِمُوْا	غَرَسُوْا	فَتَحُوْا	قَسَمُوْا
ئەلىمۇ	غەرەسۇ	فەتتەھۇ	قەسەمۇ
كَتَبُوْا	لَبِسُوْا	مَلَكُوْا	نَهَضُوْا
كەتەبۇ	لەبىسۇ	مەلەكۇ	نەھەدۇ
يَسِّرُوْا	وَلَا تُعَسِّرُوْا	بَشِّرُوْا وَلَا تُنَفِّرُوْا	
يەسسىرۇ	ۋەلا تۇئەسسىرۇ	بەششىرۇ ۋەلا تۇنەففىرۇ	
كَتَبْتَ	كَتَبْتُمَا	كَتَبْتُمْ	كَتَبْتِ
كەتەبە	كەتەبتۇما	كەتەبتۇم	كەتەبتى
كَتَبْتُمَا	كَتَبْتُنَّ	اُكْتُبْ	اُكْتُبَا
كەتەبتۇما	كەتەبتۇننە	ئۇكتۇب	ئۇكتۇبا
اُكْتُبُوْا	اُكْتُبِيْ	اُكْتُبْنَ	
ئۇكتۇبۇا	ئۇكتۇبى	ئۇكتۇبنە	

17. مەد «ـــــٓـــــ»

بۇ بەلگىنىڭ ئەرەبچە نامى «مَدّ» بولۇپ، سۆزلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. مەد بەلگىسى قويۇلغان ھەرپلەر ئەھۋالغا قاراپ ئىككىدىن ئالتە ئەلىف مىقدارىغىچە سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. بىر بارماقنىڭ نورمال يۇمۇلۇش ياكى ئېچىلىش ۋاقتى بىر ھەرىكەت مىقدارى، ياكى بىر ئەلىف مىقدارى دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن:

جَآءَ	اَوْلِيَآءُ	مِنْ دَآبَّةٍ
جائە	ئەۋلىيائۇ	من دابىيەتىن
اَبْنَآؤُكُمْ	قَآئِمَةٌ	شُهَدَآءُ
ئەبائۇكۇم	قائىمەتۇن	شۇھەدائۇ
اِنَّآ اَعْطَيْنٰكَ	الٓمٓ	الٓمٓصٓ
ئىننائەئتەينا كە	ئەلىف لام مىم	ئەلىف لام مىم سۋاد
طٰسٓمٓ	يٰسٓ	كٓهٰيٰعٓصٓ
تۋاسىن	ياسىن	كاف ھا يا ئەيىن سۋاد
طٰسٓمٓ	نٓ	الٓرٰ
تۋاسىن مىم	نۇن	ئەلىف لام را
حٰمٓ		
ھا مىم		

ئومۇمى تەكرار مەشقلىرى

1. مەشق

«ۀ، ۃ، ۃ، ہ، ە» قاتارلىق ھەرپلەرنىڭ ئوقۇلىشىغا دىققەت قىلىڭ.

دَائِرٌ	سَائِلٌ	جَائِزٌ	قَائِمٌ قَائِدٌ
طَائِفٌ	فِكْرَةٌ	حِكْمَةٌ	مَشْكُورَةٌ
مَجْبُورَةٌ	حَسْرَةٌ	قَارِعَةٌ	جَامِعَةٌ
جَرِيدَةٌ	حَلْقَةٌ	وَرْدَةٌ	خَرِيطَةٌ
قَلْعَةٌ	زَرَافَةٌ	صُورَةٌ	سَاعَةٌ
مِنْهُ	عَنْهُ	فِيهِ	اِلَيْهِ عَلَيْهِ
كَتَبْنَاهُ	وَجَدْنَاهُ		وَجَدُوهُ

2 ـ مەشىق

كُتِبَ ذُكِرَ رُكِزَ رُفِعَ زُبِرَ غُفِرَ

فُتِحَ كُفِرَ عُفِيَ وُعِدَ هُدِيَ بِالْهُدٰى

عَلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

3 ـ مەشىق

اٰمِنًا بَآئِسًا تَابِعًا ثَابِتًا جَاهِلًا

حَامِدًا خَالِدًا دَافِعًا ذَاكِرًا رَاكِعًا

زَاهِدًا سَاجِدًا شَاكِرًا صَابِرًا ضَامِنًا

طَآئِعًا ظَالِمًا عَابِدًا غَالِبًا فَاسِدًا

قَاصِدًا كَاتِبًا لَاغِيًا مَانِعًا نَاجِيًا

وَاهِبًا هَادِيًا يَاجِيًا لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ

سُبْحٰنَكَ اِنِّیْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِیْنَ

فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ

4 ـ مەشق

اٰمِنٌ بَآئِسٌ تَابِعٌ ثَابِتٌ جَامِعٌ

حَامِدٌ خَالِدٌ دَاخِلٌ ذَابِحٌ رَاهِبٌ

زَاجِرٌ سَامِعٌ شَاكِرٌ صَادِقٌ ضَارِبٌ

طَالِبٌ ظَالِمٌ عَاقِدٌ غَافِرٌ فَاعِلٌ

قَاعِدٌ كَاهِلٌ لَازِمٌ مَاضِیٌ نَاظِرٌ

وَاسِعٌ هَآئِلٌ یَابِسٌ وَ اللّٰهُ اَعْلَمُ

الْغَیْبِ وَ الْاَسْرَارِ

5 ـ مەشق

اَسِيرٌ يَسِيرٌ بَشِيرٌ نَذِيرٌ مُطِيعٌ

مَنِيعٌ سَمِيعٌ شَفِيعٌ رَفِيعٌ جَمِيعٌ

بَدِيعٌ خَضِيعٌ دَلِيلٌ قَلِيلٌ جَلِيلٌ

عَلِيلٌ رَفِيقٌ رَحِيقٌ شَهِيقٌ عَمِيقٌ

مُعِينٌ مَتِينٌ اَمِينٌ بَعِيدٌ رَشِيدٌ

سَعِيدٌ مَجِيدٌ وَهُوَ كُلُّ الْاَمْرِ قَاعِدُ

اَلْحَقّ اٰمِنًا قَاصِرًا غَالِبًا جَاهِدًا

حَافِظًا طَيِّعًا خٰلِدُونَ دَاخِلُونَ

ذَاكِرُونَ رَاشِدُونَ رَاهِبِينَ

فِي الْعٰلَمِينَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

6 - مەشق

اٰمِنِينَ بَاسِطِينَ تَابِعِينَ ثَابِتِينَ

جَاهِلِينَ حَافِظِينَ خَالِصِينَ دَاخِلِينَ

ذَاهِبِينَ رَاشِدِينَ زَاهِدِينَ سَابِعِينَ

شَافِعِينَ صَائِبِينَ ضَآلِّينَ طَآئِعِينَ

ظَالِمِينَ عَالِمِينَ غَافِلِينَ فَاتِحِينَ

قَانِتِينَ كٰفِرِينَ لٰعِبِينَ مَانِعِينَ

نَآئِمِينَ وَاعِظِينَ هَالِكِينَ لَاءِ يَاءِسِينَ

7 - مەشق

فَعَلَ هُوَ فَعَلَا هُمَا فَعَلُوهُمْ

فَعَلَتْ هِيَ فَعَلَتَا هُمَا فَعَلْنَ هُنَّ

فَعَلْتَ اَنْتَ	فَعَلْتُمَا اَنْتُمَا	فَعَلْتُمْ اَنْتُمْ
فَعَلْتِ اَنْتِ	فَعَلْتُمَا اَنْتُمَا	فَعَلْتُنَّ اَنْتُنَّ
فَعَلْتُ اَنَا	فَعَلْنَا نَحْنُ	اِيَّاكَ اِيَّاكُمَا
اِيَّاكُمْ اِيَّاكِ	اِيَّاكُمَا اِيَّاكُنَّ	اِيَّاىَ اِيَّانَا
لَهٗ لَهُمَا لَهُمْ	لَهَا لَهُمَا لَهُنَّ	لَكَ لَكُمَا لَكُمْ
لَكِ لَكُمَا	لَكُنَّ لِىْ لَنَا	

8 - مەشىق

اُقْتُلِىْ اُقْتُلَا	اُقْتُلْنَ اُذْكُرِىْ	اُذْكُرَا اُذْكُرْنَ
يَا بَنِيْٓ اٰدَمَ	اُرْزُقْ اِسْمًا سَمِعًا	اِسْمَعُوا
اِسْمَعُنَّ اُشْكُرْ	صِدْقًا صَادِقًا	اَعْطِمُ
اَطْعِمُ اَطْمَعُ	اَنْ يَّغْفِرَ لِىْ	اَوْحُوقٌ اَفْوَاجًا

اَكْفُرُوا اَلْبَابًا اَنْهَارًا اَوْتَادًا اَهْدٰى

هُدِيَ اِيْمَانًا اَتْبَعُ تُبْصِرُونَ تُبْتُ

تَبْكُونَ تَحْكُمُونَ تُجْزَوْنَ تَعْمَلُونَ تَزْرَعُونَ

تَذْكُرُونَ تَسْمَعُونَ تَشْكُرُونَ تَكْفُرُونَ

تُطْعِمُونَ تَعْلَمُونَ مَاتَفْعَلُونَ تُقْلِبُونَ

تَفْتَرُونَ تَفْعَلُونَ تُوْعَدُونَ تَهْتَدُونَ

يَتَّقُونَ يُؤْمِنُونَ يَوْمٌ عَظِيمٌ

يَتَسَآءَلُونَ يَتَخَافَتُونَ يَتَنَازَعُونَ

يَتَلَاوَمُونَ يَتَقَاسَمُونَ يَتَغَامَزُونَ

يَتَخَامَدُونَ يَتَرَاحَمُونَ يَتَطَاعَمُونَ

يَتَصَالَحُونَ يَتَحَامَدُونَ مُتَشَاكِثُونَ

خَرَجًا خُسْرَانًا خَبِيرٌ بَصِيرٌ عَشِيرٌ

قَاعِدَهْ

خَآئِفُونَ مِنَ الْعَذَابِ اَخْرَجَ خَرَجْتَ

خَارِجِينَ دَاخِلُونَ تَخَفَّفَنْ خَوْفًا

خَطِيرٌ خَزَانًا خُطُوٰتِ تَدْعُونَ

دَاعِيًا دِينًا قِيَمًا اَهُنَّ تَذَكَّرُونَ

تُدَمِّرُونَ تَدْمِيرًا مَذْمُومًا

مَدْحُورًا اَرْبَابًا تُرْجَعُونَ اِجْرَامًا

ذَرُونَا عُرُبًا اَتْرَابًا فُرْقَانًا

صَرَفْنَا عَدْلًا يَرْفَعُ طَرَفَهُمْ

وُجُوهَهُمْ اِنْ كَانَ اِنْ تُرْعَى

يَدْعُونَ اَوْ يُرِيدُونَ يَسْمَعُ يَشْهَدُ

ثُمَّ شَاهِدٌ مُشْرِكُونَ لَا تُشْرِكْ مُشْرِكِينَ

مُسْتَهْزِءُونَ مُتَشَابِهُونَ تُبْشِرُونَ بُشْرًا

بَشِيرًا اِلَيْهِمْ اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ عَلَيْهِمْ

عَلَيْكَ عَلَيْكُمَا عَلَيْكُمْ عَلَيْهِ

عَلَيْنَا اِسْتَهْزِءُونَ يَسْتَهْزِءُونَ نَصْرَ

يَنْصُرُ نَصْرًا يَسْتَنْصِرُونَ فَهُمْ

نَاصِرُونَ فِيهِ فِيهِمْ

9 ـ مەشىق

قُلْ قَوْلًا قُولُوا قَالُوا كُونُوا هُودًا

اَوْ نَصٰرٰى مَثَلًا مِّمَّا بَعُوضَةً ضَرَبَ

ضَرَبَا ضَرَبُوا ضَرَبَتْ ضَرَبَتَا

ضَرَبْنَ ضَرَبْتَ ضَرَبْتُمَا ضَرَبْتُمْ

ضَرَبْتِ ضَرَبْتُمَا ضَرَبْتُنَّ ضَرَبْتُ

ضَرَبْنَا وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ

وَالْمَسْكَنَةُ اِنْ تَنْصُرُوا اللّٰهَ يَنْصُرْكُمْ

ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ

ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۝

حَقٌّ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ كَمَا هُوَ بِاَسْمَآئِهٖ وَصِفَاتِهٖ

وَقَبِلْتُ جَمِيعَ اَحْكَامِهٖ وَاَرْكَانِهٖ

اِقْرَارٌ بِاللِّسَانِ وَتَصْدِيقٌ بِالْقَلْبِ

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ

وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْقَدْرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ

مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ

وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَّ

عَدْلًا لَّا مُبَدِّلَ لِكَلِمٰتِهٖ وَهُوَ السَّمِيْعُ

الْعَلِيْمُ سُبْحٰنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ

عَمَّا يَصِفُوْنَ وَسَلٰمٌ عَلَى الْمُرْسَلِيْنَ

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ

18. قەدىمى ئەسەرلەردىن نەمۇنىلەر

— 1 —

يَاتْ نِكْ[1] يَاغْلِغْ تِكُوسِنْدًا
اُوْنْرِنِكْ قَانْلِغْ يُدْرُقْ يِلِكْ[2]

(ياتنىڭ ياغلىق لوقمىسىن ئۆزىنىڭ قانلىق مۇشتى ياخشى)

اُسْ اَسْ كَرِبْ يُكْسَكْ قَلِقْ قُوْدِى جَقَارْ
بِلْكَا كِشِى اُكْتْ بِرِبْ تَقْرَقْ اُقَارْ[3]

(تاپقۇش تاپتى كۆرۈپ ئېگىزدىن تۆۋەنگەشۈكلەر.
دانىشمەن كىشى ئۆگۈت نەسىھەت بەرسە تېز چۈشىنىپ ئۇقار)

تُنْ كُنْ تِبِنْ تَنْكْرِيكَا يُنْمَغِلْ
قُرْقُبْ اَنْكَنْ اَيْمَنُو اُيْنَمَغِلْ[4]

(تۈن ـ كۈن تېڭىن تەڭرىگەبويۇن تولغىماغىل، قورقۇپ ئۇنگىسىن
ئەيمەن ئويناماغىل)

---

① خاقانىيە دەۋرىدىكى لۇيغۇرلىشىپ سىددىقىي دەۋرىگە ئۆتكەندە ئۆزىنى ئۇيغۇر دەپ ئاتىغان.
② دەتۇركى تىللار دىۋانى، 3-توم، 57-بەت.
③ دەتۇركى تىللار دىۋانى، 3-توم، 61-بەت.
④ دەتۇركى تىللار دىۋانى، 3-توم، 515-بەت.

بَلَا كِيلسَا صَبْرِ ايتْ فَرَحْ قَاكُوتُوبْ
كُوتُوبْ تُورْ فَرَحْ قَه بَلَا رَنْج يُوتُوپْ
اُو جَارْ مِحْنَتْ اُوتِي كِيجَارْ نَوْبَتِي
قَالُورْ صَبْرِ ايدِيسِي ثُوَابِينْ تُوتُوبْ

(بالا كەلسە ئاتلىقنى كۈتۈپ سەۋرى قىل
بالا ۋە زەخمەت يوقلىپ ئاتلىقنىڭ كېلىشىنى كۈت
جاپانىڭ نۆۋىتى كېتىپ ئۈتى ئۆچىدۇ
سەۋرى ئىگىسى ساۋابىنى يۈدۈپ قالىدۇ) .

① حەدىسنەبەتول ھەقائىق >>فوكسمن نۇسخا،5-بەت.

غُرْبَتَهْ① غَرِيبْ، شَادِمَانْ نُولَمَاسْ اِيمِشْ
أَزْ آنْكَا شَفِيقْ② وَمِهْرِبَانْ نُولَمَاسْ اِيمِشْ
آلتُونْ قَفَصْ اِيچرَه اَگَرْ قَنْدِيلْ گُلْ③ بُولْسَه
بُلبُلْ غَمَاتِيكَا نَدِيكْ آشِيَانْ④ بُولمَاسْ اِيمِشْ

حَقْ دِينْ عَزِيزْ لِيقْ تِيلَاسَانَكْ أُلْ دِينْ اُورْطَمَعْ
كِيمْ خَلْقْ بِنَكْ اَعَزِّي دِيدِي⑤ عَزَّ مَنْ قَنَعْ⑥

آدَمِي اِيرْسَه دِيمَا گِيلْ⑦ آدَمِي
اُدْنَه كِيمْ دُورْ أُلْ غَمِيدِينْ يُوقْ غَمِي

«دنەۋائى»نىڭ ئەسەرنەۋائى ناملىق ئىسىرلارتوپلىمىدىن ئېلىندى.

کیل ای طالب کوزوڭ غبرتا بیلان آخ
محبت سرکیدین قوتش بولوب تاخ

محبت اهلی سنیک جویانی ⑧ بولغیل
اوشول کیم اوچراسی قربانی بولغیل

کیشی سنیک کونگلی کیم بیگانه بولسه
ایروردوشمن اگر هم ⑨ خانه بولسه

عقیده بلمگان شیطانه اول دور
اگر مینک یل عمل دیب قیلسه لدور

اویاتمه معرفت نی اورگانوردین
تنور جاینک نورلانور قانانگ تشوردین

خداوندیکه برلدور بی شک درتا ⑩
روا بوقدور انکا اورتاغ ایلاسه عیب

اِنسانک فرمانیدین هیچکیم قوتولماس

تَوَانا⑪ دور همیشه اذرگه بولماس

اِیرور اُول بارچه عالم اِنسانک خدا سی⑬

اِنسانک یوق اِبتدا سی⑫ اِنتهاسی

ثبوتِ دور⑭ اِنسانک سکز صفاتی

صفت ذاتی اُماس نه غیر ذاتی

حیات⑮ علم قدرت هم بصر سمع

اِیرادت وکلام تکوین دور اِیشتمع

خدادین هرنه کلسه راست بیلگیل

تیلنیک هرنه ینه اِقرار قیلغیل

مسلمانلیق بولسه بولدور اِیمان

بولمی بلماس کشی تانکلا پوشیمان

عَمَل سِنَک نَفعِ ⑯ هَمْ اِیمَانْ بِیلَانْ دِوْر

قِیَامَتْ یَانْغُورْ عَمَلْ قِلْغَانْ بِیلَانْ دِوْر

نَعُوذُ بِاللّٰهِ ⑰ هَمْ اِیمَانْ سِیزْ کِیشِیدِینْ

قَبُولْ اِیشْمَسْ خُدَایِمْ هِیچْ اِیشْتِینْ

اَگَرْ اِیمَانْ نَصِیبْ اِیتْسَه کِیشِیگَه

بِرُوزْ آخِرَه اِینَکْ خُوبْ قِلْمِیشِیگَه

اَگَرْ حَیْدِی کَبَائِرْ ⑱ قِلْسَه بِیحَدْ

تَمُوغَدُ ⑲ قَالْمَاسْ اِیمَانْ بِلَنْغْ مُؤَبَّدْ ⑳

اِلٰهِی عَاصِی مِنْ بِیچَارَه دُوْ رِمِنْ

هَوَائِی نَفْسِ اِیلَه آوَارَه دُوْ رِمِنْ

قِیَامَتْ حَقْ اِیرُوْ رَایِ آدَمِیزَادْ

خُدَا قُرْآنْ اِیچِیدَه قِلْدِی کُوبْ یَادْ

بۇنۇر قۇدرەت بىلەن تۇغرا ئېمىرتەن
كېرار جان تېنىدە دىن بى شۇبھى ظەن ㉑

خۇدا ھېچ تېرىدە بۇ قەنى ئىلادى يار
تېرات قاتىيادىن ئىرماس بۇدۇشۋار ㉒

يىغار ㉓ مەھشەر يېرىدە بارچە ھاجىنى
سۇرار بەندە سېدىن ياخشى يامانىنى

نەسىھەت قىلدى فەرزەندىغە لۇقمان
سەنكا جاھىل كىشى بەخت ㉔ ئېتسە ئاي جان

ئەگەر نەفع ئېتىماسە ㉕ قىلما ئىمادە
بۇنۇر ئېغان سارى جەھلىنى زىيادە

«صوفى اللەيار»نامىلىق كىتابتىن ئېلىندى

گناه گر توبه ایلاب ایمدی طاعت قلمام بولماس

خطا و معصیت لارگه ندامت (26) قلمام بولماس

عبث (27) اوتدی یگیت لیک صندوق (28) دریغا بیخبر لیک ده

غنیمت دور بریکلیکده عبادت قلمام بولماس

نه یوز بیرله بارور مسجد حق تا شفاعت قیلا

حیا تیمکا بارچه ایمدی عبادت قلمام بولماس

یوروب نفسم اوچون شول وقتیچه طاعتنی ترک ایتدیم

قناعت شهریگه باریب تجارت قلمام بولماس

(29) فجور و فسق عصیانم خلایق لار آرا شهرت

مدینه کعبة الدین زیارت قلمام بولماس

بۇنۇڭ قۇدرىتى بىلەن تۇغرا ئۆمۈر تۆتسۇن

كېرەك جاننى مەيشەت دىنى بىلەن شۇبھىسىز ياشىسۇن ①

خۇدا ھېچ بىر ئىشنى بىھۇدە ئىلاھى يارىتمىغان

ئېرىشكەن قانائەتنى ئىنسان بۇدۇنيادا ئاسان ②

يىغار ③ مەھشەر يېرىدە بارچە ھايۋانلارنى

سۇراپ بەندە سىدىن ياخشى يامانلارنى

نەسىھەت قىلدى قۇرئاندا لوقمان

سەنكا جاھىل كىشى بەختكە ④ ئېتىبار ئەي جان

ئەگەر نەفئ ئېتىماسە ⑤ قىلما ئىمادە

بۇنۇڭ ئاقىۋىتى ساڭا جەھلىڭ زىيادە

«سوفى اللەيار»نامىلىق كىتابىدىن ئېلىندى

س : مِلّتِ ئِسلامْ خوارْ وَزَبُونْ بُولمَاقِنِڭَ باعِثِ نِمَه دور؟

ج : اِمكِي سَرسَه دُور. بِرِي جَهلُ وَنادانلِق اِكِنجِي تَفْرِقَه وَخِلَافْ دور. هَرقَوْمْ وَهَرمِلّتِ ئِسلامْ خوارْ وَزَبُونْ بُولُشِدَه نادانلِق وَتَنَاقُسْ لِق باعِثْ بُولُور.

س : عِزّتْ آبرُو قُوّتْ نِمَه بِلَه بُولُور

ج : عِلْمُ مَعْرِفَتْ وَاِتّفَاقْ لِيق بِلَه بولُور.

بُونِسبَتْ اُوچُونْ جَنَابْ حَقْ بِزلَرنِي اِتّفَاقْ لِقَه اَمر قِلمِشْ دُور «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرّقُوا»

ئابدۇقادىر داموللامنىڭ «دعقائدضرورية» ناملىق ئەسىرىدىن ئېلىندى

ئىزاھاتلار: ① خورلۇق ② ئەھمىيەتسىزلىك ③ كۈل لوقمىسى ④ قۇۋۋا ⑤ ئەلا ئەزىز كىشى ⑥ قانائەت قىلغان ⑦ ئەزىز بولماق ⑧ نادەملا بولما نادەم دېمە ⑨ كۆزلەيدىغان نىشانى ⑩ ئەك ئىھتىمال ⑪ قۇدرەتلىك ⑫ مەۋجۇدلۇقىنىڭ باشلىنىشى ⑬ ئاخىرلىشىش ⑭ ئۇنىڭ سەككىز سانىنى مۇئەللىم بەلگىلەيدۇ ⑮ تەرىكلىك، بىلىم، قۇدرەت، كۈچ، ئاكاس، ئىرادە، سۆزلەش، بارلىققاكەلتۈرۈش ⑯ پايدا ⑰ ئالاقىنىڭ پائاسىغا قاچىسى ⑱ چوڭ كۈنلەر

كَلِمَةُ طَيِّبَة

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللّٰهِ

كَلِمَةُ شَهَادَتٍ

اَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰـهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ وَ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

كَلِمَةُ تَمْجِيْدٍ

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ

كَلِمَةُ تَوْحِيدٍ

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْئٍ قَدِيرٌ

---

⑲ ئوتنا، دوراخنا ⑳ ئەبەدىي ㉑ ئۇيۇه ۋە گۇمانسىز ㉒ قىيىن ㉓ جازا مەيدانىدا ㉔ تالاش تارتىش قىلما
㉕ قايتىدا ㉖ يۇقايمان ㉗ بەھۇدە ㉘ يۈز ئۆيۈس خۇدىرسىلىكتە ㉙ گۇناھكارلىقىم، پاسقلىقىم، تاسىيلىغىم
㉚ سەرگەردانلىقتا ㉛ بېرۇلۇق ㉜ خۇدانىك باتقىسىنىك مېھرى ㉝ ھەۋەسنى تاشلاشقا ㉞ گۇناھ ۋە خاتالىق
㉟ ساۋاب قىلىشنى ۋە پەيغەمبەر ھەزرەتلىرىنىك تېپىرىنى زىيارەت قىلىشقا

كَلِمَةُ رَدِّ الْكُفْرِ

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَعُوذُبِكَ مِنْ اَنْ اُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَ اَنَا اَعْلَمُ بِهِ وَاَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا اَعْلَمُ بِهِ تُبْتُ وَرَجَعْتُ عَنْهُ وَتَبَرَّأْتُ مِنَ الْكُفْرِ وَالشِّرْكِ وَالْكِذْبِ وَالْغَيْبَةِ وَالْبُهْتَانِ وَالْمَعَاصِى كُلِّهَا اَسْلَمْتُ وَاٰمَنْتُ وَاَقُولُ اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيكَ لَهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

كَلِمَةُ سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّي لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ خَلَقْتَنِى وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَااسْتَطَعْتُ اَعُوذُبِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ اَبُوءُلَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَاَبُوءُ بِذَنْبِى فَاغْفِرْلِى فَاِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا اَنْتَ بِرَحْمَتِكَ يَااَرْحَمَ الرّٰحِمِينَ

سُبْحَانَكَ اَللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالٰى جَدُّكَ وَلَا اِلٰهَ غَيْرُكَ

تَشَهُّدٌ

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوٰتُ وَالطَّيِّبٰتُ
اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ
وَبَرَكَاتُهُ اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللهِ
الصّٰلِحِيْنَ اَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاَشْهَدُ
اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ
اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ
مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرٰهِيْمَ وَعَلٰى اٰلِ
اِبْرٰهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ
اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ عَلٰى اٰلِ
مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرٰهِيْمَ وَعَلٰى
اٰلِ اِبْرٰهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ
اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ تَوَالَدَ
وَارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيْرًا وَاغْفِرِ
اَللّٰهُمَّ لِجَمِيْعِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ
وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمٰتِ اَلْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ
وَالْاَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَااَرْحَمَ الرّٰحِمِيْنَ
اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ
وَاِلَيْكَ يَرْجِعُ السَّلَامُ فَحَيِّنَا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ

وَاَدْخِلْنَا دَارَ السَّلَامِ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا
وَتَعَالَيْتَ يَاذَالْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ بِرَحْمَتِكَ
يَاأَرْحَمَ الرَّحِمِيْنَ دُعَاءِ قُنُوْتِ حَنَفِيَّ

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِيْنُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنُؤْمِنُ
بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِى عَلَيْكَ الْخَيْرَ
نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ
يَّفْجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّىْ وَنَسْجُدُ
وَاِلَيْكَ نَسْعٰى وَنَحْفِدُ وَنَرْجُوا رَحْمَتَكَ
وَنَخْشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ

دُعَاءِ قُنُوْتِ شَافِعِيَّة

اَللّٰهُمَّ اِهْدِنِيْ فِيْمَنْ هَدَيْتَ وَعَافِنِيْ
فِيْمَنْ عَافَيْتَ وَتَوَلَّنِى فِيْمَنْ تَوَلَّيْتَ
وَبَارِكْ لِيْ فِيْمَنْ اَعْطَيْتَ وَقِنِيْ شَرَّمَا
قَضَيْتَ فَاِنَّكَ تَقْضِيْ وَلَا يُقْضٰى عَلَيْكَ
وَاِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَّالَيْتَ وَلَا يَعِزُّ مَنْ
عَادَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ فَلَكَ
الْحَمْدُ عَلٰى مَاقَضَيْتَ وَاَسْتَغْفِرُكَ
وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى سَيِّدِنَا
مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلَّمَ

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

اَلۡحَمۡدُ لِلّٰہِ رَبِّ الۡعٰلَمِیۡنَ ۙ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ ۙ
مٰلِكِ یَوۡمِ الدِّیۡنِ ؕ اِیَّاكَ نَعۡبُدُ وَ اِیَّاكَ
نَسۡتَعِیۡنُ ؕ اِهۡدِنَا الصِّرَاطَ الۡمُسۡتَقِیۡمَ ۙ
صِرَاطَ الَّذِیۡنَ اَنۡعَمۡتَ عَلَیۡهِمۡ ۬ۙ غَیۡرِ
الۡمَغۡضُوۡبِ عَلَیۡهِمۡ وَلَا الضَّآلِّیۡنَ ۧ

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

قُلۡ اَعُوۡذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۙ مَلِكِ النَّاسِ ۙ
اِلٰهِ النَّاسِ ۙ مِنۡ شَرِّ الۡوَسۡوَاسِ ۬ۙ الۡخَنَّاسِ ۪ۙ
الَّذِیۡ یُوَسۡوِسُ فِیۡ صُدُوۡرِ النَّاسِ ۙ مِنَ
الۡجِنَّةِ وَ النَّاسِ ۧ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۙ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۙ
وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ۙ وَمِنْ شَرِّ النَّفّٰثٰتِ
فِى الْعُقَدِ ۙ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ۚ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ۚ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ۚ لَمْ يَلِدْ ۙ
وَلَمْ يُوْلَدْ ۙ وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ ۚ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

تَبَّتْ يَدَآ اَبِىْ لَهَبٍ وَّتَبَّ ۙ مَآ اَغْنٰى
عَنْهُ مَالُهٗ وَمَا كَسَبَ ۙ سَيَصْلٰى نَارًا
ذَاتَ لَهَبٍ ۚ وَّامْرَاَتُهٗ ؕ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۚ
فِىْ جِيْدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ ۚ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِذَا جَآءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُ ۝ وَرَاَيْتَ النَّاسَ
يَدْخُلُوْنَ فِيْ دِيْنِ اللّٰهِ اَفْوَاجًا ۝ فَسَبِّحْ
بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ ؕ اِنَّهٗ كَانَ تَوَّابًا ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

قُلْ يٰٓاَيُّهَا الْكٰفِرُوْنَ ۝ لَآ اَعْبُدُ مَا
تَعْبُدُوْنَ ۝ وَلَآ اَنْتُمْ عٰبِدُوْنَ مَآ اَعْبُدُ ۝
وَلَآ اَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُّمْ ۝ وَلَآ اَنْتُمْ
عٰبِدُوْنَ مَآ اَعْبُدُ ۝ لَكُمْ دِيْنُكُمْ
وَلِيَ دِيْنِ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِنَّآ اَعْطَيْنٰكَ الْكَوْثَرَ ۝ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

أَرَءَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ۝ فَذٰلِكَ
الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ ۝ وَلَا يَحُضُّ عَلٰى
طَعَامِ الْمِسْكِينِ ۝ فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّينَ ۝ الَّذِينَ
هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝ الَّذِينَ هُمْ
يُرَآءُونَ ۝ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

لِإِيلٰفِ قُرَيْشٍ ۝ إِۦلٰفِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَآءِ
وَالصَّيْفِ ۝ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هٰذَا الْبَيْتِ ۝
الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِّنْ جُوعٍ وَّءَامَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحٰبِ الْفِيْلِ ۝
اَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِيْ تَضْلِيْلٍ ۝ وَّاَرْسَلَ
عَلَيْهِمْ طَيْرًا اَبَابِيْلَ ۝ تَرْمِيْهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّنْ
سِجِّيْلٍ ۝ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّاْكُوْلٍ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةِ ۝ الَّذِيْ جَمَعَ مَالًا
وَّعَدَّدَهٗ ۝ يَحْسَبُ اَنَّ مَالَهٗٓ اَخْلَدَهٗ ۝ كَلَّا
لَيُنْۢبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا
الْحُطَمَةُ ۝ نَارُ اللّٰهِ الْمُوْقَدَةُ ۝ الَّتِيْ تَطَّلِعُ
عَلَى الْاَفْـِٕدَةِ ۝ اِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّؤْصَدَةٌ ۝

فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالْعَصْرِ ۙ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِيْ خُسْرٍ ۙ اِلَّا الَّذِيْنَ
اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ ۙ
وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْهٰىكُمُ التَّكَاثُرُ ۙ حَتّٰى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۝
كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۙ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ
تَعْلَمُوْنَ ۝ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُوْنَ عِلْمَ الْيَقِيْنِ ۝
لَتَرَوُنَّ الْجَحِيْمَ ۙ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ
الْيَقِيْنِ ۙ ثُمَّ لَتُسْـَٔلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ
النَّعِيْمِ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْقَارِعَةُ ۝ مَا الْقَارِعَةُ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا
الْقَارِعَةُ ۝ يَوْمَ يَكُوْنُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ
الْمَبْثُوْثِ ۝ وَتَكُوْنُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوْشِ ۝
فَاَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِيْنُهٗ ۝ فَهُوَ فِيْ عِيْشَةٍ
رَّاضِيَةٍ ۝ وَاَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِيْنُهٗ ۝ فَاُمُّهٗ
هَاوِيَةٌ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَاهِيَهْ ۝ نَارٌ حَامِيَةٌ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالْعٰدِيٰتِ ضَبْحًا ۝ فَالْمُوْرِيٰتِ قَدْحًا ۝ فَالْمُغِيْرٰتِ
صُبْحًا ۝ فَاَثَرْنَ بِهٖ نَقْعًا ۝ فَوَسَطْنَ بِهٖ جَمْعًا ۝
اِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّهٖ لَكَنُوْدٌ ۝ وَاِنَّهٗ عَلٰى
ذٰلِكَ لَشَهِيْدٌ ۝ وَاِنَّهٗ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيْدٌ ۝

اَفَلَا يَعْلَمُ اِذَا بُعْثِرَ مَا فِى الْقُبُوْرِ ۙ وَحُصِّلَ
مَا فِى الصُّدُوْرِ ۙ اِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيْرٌ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِذَا زُلْزِلَتِ الْاَرْضُ زِلْزَالَهَا ۙ ۝ وَاَخْرَجَتِ
الْاَرْضُ اَثْقَالَهَا ۙ ۝ وَقَالَ الْاِنْسَانُ مَا لَهَا ۚ ۝
يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ اَخْبَارَهَا ۙ ۝ بِاَنَّ رَبَّكَ اَوْحٰى
لَهَا ؕ ۝ يَوْمَئِذٍ يَّصْدُرُ النَّاسُ اَشْتَاتًا ۙ لِّيُرَوْا
اَعْمَالَهُمْ ؕ ۝ فَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَّرَهٗ ؕ ۝
وَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَّرَهٗ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

لَمْ يَكُنِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ
وَالْمُشْرِكِيْنَ مُنْفَكِّيْنَ حَتّٰى تَاْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۙ ۝

رَسُولٌ مِّنَ اللّٰهِ يَتْلُوا صُحُفًا مُّطَهَّرَةً ۙ فِيهَا
كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ۚ وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتٰبَ
إِلَّا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ ۚ وَمَآ أُمِرُوٓا
إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۙ حُنَفَآءَ
وَيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِينُ
الْقَيِّمَةِ ۚ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتٰبِ
وَالْمُشْرِكِينَ فِى نَارِ جَهَنَّمَ خٰلِدِينَ فِيهَا ۚ أُولٰٓئِكَ
هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ۚ إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا
الصّٰلِحٰتِ ۙ أُولٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۚ جَزَآؤُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهٰرُ خٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ ۚ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِىَ رَبَّهُ ۚ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِنَّآ اَنْزَلْنٰهُ فِيْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا
لَيْلَةُ الْقَدْرِ ۝ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ اَلْفِ شَهْرٍ ۝
تَنَزَّلُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوْحُ فِيْهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِّنْ
كُلِّ اَمْرٍ ۝ سَلٰمٌ هِيَ حَتّٰى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِيْ خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْاِنْسَانَ
مِنْ عَلَقٍ ۝ اِقْرَاْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ ۝ الَّذِيْ
عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝
كَلَّآ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغٰٓى ۝ اَنْ رَّاٰهُ اسْتَغْنٰى ۝
اِنَّ اِلٰى رَبِّكَ الرُّجْعٰى ۝ اَرَءَيْتَ الَّذِيْ يَنْهٰى ۝
عَبْدًا اِذَا صَلّٰى ۝ اَرَءَيْتَ اِنْ كَانَ عَلَى الْهُدٰٓى ۝

اَوْ اَمَرَ بِالتَّقْوٰى ۝ اَرَءَيْتَ اِنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ۝
اَلَمْ يَعْلَمْ بِاَنَّ اللّٰهَ يَرٰى ۝ كَلَّا لَئِنْ لَّمْ يَنْتَهِ ۙ
لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ۙ ۝ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ۝
فَلْيَدْعُ نَادِيَهٗ ۝ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ۙ ۝ كَلَّا ؕ لَا
تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ۩ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالتِّيْنِ وَالزَّيْتُوْنِ ۙ ۝ وَطُوْرِ سِيْنِيْنَ ۙ ۝
وَهٰذَا الْبَلَدِ الْاَمِيْنِ ۙ ۝ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ
فِيْٓ اَحْسَنِ تَقْوِيْمٍ ۖ ۝ ثُمَّ رَدَدْنٰهُ اَسْفَلَ
سَافِلِيْنَ ۙ ۝ اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
فَلَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُوْنٍ ۝ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ
بِالدِّيْنِ ۝ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَحْكَمِ الْحٰكِمِيْنَ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ۝ وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ ۝
الَّذِيْٓ اَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۝ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝
فَاِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝ اِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝ فَاِذَا
فَرَغْتَ فَانْصَبْ ۝ وَاِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالضُّحٰى ۝ وَالَّيْلِ اِذَا سَجٰى ۝ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَ
مَا قَلٰى ۝ وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْاُوْلٰى ۝ وَ
لَسَوْفَ يُعْطِيْكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى ۝ اَلَمْ يَجِدْكَ
يَتِيْمًا فَاٰوٰى ۝ وَوَجَدَكَ ضَآلًّا فَهَدٰى ۝
وَوَجَدَكَ عَآئِلًا فَاَغْنٰى ۝ فَاَمَّا الْيَتِيْمَ
فَلَا تَقْهَرْ ۝ وَاَمَّا السَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ۝
وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالَّيْلِ اِذَا يَغْشٰى ۙ وَالنَّهَارِ اِذَا تَجَلّٰى ۙ وَمَا
خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى ۙ اِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتّٰى ؕ
فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى وَاتَّقٰى ۙ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنٰى ۙ
فَسَنُيَسِّرُهٗ لِلْيُسْرٰى ؕ وَاَمَّا مَنْۢ بَخِلَ وَاسْتَغْنٰى ۙ
وَكَذَّبَ بِالْحُسْنٰى ۙ فَسَنُيَسِّرُهٗ لِلْعُسْرٰى ؕ وَمَا
يُغْنِيْ عَنْهُ مَالُهٗۤ اِذَا تَرَدّٰى ؕ اِنَّ عَلَيْنَا
لَلْهُدٰى ۙ وَاِنَّ لَنَا لَلْاٰخِرَةَ وَالْاُوْلٰى ۙ فَاَنْذَرْتُكُمْ
نَارًا تَلَظّٰى ۚ لَا يَصْلٰىهَاۤ اِلَّا الْاَشْقَى ۙ الَّذِيْ
كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ۙ وَسَيُجَنَّبُهَا الْاَتْقَى ۙ الَّذِيْ
يُؤْتِيْ مَالَهٗ يَتَزَكّٰى ۙ وَمَا لِاَحَدٍ عِنْدَهٗ مِنْ

نِّعْمَةٍ تُجْزٰى ۝ اِلَّا ابْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْاَعْلٰى ۝
وَلَسَوْفَ يَرْضٰى ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالشَّمْسِ وَضُحٰىهَا ۝ وَالْقَمَرِ اِذَا تَلٰىهَا ۝ وَ
النَّهَارِ اِذَا جَلّٰىهَا ۝ وَالَّيْلِ اِذَا يَغْشٰىهَا ۝ وَالسَّمَآءِ
وَمَا بَنٰىهَا ۝ وَالْاَرْضِ وَمَا طَحٰىهَا ۝ وَنَفْسٍ
وَّمَا سَوّٰىهَا ۝ فَاَلْهَمَهَا فُجُوْرَهَا وَتَقْوٰىهَا ۝ قَدْ اَفْلَحَ
مَنْ زَكّٰىهَا ۝ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسّٰىهَا ۝ كَذَّبَتْ
ثَمُوْدُ بِطَغْوٰىهَآ ۝ اِذِ انْۢبَعَثَ اَشْقٰىهَا ۝ فَقَالَ
لَهُمْ رَسُوْلُ اللّٰهِ نَاقَةَ اللّٰهِ وَسُقْيٰهَا ۝
فَكَذَّبُوْهُ فَعَقَرُوْهَا ۝ فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ
بِذَنْۢبِهِمْ فَسَوّٰىهَا ۝ وَلَا يَخَافُ عُقْبٰىهَا ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

لَآ اُقْسِمُ بِهٰذَا الْبَلَدِ ۙ وَاَنْتَ حِلٌّۢ بِهٰذَا الْبَلَدِ ۙ
وَوَالِدٍ وَّمَا وَلَدَ ۙ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِيْ
كَبَدٍ ؕ اَيَحْسَبُ اَنْ لَّنْ يَّقْدِرَ عَلَيْهِ اَحَدٌ ۘ يَقُوْلُ
اَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا ؕ اَيَحْسَبُ اَنْ لَّمْ يَرَهٗٓ اَحَدٌ ۘ
اَلَمْ نَجْعَلْ لَّهٗ عَيْنَيْنِ ۙ وَلِسَانًا وَّشَفَتَيْنِ ۙ وَ
هَدَيْنٰهُ النَّجْدَيْنِ ۚ فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ۚ وَمَآ
اَدْرٰىكَ مَا الْعَقَبَةُ ؕ فَكُّ رَقَبَةٍ ۙ اَوْ اِطْعٰمٌ فِيْ
يَوْمٍ ذِيْ مَسْغَبَةٍ ۙ يَّتِيْمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ۙ اَوْ مِسْكِيْنًا
ذَا مَتْرَبَةٍ ؕ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَتَوَاصَوْا
بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ؕ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ
الْمَيْمَنَةِ ؕ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِنَا هُمْ اَصْحٰبُ

الْمُؤْصَدَةُ ۝ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤْصَدَةٌ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالْفَجْرِ ۝ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ۝ وَّالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۝ وَالَّيْلِ
اِذَا يَسْرِ ۝ هَلْ فِيْ ذٰلِكَ قَسَمٌ لِّذِيْ حِجْرٍ ۝
اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۝ اِرَمَ ذَاتِ
الْعِمَادِ ۝ الَّتِيْ لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ۝ وَثَمُوْدَ
الَّذِيْنَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ۝ وَفِرْعَوْنَ ذِي
الْاَوْتَادِ ۝ الَّذِيْنَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ۝ فَاَكْثَرُوْا فِيْهَا
الْفَسَادَ ۝ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۝
اِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ۝ فَاَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا مَا ابْتَلٰىهُ
رَبُّهٗ فَاَكْرَمَهٗ وَنَعَّمَهٗ ۙ فَيَقُوْلُ رَبِّيْٓ اَكْرَمَنِ ۝ وَاَمَّآ
اِذَا مَا ابْتَلٰىهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهٗ ۙ فَيَقُوْلُ رَبِّيْٓ

اَهَانَنِ ۚ كَلَّا بَلْ لَّا تُكْرِمُوْنَ الْيَتِيْمَ ۙ وَلَا
تَحٰٓضُّوْنَ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ ۙ وَتَاْكُلُوْنَ
التُّرَاثَ اَكْلًا لَّمًّا ۙ وَّتُحِبُّوْنَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ؕ
كَلَّآ اِذَا دُكَّتِ الْاَرْضُ دَكًّا دَكًّا ۙ وَّجَآءَ رَبُّكَ وَ
الْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ۚ وَجِآیْٓءَ یَوْمَىِٕذٍۭ بِجَهَنَّمَ ۙ
یَوْمَىِٕذٍ یَّتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ وَاَنّٰى لَهُ الذِّكْرٰى ؕ یَقُوْلُ
یٰلَیْتَنِیْ قَدَّمْتُ لِحَیَاتِیْ ۚ فَیَوْمَىِٕذٍ لَّا یُعَذِّبُ
عَذَابَهٗٓ اَحَدٌ ۙ وَّلَا یُوْثِقُ وَثَاقَهٗٓ اَحَدٌ ؕ یٰٓاَیَّتُهَا
النَّفْسُ الْمُطْمَىِٕنَّةُ ۙ ارْجِعِیْٓ اِلٰى رَبِّكِ رَاضِیَةً
مَّرْضِیَّةً ۚ فَادْخُلِیْ فِیْ عِبٰدِیْ ۙ وَادْخُلِیْ جَنَّتِیْ ۚ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

هَلْ اَتٰىكَ حَدِیْثُ الْغَاشِیَةِ ؕ وُجُوْهٌ یَّوْمَىِٕذٍ

خَاشِعَةٌ ۙ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ۙ تَصْلٰى نَارًا حَامِيَةً ۙ
تُسْقٰى مِنْ عَيْنٍ اٰنِيَةٍ ؕ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ اِلَّا مِنْ
ضَرِيْعٍ ۙ لَّا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِيْ مِنْ جُوْعٍ ؕ وُجُوْهٌ
يَّوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ ۙ لِّسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ۙ فِيْ جَنَّةٍ
عَالِيَةٍ ۙ لَّا تَسْمَعُ فِيْهَا لَاغِيَةً ؕ فِيْهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ۙ
فِيْهَا سُرُرٌ مَّرْفُوْعَةٌ ۙ وَّاَكْوَابٌ مَّوْضُوْعَةٌ ۙ وَّ
نَمَارِقُ مَصْفُوْفَةٌ ۙ وَّزَرَابِيُّ مَبْثُوْثَةٌ ؕ اَفَلَا
يَنْظُرُوْنَ اِلَى الْاِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ۙ وَاِلَى السَّمَآءِ
كَيْفَ رُفِعَتْ ۙ وَاِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ۙ وَ
اِلَى الْاَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ۙ فَذَكِّرْ ۙ اِنَّمَآ اَنْتَ
مُذَكِّرٌ ؕ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ ۙ اِلَّا مَنْ
تَوَلّٰى وَكَفَرَ ۙ فَيُعَذِّبُهُ اللّٰهُ الْعَذَابَ الْاَكْبَرَ ؕ

إِنَّ إِلَيْنَآ إِيَابَهُمْ ۙ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلَى ۙ الَّذِىْ خَلَقَ فَسَوّٰى ۝
وَالَّذِىْ قَدَّرَ فَهَدٰى ۝ وَالَّذِىْٓ اَخْرَجَ الْمَرْعٰى ۝
فَجَعَلَهٗ غُثَآءً اَحْوٰى ۝ سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسٰٓى ۝
اِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ ۭ اِنَّهٗ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفٰى ۝ وَ
نُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرٰى ۝ فَذَكِّرْ اِنْ نَّفَعَتِ الذِّكْرٰى ۝
سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَّخْشٰى ۙ وَيَتَجَنَّبُهَا الْاَشْقَى ۝
الَّذِىْ يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرٰى ۝ ثُمَّ لَا يَمُوْتُ فِيْهَا
وَلَا يَحْيٰى ۝ قَدْ اَفْلَحَ مَنْ تَزَكّٰى ۙ وَذَكَرَ اسْمَ
رَبِّهٖ فَصَلّٰى ۝ بَلْ تُؤْثِرُوْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۝
وَالْاٰخِرَةُ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى ۝ اِنَّ هٰذَا لَفِى الصُّحُفِ

الْاُوْلٰى ۝ صُحُفِ اِبْرٰهِيْمَ وَمُوْسٰى ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالسَّمَآءِ وَالطَّارِقِ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا الطَّارِقُ ۝
النَّجْمُ الثَّاقِبُ ۝ اِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ۝
فَلْيَنْظُرِ الْاِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ۝ خُلِقَ مِنْ مَّآءٍ
دَافِقٍ ۝ يَّخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَآئِبِ ۝
اِنَّهٗ عَلٰى رَجْعِهٖ لَقَادِرٌ ۝ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَآئِرُ ۝
فَمَا لَهٗ مِنْ قُوَّةٍ وَّلَا نَاصِرٍ ۝ وَالسَّمَآءِ ذَاتِ
الرَّجْعِ ۝ وَالْاَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ۝ اِنَّهٗ
لَقَوْلٌ فَصْلٌ ۝ وَّمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ۝ اِنَّهُمْ
يَكِيْدُوْنَ كَيْدًا ۝ وَّاَكِيْدُ كَيْدًا ۝ فَمَهِّلِ
الْكٰفِرِيْنَ اَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْبُرُوْجِ ۙ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُوْدِ ۙ وَ
شَاهِدٍ وَّمَشْهُوْدٍ ۙ قُتِلَ اَصْحٰبُ الْاُخْدُوْدِ ۙ
النَّارِ ذَاتِ الْوَقُوْدِ ۙ اِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُوْدٌ ۙ وَّهُمْ
عَلٰى مَا يَفْعَلُوْنَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ شُهُوْدٌ ؕ وَمَا نَقَمُوْا
مِنْهُمْ اِلَّآ اَنْ يُّؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَمِيْدِ ۙ
الَّذِىْ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى
كُلِّ شَىْءٍ شَهِيْدٌ ؕ اِنَّ الَّذِيْنَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِيْنَ
وَالْمُؤْمِنٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوْبُوْا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ
وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيْقِ ؕ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَ
عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ جَنّٰتٌ تَجْرِىْ مِنْ
تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ؕ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيْرُ ؕ اِنَّ بَطْشَ

رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ۝ اِنَّهٗ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ ۝ وَهُوَ
الْغَفُورُ الْوَدُودُ ۝ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ۝ فَعَّالٌ لِّمَا
يُرِيدُ ۝ هَلْ اَتٰىكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ۝ فِرْعَوْنَ
وَثَمُودَ ۝ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ۝ وَّاللّٰهُ
مِنْ وَّرَآئِهِمْ مُّحِيطٌ ۝ بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ مَّجِيدٌ ۝
فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اِذَا السَّمَآءُ انْشَقَّتْ ۝ وَاَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۝
وَاِذَا الْاَرْضُ مُدَّتْ ۝ وَاَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ۝
وَاَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۝ يٰٓاَيُّهَا الْاِنْسَانُ اِنَّكَ
كَادِحٌ اِلٰى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلٰقِيهِ ۝ فَاَمَّا مَنْ اُوتِيَ
كِتٰبَهٗ بِيَمِينِهٖ ۝ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَّسِيرًا ۝

وَّيَنْقَلِبُ اِلٰٓى اَهْلِهٖ مَسْرُوْرًا ۝ وَاَمَّا مَنْ اُوْتِيَ
كِتٰبَهٗ وَرَآءَ ظَهْرِهٖ ۝ فَسَوْفَ يَدْعُوْا ثُبُوْرًا ۝ وَّ
يَصْلٰى سَعِيْرًا ۝ اِنَّهٗ كَانَ فِيْٓ اَهْلِهٖ مَسْرُوْرًا ۝
اِنَّهٗ ظَنَّ اَنْ لَّنْ يَّحُوْرَ ۝ بَلٰٓى ۚ اِنَّ رَبَّهٗ كَانَ بِهٖ
بَصِيْرًا ۝ فَلَآ اُقْسِمُ بِالشَّفَقِ ۝ وَالَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ۝
وَالْقَمَرِ اِذَا اتَّسَقَ ۝ لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ ۝
فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۝ وَاِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْاٰنُ
لَا يَسْجُدُوْنَ ۝ ۩ بَلِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُكَذِّبُوْنَ ۝ وَاللّٰهُ
اَعْلَمُ بِمَا يُوْعُوْنَ ۝ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ۝ اِلَّا
الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُوْنٍ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِيْنَ ۝ الَّذِيْنَ اِذَا اكْتَالُوْا عَلَى

النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۝ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَّزَنُوهُمْ
يُخْسِرُونَ ۝ أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَّبْعُوثُونَ ۝
لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ۝ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَٰلَمِينَ ۝
كَلَّا إِنَّ كِتَٰبَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينٍ ۝ وَمَا أَدْرَىٰكَ
مَا سِجِّينٌ ۝ كِتَٰبٌ مَّرْقُومٌ ۝ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝ الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ۝
وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ۝ إِذَا
تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ءَايَٰتُنَا قَالَ أَسَٰطِيرُ الْأَوَّلِينَ ۝
كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝
كَلَّا إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ ۝ ثُمَّ
إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ۝ ثُمَّ يُقَالُ هَٰذَا الَّذِي
كُنتُم بِهِ تُكَذِّبُونَ ۝ كَلَّا إِنَّ كِتَٰبَ الْأَبْرَارِ

لَفِيْ عِلِّيِّيْنَ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا عِلِّيُّوْنَ ۝ كِتٰبٌ
مَّرْقُوْمٌ ۝ يَّشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُوْنَ ۝ اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِيْ
نَعِيْمٍ ۝ عَلَى الْاَرَآئِكِ يَنْظُرُوْنَ ۝ تَعْرِفُ فِيْ
وُجُوْهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيْمِ ۚ ۝ يُسْقَوْنَ مِنْ رَّحِيْقٍ
مَّخْتُوْمٍ ۝ خِتٰمُهٗ مِسْكٌ ۭ وَفِيْ ذٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ
الْمُتَنَافِسُوْنَ ۝ وَمِزَاجُهٗ مِنْ تَسْنِيْمٍ ۝ عَيْنًا يَّشْرَبُ
بِهَا الْمُقَرَّبُوْنَ ۝ اِنَّ الَّذِيْنَ اَجْرَمُوْا كَانُوْا مِنَ
الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا يَضْحَكُوْنَ ۝ وَاِذَا مَرُّوْا بِهِمْ يَتَغَامَزُوْنَ ۝
وَاِذَا انْقَلَبُوْٓا اِلٰٓى اَهْلِهِمُ انْقَلَبُوْا فَكِهِيْنَ ۝ وَ
اِذَا رَاَوْهُمْ قَالُوْٓا اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ لَضَاۗلُّوْنَ ۝ وَمَآ اُرْسِلُوْا
عَلَيْهِمْ حٰفِظِيْنَ ۝ فَالْيَوْمَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنَ
الْكُفَّارِ يَضْحَكُوْنَ ۝ عَلَى الْاَرَآئِكِ يَنْظُرُوْنَ ۝

هَلْ ثُوِّبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِذَا السَّمَآءُ انْفَطَرَتْ ۝ وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ۝
وَاِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ۝ وَاِذَا الْقُبُوْرُ بُعْثِرَتْ ۝
عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَاَخَّرَتْ ۝ يٰٓاَيُّهَا
الْاِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيْمِ ۝ الَّذِىْ
خَلَقَكَ فَسَوّٰىكَ فَعَدَلَكَ ۝ فِىْٓ اَىِّ صُوْرَةٍ
مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ ۝ كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُوْنَ بِالدِّيْنِ ۝
وَاِنَّ عَلَيْكُمْ لَحٰفِظِيْنَ ۝ كِرَامًا كَاتِبِيْنَ ۝
يَعْلَمُوْنَ مَا تَفْعَلُوْنَ ۝ اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِىْ نَعِيْمٍ ۝
وَّاِنَّ الْفُجَّارَ لَفِىْ جَحِيْمٍ ۝ يَّصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّيْنِ ۝
وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَآئِبِيْنَ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا

يَوْمُ الدِّيْنِ ۙ ثُمَّ مَآ اَدْرٰىكَ مَا يَوْمُ الدِّيْنِ ۝ يَوْمَ لَا
تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْـًٔا ؕ وَالْاَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلّٰهِ ۝ ع

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ۝ۙ وَاِذَا النُّجُوْمُ انْكَدَرَتْ ۝ۙ
وَاِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ۝ۙ وَاِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۝ۙ
وَاِذَا الْوُحُوْشُ حُشِرَتْ ۝ۙ وَاِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ۝ۙ
وَاِذَا النُّفُوْسُ زُوِّجَتْ ۝ۙ وَاِذَا الْمَوْءٗدَةُ سُئِلَتْ ۝ۙ
بِاَيِّ ذَنْۢبٍ قُتِلَتْ ۝ۚ وَاِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ۝ۙ
وَاِذَا السَّمَآءُ كُشِطَتْ ۝ۙ وَاِذَا الْجَحِيْمُ سُعِّرَتْ ۝ۙ
وَاِذَا الْجَنَّةُ اُزْلِفَتْ ۝ۙ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّآ
اَحْضَرَتْ ۝ فَلَآ اُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ ۝ۙ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ ۝ۙ
وَالَّيْلِ اِذَا عَسْعَسَ ۝ۙ وَالصُّبْحِ اِذَا تَنَفَّسَ ۝ۙ

إِنَّهٗ لَقَوْلُ رَسُوْلٍ كَرِيْمٍ ۙ ذِيْ قُوَّةٍ عِنْدَ ذِى
الْعَرْشِ مَكِيْنٍ ۙ مُّطَاعٍ ثَمَّ اَمِيْنٍ ۚ وَمَا صَاحِبُكُمْ
بِمَجْنُوْنٍ ۚ وَلَقَدْ رَاٰهُ بِالْاُفُقِ الْمُبِيْنِ ۚ وَمَا
هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِيْنٍ ۚ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ
شَيْطٰنٍ رَّجِيْمٍ ۙ فَاَيْنَ تَذْهَبُوْنَ ۚ اِنْ هُوَ
اِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعٰلَمِيْنَ ۙ لِمَنْ شَآءَ مِنْكُمْ اَنْ
يَّسْتَقِيْمَ ۚ وَمَا تَشَآءُوْنَ اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ رَبُّ
الْعٰلَمِيْنَ ۚ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

عَبَسَ وَتَوَلّٰٓى ۙ اَنْ جَآءَهُ الْاَعْمٰى ۚ وَمَا يُدْرِيْكَ
لَعَلَّهٗ يَزَّكّٰٓى ۙ اَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرٰى ۚ
اَمَّا مَنِ اسْتَغْنٰى ۙ فَاَنْتَ لَهٗ تَصَدّٰى ۚ وَ

مَا عَلَيْكَ اَلَّا يَزَّكّٰى ۝ وَاَمَّا مَنْ جَآءَكَ يَسْعٰى ۝
وَهُوَ يَخْشٰى ۝ فَاَنْتَ عَنْهُ تَلَهّٰى ۝ كَلَّآ اِنَّهَا
تَذْكِرَةٌ ۝ فَمَنْ شَآءَ ذَكَرَهُ ۝ فِيْ صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ۝
مَّرْفُوْعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ۝ بِاَيْدِيْ سَفَرَةٍ ۝ كِرَامٍ
بَرَرَةٍ ۝ قُتِلَ الْاِنْسَانُ مَآ اَكْفَرَهٗ ۝ مِنْ اَيِّ شَيْءٍ
خَلَقَهٗ ۝ مِنْ نُّطْفَةٍ ۝ خَلَقَهٗ فَقَدَّرَهٗ ۝ ثُمَّ
السَّبِيْلَ يَسَّرَهٗ ۝ ثُمَّ اَمَاتَهٗ فَاَقْبَرَهٗ ۝ ثُمَّ اِذَا
شَآءَ اَنْشَرَهٗ ۝ كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَآ اَمَرَهٗ ۝
فَلْيَنْظُرِ الْاِنْسَانُ اِلٰى طَعَامِهٖٓ ۝ اَنَّا صَبَبْنَا الْمَآءَ
صَبًّا ۝ ثُمَّ شَقَقْنَا الْاَرْضَ شَقًّا ۝ فَاَنْۢبَتْنَا فِيْهَا
حَبًّا ۝ وَّعِنَبًا وَّقَضْبًا ۝ وَّزَيْتُوْنًا وَّنَخْلًا ۝ وَّحَدَآئِقَ
غُلْبًا ۝ وَّفَاكِهَةً وَّاَبًّا ۝ مَّتَاعًا لَّكُمْ وَلِاَنْعَامِكُمْ ۝

فَاِذَا جَآءَتِ الصَّآخَّةُ ۝ يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ
اَخِيهِ ۝ وَاُمِّهٖ وَاَبِيهِ ۝ وَصَاحِبَتِهٖ وَبَنِيهِ ۝
لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَاْنٌ يُّغْنِيهِ ۝
وُجُوهٌ يَّوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ۝ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ۝
وَوُجُوهٌ يَّوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ۝ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ۝
اُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَالنّٰزِعٰتِ غَرْقًا ۝ وَّالنّٰشِطٰتِ نَشْطًا ۝ وَّالسّٰبِحٰتِ
سَبْحًا ۝ فَالسّٰبِقٰتِ سَبْقًا ۝ فَالْمُدَبِّرٰتِ اَمْرًا ۝
يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ۝ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ ۝
قُلُوبٌ يَّوْمَئِذٍ وَّاجِفَةٌ ۝ اَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ۝
يَقُولُونَ ءَاِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِى الْحَافِرَةِ ۝

ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا نَّخِرَةً ۝ قَالُوا تِلْكَ اِذًا كَرَّةٌ
خَاسِرَةٌ ۝ فَاِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَّاحِدَةٌ ۝ فَاِذَا هُمْ
بِالسَّاهِرَةِ ۝ هَلْ اَتٰىكَ حَدِيْثُ مُوْسٰى ۝ اِذْ
نَادٰىهُ رَبُّهٗ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ۝ اِذْهَبْ
اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ۝ فَقُلْ هَلْ لَّكَ اِلٰٓى
اَنْ تَزَكّٰى ۝ وَاَهْدِيَكَ اِلٰى رَبِّكَ فَتَخْشٰى ۝
فَاَرٰىهُ الْاٰيَةَ الْكُبْرٰى ۝ فَكَذَّبَ وَعَصٰى ۝
ثُمَّ اَدْبَرَ يَسْعٰى ۝ فَحَشَرَ فَنَادٰى ۝ فَقَالَ اَنَا
رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى ۝ فَاَخَذَهُ اللّٰهُ نَكَالَ الْاٰخِرَةِ
وَالْاُوْلٰى ۝ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَنْ يَّخْشٰى ۝
ءَاَنْتُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمِ السَّمَآءُ ۭ بَنٰىهَا ۝ رَفَعَ
سَمْكَهَا فَسَوّٰىهَا ۝ وَاَغْطَشَ لَيْلَهَا وَاَخْرَجَ

ضُحٰىهَا ۝ وَالْاَرْضَ بَعْدَ ذٰلِكَ دَحٰىهَا ۝
اَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعٰىهَا ۝ وَالْجِبَالَ اَرْسٰىهَا ۝
مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِاَنْعَامِكُمْ ۝ فَاِذَا جَآءَتِ الطَّآمَّةُ
الْكُبْرٰى ۝ يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ مَا سَعٰى ۝ وَ
بُرِّزَتِ الْجَحِيْمُ لِمَنْ يَّرٰى ۝ فَاَمَّا مَنْ طَغٰى ۝
وَاٰثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۝ فَاِنَّ الْجَحِيْمَ هِىَ الْمَاْوٰى ۝
وَاَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ وَنَهَى النَّفْسَ
عَنِ الْهَوٰى ۝ فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِىَ الْمَاْوٰى ۝ يَسْـَٔلُوْنَكَ
عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰىهَا ۝ فِيْمَ اَنْتَ مِنْ
ذِكْرٰىهَا ۝ اِلٰى رَبِّكَ مُنْتَهٰىهَا ۝ اِنَّمَآ اَنْتَ
مُنْذِرُ مَنْ يَّخْشٰىهَا ۝ كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ
يَلْبَثُوْٓا اِلَّا عَشِيَّةً اَوْ ضُحٰىهَا ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

عَمَّ يَتَسَآءَلُوْنَ ۝ عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيْمِ ۝ الَّذِىْ
هُمْ فِيْهِ مُخْتَلِفُوْنَ ۝ كَلَّا سَيَعْلَمُوْنَ ۝ ثُمَّ
كَلَّا سَيَعْلَمُوْنَ ۝ اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ مِهٰدًا ۝
وَّالْجِبَالَ اَوْتَادًا ۝ وَّخَلَقْنٰكُمْ اَزْوَاجًا ۝
وَّجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ۝ وَّجَعَلْنَا الَّيْلَ
لِبَاسًا ۝ وَّجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ۝ وَّبَنَيْنَا
فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ۝ وَّجَعَلْنَا سِرَاجًا
وَّهَّاجًا ۝ وَّاَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرٰتِ مَآءً
ثَجَّاجًا ۝ لِّنُخْرِجَ بِهٖ حَبًّا وَّنَبَاتًا ۝ وَّجَنّٰتٍ
اَلْفَافًا ۝ اِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيْقَاتًا ۝ يَّوْمَ
يُنْفَخُ فِى الصُّوْرِ فَتَاْتُوْنَ اَفْوَاجًا ۝ وَّفُتِحَتِ

السَّمَآءُ فَكَانَتْ اَبْوَابًا ۝ وَّسُيِّرَتِ الْجِبَالُ
فَكَانَتْ سَرَابًا ۝ اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ۝
لِّلطّٰغِيْنَ مَاٰبًا ۝ لّٰبِثِيْنَ فِيْهَآ اَحْقَابًا ۝ لَا
يَذُوْقُوْنَ فِيْهَا بَرْدًا وَّلَا شَرَابًا ۝ اِلَّا حَمِيْمًا
وَّغَسَّاقًا ۝ جَزَآءً وِّفَاقًا ۝ اِنَّهُمْ كَانُوْا لَا
يَرْجُوْنَ حِسَابًا ۝ وَّكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا كِذَّابًا ۝ وَ
كُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنٰهُ كِتٰبًا ۝ فَذُوْقُوْا فَلَنْ
نَّزِيْدَكُمْ اِلَّا عَذَابًا ۝ اِنَّ لِلْمُتَّقِيْنَ مَفَازًا ۝
حَدَآئِقَ وَاَعْنَابًا ۝ وَّكَوَاعِبَ اَتْرَابًا ۝ وَّكَاْسًا
دِهَاقًا ۝ لَا يَسْمَعُوْنَ فِيْهَا لَغْوًا وَّلَا كِذّٰبًا ۝
جَزَآءً مِّنْ رَّبِّكَ عَطَآءً حِسَابًا ۝ رَّبِّ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمٰنِ لَا يَمْلِكُوْنَ

مِنْهُ خِطَابًا ۝ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلٰٓئِكَةُ
صَفًّا ۙ لَّا يَتَكَلَّمُونَ اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ
وَقَالَ صَوَابًا ۝ ذٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ ۚ فَمَنْ شَآءَ
اتَّخَذَ اِلٰى رَبِّهٖ مَاٰبًا ۝ اِنَّآ اَنْذَرْنٰكُمْ عَذَابًا
قَرِيبًا ۚ يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدٰهُ وَ
يَقُولُ الْكٰفِرُ يٰلَيْتَنِى كُنْتُ تُرَابًا ۝ ع

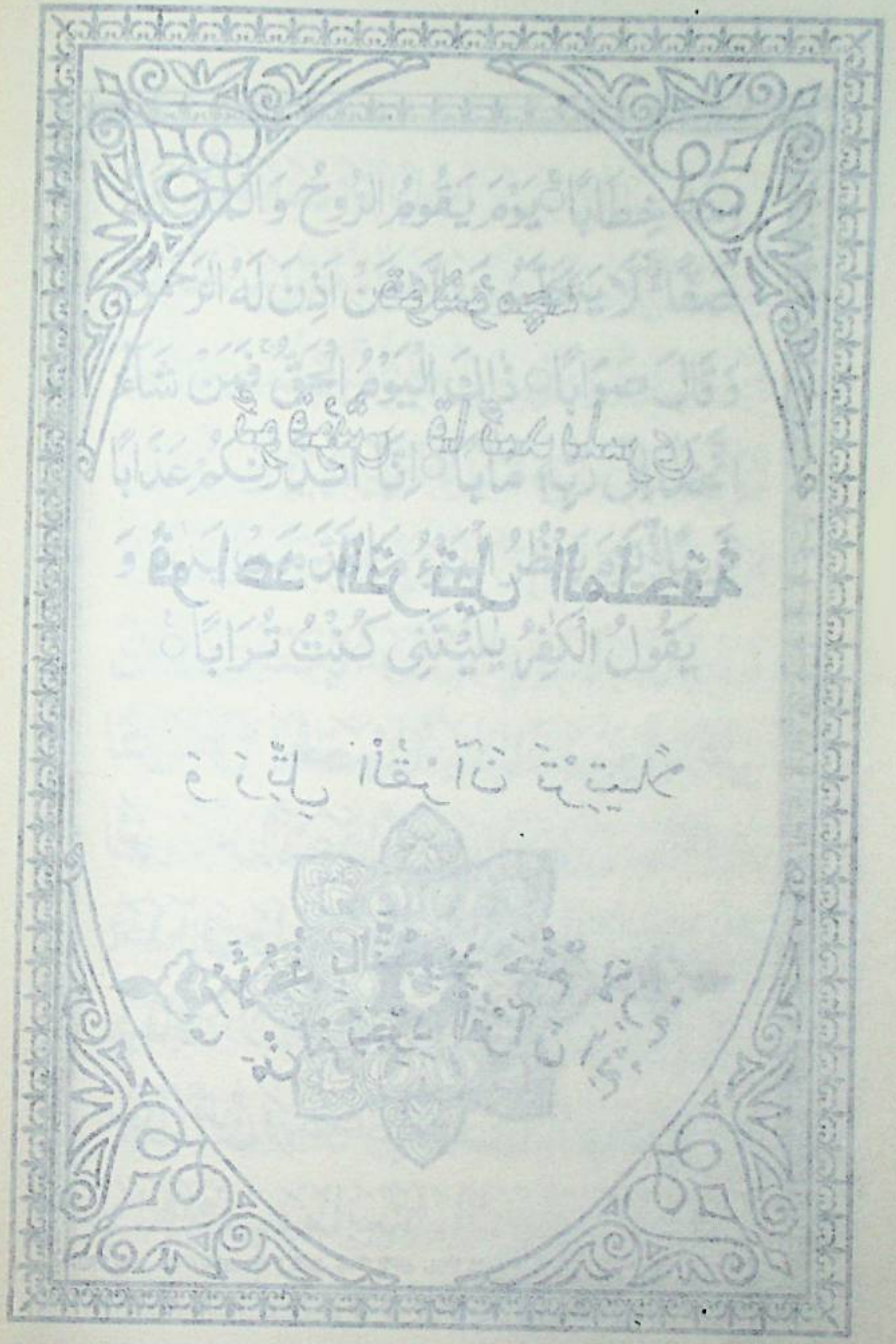
قوشۇمچە

ئوقۇش قائىدىلىرى

قواعد الترتيل الملحقة

وَ رَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً

وَ الْاِلْتِزَامُ بِالتَّجْوِيدِ حَتْمٌ لَازِمٌ
مَنْ لَمْ يُجَوِّدِ الْقُرْآنَ آثِمٌ

1. ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىنىڭ ئوقۇلۇش ھالەتلىرى
(اَحْكَامُ النُّونِ السَّاكِنَةِ وَ التَّنْوِينِ)

ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن «ئېنىق تەلەپپۇز قىلىپ ئوقۇش ‹اِظْهَارْ›، كىرىشتۈرۈپ ئوقۇش ‹اِدْغَامْ›، يۆتكەپ ئوقۇش ‹اِقْلَابْ›، يوشۇرۇپ ئوقۇش ‹اِخْفَاءْ›» قاتارلىق تۆت خىل ھالەتتە ئوقۇلىدۇ.

1) ئېنىق تەلەپپۇز قىلىپ ئوقۇش (اِظْهَارْ)

ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىنىڭ بىرىنچى خىل ئوقۇلۇش ھالىتى، ئېنىق تەلەپپۇز قىلىپ ئوقۇش (اِظْهَارْ) دۇر. اِظْهَارْ دېگەنلىك ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن، «ا، ھ، ع، ح، غ، خ» دىن ئىبارەت ئالتە دانە «حُرُوفْ حَلْق» يەنى بوغۇز تاۋۇشلىرىنىڭ ئالدىدا كەلسە، ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىنىڭ ئېنىق ۋە تولۇق تەلەپپۇز قىلىنىشىدۇر. يۇقىرىدىكى «هَمْزَه، هَاءْ، عَيْن، حَاءْ، غَيْن، خَاءْ» دىن ئىبارەت ئالتە ھەرپ بولسا، اِظْهَارْ ھەرپلىرى دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن: اَنْعَمْتَ (ئەنئەمتە)، مَنْ عَمِلَ صَالِحًا (مەن ئەمىلە سالىھەن)

كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ (كىتابۇن ئەنزەلناھۇ)
قَرْضًا حَسَنًا (قەردۇەن ھۇەسەنەن)

بوغۇز تاۋۇشى	اِظْهَارْ ھەرپلىرىنىڭ ساكىن، لىق نۇن بىلەن كەلگەن مىساللىرى	اِظْهَارْ ھەرپلىرىنىڭ تەنۇين بىلەن كەلگەن مىساللىرى
ا. ء بىلەن	فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ	وَمِنْ شَرِّحَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ
ب. ھ بىلەن 2	وَاَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ اِنْ هٰذَا	سَلَامٌ هِيَ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ
ج. ع بىلەن 3	خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ تُسْقٰى مِنْ عَيْنٍ اٰنِيَةٍ	لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ وَالْفَجْرِ وَلَيَالٍ عَشْرٍ
د. ح بىلەن 4	فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَايَحْتَسِبْ	نَصْلٰى نَارًا حَامِيَةً جَزَاءً مِنْ رَبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا
ر. غ بىلەن 5	وَلَاطَعَامٌ اِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ	لَاَسْقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقًا فَلَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ
ف. خ بىلەن 6	وَاٰمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ	كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ. فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ

تەھللىي مەشىق

« فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ» « فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ»

1. «وَانْحَرْ»، دېگەن سۆزدە ساكىنلىق نۇن بار. نۇندىن كېيىن «ح» ھەرپى كەلدى، «ح» ھەرپى بولسا، اِظْهَارْ ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇنىڭدىكى «ن» ئېنىق ۋە تولۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

2. «جَنَّةٍ عَالِيَةٍ» دېگەن سۆزنىڭ بىرىنچى بۆلىكىنىڭ ئاخىرىدا تەنۇىن بار، ئۇنىڭدىن كېيىنكى ئىككىنچى سۆزنىڭ بېشىدا، «ء» كەلدى، «ء» بولسا اِظْهَارْ ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، «جَنَّةٍ» دىكى تەنۇىن، ئېنىق ۋە تولۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

3. اِظْهَارْ دېگەن نېمە؟ اِظْهَارْ ھەرپلىرى قانچە؟

2) كىرىشتۈرۈپ ئوقۇش
(اِدْغَامْ)

ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۇىننىڭ ئىككىنچى خىل ئوقۇلۇش ھالىتى، «كىرىشتۈرۈپ ئوقۇش» (اِدْغَامْ) دۇر.

اِدْغَامْ، ئالدىنقى سۆزنىڭ ئاخىرىدىكى

ساكىنلىق ھەرپنىڭ تەلەپپۇزىنىڭ، كېيىنكى سۆز بېشىدىكى ھەرىكەتلىك ھەرپنىڭ تەلەپپۇزىغا ئالمىشىپ كېتىشىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ خىل ھالەتتە، ئىككى ھەرپ تەشدىدلىك قىلىنىپ، بىر تەلەپپۇز قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن: « فَمَنْ يَعْمَلْ» نى « فَمَيَّعْمَلْ» دەپ ئوقۇغانغا ئوخشاش. اِدْغَامْ ھەرپلىرى «يَرْمُلُوْنَ» سۆزىنىڭ تەشكىل قىلغان ئالتە ھەرپتۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن «ياء، راء، ميم، لام، واو، نۇن» ھەرپلىرى اِدْغَامْ ھەرپلىرى دەپ ئاتىلىدۇ. دېمەك ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن ئالتە ھەرپنىڭ «ي، ر، م، ل، و، ن» دىن ئىبارەت ئالتە ھەرپتىن كېيىنكى ئالدىدا كەلسە، ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن ھەرپنىڭ تەلەپپۇزىغا اِدْغَامْ قىلىنىپ، تەكرارلانغان تاۋۇشتەك تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

اِدْغَامْ ھەرپلىرى، «غُنَّة» لىك اِدْغام ھەرپلىرى ۋە «غُنَّة» سىز اِدْغَامْ ھەرپلىرى دەپ ئىككى قىسىم بولىدۇ. غنة دېگەن دىماغدىن چىققان تاۋۇشتۇر.

(1) «غُنَّة» لىك اِدْغَام ھەرپلىرى

«غُنَّة» لىك اِدْغَام ھەرپلىرى، «يَنْمُوْ» سۆزىنىڭ تەشكىل قىلغان تۆت ھەرپتۇر. دېمەك ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن «ي، ن، م، و» دىن ئىبارەت تۆت ھەرپنىڭ ئالدىدا كەلسە، بۇ تۆت ھەرپ «غُنَّة» لىك اِدْغَامْ قىلىنىدۇ. يەنى مەزكۇر

تۆت هەرپنىڭ تاۋۇشىنى ئىككى هەرىكەت مىقدارى دىماغتىن چىقىرىپ تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

مەسىلەن: «اِنْ يَقُوْلُوْا» «هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ» «وَاللّٰهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ» «اِنْ نَقُوْلُ»

تۆۋەندىكى جەدۋەلگە دىققەت قىلىڭ.

غُنَّة لىك اِدْغَام نىڭ مىساللىرى

غۇنلىك ادغام هەرپلىرى	ساكىنلىق نۇن بىلەن كەلگەن مىساللار	تەنۋىن بىلەن كەلگەن مىساللار
ى	وَمَنْ يَعْمَلْ	وُجُوْهٌ يَوْمَئِذٍ
ن	فَذَكِّرْ اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرٰى	يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٍ
م	وَاٰتُوْهُمْ مِنْ مَالِ اللّٰهِ الَّذِي اٰتَاكُمْ	قَوْلٌ مَعْرُوْفٌ
و	مِنْ وَلِيٍّ	تَبَّتْ يَدَا اَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ

(2) غُنَّة بىز اِدْغَام هەرپلىرى

«ل» ۋە «ر» غُنَّة سىز اِدْغَام هەرپىدۇر. دېمەك ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن «ل، ر» هەرپىنىڭ ئالدىدا كەلسە، «ل، ر» غنة سىز ادغام قىلىنىدۇ.

مەسىلەن: «يُبَيِّنْ لَنَا، مِنْ رَبِّهِمْ»

تۆۋەندىكى جەدۋەلگە دىققەت قىلىڭ

غُنَّه سىز اِدْغَام نىڭ مىساللىرى

غُنَّه سىز ادغام هەرپلىرى	ساكىنلىق نۇن بىلەن كەلگەن مىساللار	تەنۋىن بىلەن كەلگەن مىساللار
ل	وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ	وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ
ر	اَنْ رَآهُ اسْتَغْنٰى	وَمَاهُوَبِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ

(3) ئوخشاش هەرپنىڭ ادغام قىلىنىشى
(اِدْغَامُ الْمُتَمَاثِلَيْنِ)

تەلەپپۇز ئورنى ۋە ئۇسۇلى بىرخىل تاۋۇشلارنىڭ (هەرپلەرنىڭ) اِدْغَام قىلىنىشى، «اِدْغَامُ الْمُتَمَاثِلَيْنِ» دەپ ئاتىلىدۇ. يەنى ئوخشاش ئىككى هەرپ ئارقىمۇئارقا كېلىپ، بىرىنچىسى ساكىنلىق، ئىككىنچىسى هەرىكەتلىك بولسا، بىرىنچى هەرپ ئىككىنچى هەرپكە اِدْغَام قىلىنىپ، ئىككى هەرپ بىر هەرپتەك تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

مەسىلەن:

«اِذْهَبْ بِكِتَابِي هٰذَا» نى «اِذْهَبِّكِتَابِي هٰذَا» دەپ «يُذْرِكُكُمْ» نى «يُذْرِكُّمْ» دەپ تەلەپپۇز قىلغاندەك ئوخشاش.

تەھللىي مەشىق

«وَوَالِدٍ وَمَاوَلَدَ»، «فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ»

1. «وَوَالِدٍ وَمَاوَلَدَ» دېگەن سۆزدە تەنۇن بار. ئۇنىڭدىن كېيىن «و» ھەرپى كەلدى، «و» ھەرپى بولسا غُنَّة لىك اِدْغَام ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، «د» دىكى تەنۇن واو غا اِدْغَامْ قىلىنىپ، كىرىشتۈرۈلۈپ ئوقۇلىدۇ.

2. «فَمَنْ يَعْمَلْ» دېگەن سۆزدە ساكىنلىق نون بار. ئۇنىڭدىن كېيىن، «ي» ھەرپى كەلدى، «ي» ھەرپى بولسا غنة لىك اِدْغَام ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، ساكىنلىك نۇن «ي» غا اِدْغَام قىلىنىپ، كىرىشتۈرۈلۈپ ئوقۇلىدۇ.

3. اِدْغَام دېگەن نېمە؟ اِدْغَام ھەرپلىرى قانچە؟ اِدْغَام نەچچە قىسىم بولىدۇ؟

3) يۆتكەپ ئوقۇش
(اِقْلَابْ)

ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۇننىڭ ئۈچىنچى خىل ئوقۇلۇش ھالىتى «يۆتكەپ ئوقۇش» (اِقْلَابْ) دۇر. اِقْلَاب، ساكىنلىق نۇن ياكى تەنۇننىڭ مىمغا ئالماشتۇرۇلۇپ تەلەپپۇز قىلىنىشىدۇر. يەنى ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۇن «ب» نىڭ ئالدىدا كەلسە،

بۇ ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىن «م» غا اِقْلَابْ قىلىنىپ غُنَّة ۋە اِخْفَاء غا ئىشايە قىلىنغان ھالدا ئوقۇلىدۇ.
مەسىلەن:
«مِنْ بَعْدُ» نى «مِمْ بَعْدُ» دەپ
«مَنْ بَخِلَ» نى «مَمْ بَخِلَ» دەپ
«سَمِيعٌ بَصِيرٌ» نى «سَمِيعُمْ بَصِيرُنْ» دەپ تەلەپپۇز قىلىنىپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

تەھلىلى مەشىق

«مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ» «اَلسَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ»

1. «مِنْ بَعْدُ» دېگەن سۆزدە ساكىنلىق نۇن بار، بۇ ساكىنلىق نۇندىن كېيىن «ب» كەلگەنلىكى، «ب» نىڭ اقلاب ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، «ب» ھەرپى «م» ھەرپىگە اِقْلَابْ قىلىنىپ يەنى تەلەپپۇزى ئالماشتۇرۇلۇپ ئوقۇلىدۇ.

2. «مُنْفَطِرٌ بِهِ» دېگەن سۆزدە تەنۋىن بار، تەنۋىندىن كېيىن «ب» كەلگەنلىكى، «ب» نىڭ اِقْلَابْ ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، «ب» ھەرپى «م» ھەرپىگە اِقْلَابْ قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

3. اِقْلَابْ دېگەن نېمە؟ اِقْلَاب ھەرپى قانچە؟

4) يوشۇرۇپ ئوقۇش
(اِخْفَاء)

ساكىنلىق نۇن ۋە تەنۋىننىڭ تۆتىنچى خىل ئوقۇلۇش هالىتى «يوشۇرۇپ ئوقۇش» (اِخْفَاء) دۇر.

اِخْفَاء، تەشدىدتىن خالى ساكىنلىق هەرپىنىڭ، اِدْغَام بىلەن اِظْهَار ئارىسىدىكى بىر خىل هالەتتە تەلەپپۇز قىلىنىشىدۇر يەنى: «ص، ذ، ث، ك، ج، ش، ق، س، د، ط، ز، ف، ت، ض، ظ» دىن ئىبارەت اِظْهَار ۋە اِدْغَام هەرپلىرىدىن بولمىغان بۇ مەزكۇر هەرپلەر تەنۋىن ياكى ساكىنلىق نۇندىن كېيىن كەلسە، بۇ هەرپلەر اِظْهَار بىلەن اِدْغَام ئارىسىدىكى بىرخىل هالەتتە ئىككىسى هەركەت مىقدارى غُنَّة بىلەن تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن: «اُنْصُرْنَا» «عَنْ صَلاَتِهِمْ»، «قَوْمًا صَالِحِينَ» مىسالىلار

هەرپلەر	ساكىنلىق نۇن بىلەن كەلگەن مىسالىلار	تەنۋىن بىلەن كەلگەن مىسالىلار
1. ص	فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ	عَمَلاً صَالِحًا
2. ذ	اِنَّمَا اَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ يَخْشَاهَا	صَوَابًا ذٰلِكَ
3. ث	اَدْنٰي مِنْ ثُلُثَيِ اللَّيْلِ	يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ

4. ك	اَرَاَيْتَ اِنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى	كِتَابٌ كَرِيمٌ
5. ج	مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ	كِذَّابًا جَزَاءً
6. ش	فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ	غَفُورٌ شَكُورٌ
7. ق	مِنْ قَبْلُ	رِزْقًا قَالُوا
8. س	مِنْ سَعَتِهِ	بَشَرًا سَوِيًّا
9. د	وَمَا مِنْ دَابَّةٍ	صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قَيِّمًا
10. ط	كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَارَزَقْنَاكُمْ	قَوْمًا طَاغِينَ
11. ز	قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا	غُلَامًا زَكِيًّا
12. ف	فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ	اَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَاٰوٰى
13. ت	اِلَّا مَنْ تَابَ	جَنَّاتٍ تَجْرِي
14. ض	وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا	مَكَانًا ضَيِّقًا
15. ظ	اِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا	ظِلًّا ظَلِيلًا

تەھللىي مەشىق

«آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ»
«اِنَّا اَرْسَلْنَا اِلَيْكُمْ رَسُولاً شَاهِدًا عَلَيْكُمْ»

1. «اُنْزِلَ» دېگەن سۆزدە ساكىنلىق «ن» بار، بۇ ساكىنلىق نۇندىن كېيىن «ز» كەلگەنلىكى، «ز» نىڭ اِخْفَاء ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن، «ز» دا اِخْفَاء قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

2. «رَسُولاً شَاهِدًا» دېگەن سۆزدە تەنۋىن بار، بۇ تەنۋىندىن كېيىن «ش» كەلگەنلىكى، «ش» نىڭ اِخْفَاء ھەرپى بولغانلىقى ئۈچۈن «ش» دا اِخْفَاء قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

3. اِخْفَاء دېگەن نېمە؟ اِخْفَاء ھەرپلىرى قانچە؟

2. تەشدىدلىك مىم ۋە نۇنىڭ ئوقۇلۇش ھالىتى
(حُكْمُ النُّونِ وَالْمِيمِ الْمُشَدَّدَتَيْنِ)

تەشدىدلىك مىم ۋە تەشدىدلىك نۇن قانداق جايدا كېلىشتىن قەتئىينەزەر، ئىككىسى ھەركەت مىقدارى «غُنَّة» بىلەن تەلەپپۇز قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

«مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ» «ثُمَّ، عَمَّ»
«وَاَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدٰى اٰمَنَّا بِهٖ»

تەھلىلى مەشىق

«قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ»، «فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى وَاتَّقٰى»

1. «اَلنَّاسِ» دېگەن سۆزنىڭ ئوتتۇرىسىدا تەشدىدلىك «ن» كەلگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ «ن» نى ئىككى ھەركەت مىقدارى غُنَّة بىلەن ئوقۇش زۆرۈردۇر.

2. «فَاَمَّا» دېگەن ھەرپ بولسىمۇ بۇنىڭدىكى «م» تەشدىدلىك بولغانلىقى ئۈچۈن، ئوخشاشلا بۇ «م» نىمۇ، ئىككى ھەركەت مىقدارى غُنَّة بىلەن ئوقۇش زۆرۈردۇر.

3. تەشدىدلىك «م» ۋە «ن» قانداق ئوقۇلىدۇ؟ غُنَّة دېگەن نېمە؟ ئۇنىڭ ھەركەت مىقدارى قانچىلىك؟

3. ساكىنلىق مىمنىڭ ئوقۇلۇش هالەتلىرى
(اَحْكَامُ الْمِيمِ السَّاكِنَةِ)

ساكىنلىق مىم تۆۋەندىكى ئۈچ خىل هالەتتە ئوقۇلىدۇ.

1) ساكىنلىق «م»، «ب» غا يولۇققاندا، ساكىنلىق «م»، بىر غُنَّة بىلەن اِخْفَاء قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل اِخْفَاء بولسا «اِخْفَاء شَفَوِي» يەنى لەۋ اِخْفَاء سى دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن:

«تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ» «وَهُمْ بِالْآخِرَةِ» «ثُمَّ اِنَّكُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ لَمَيِّتُونَ» «وَ كَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ»

2) ساكىنلىق «م»، «م» غا يولۇققاندا ساكىنلىق، «م»، تولۇق غُنَّة بىلەن اِدْغَام قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. بۇ اِدْغَامْ بولسا، «اِدْغَام مُتَمَاثِلَيْنِ» يەنى ئوخشاش هەرپنىڭ اِدْغَام قىلىنىشى دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن:

«لَهُمْ مَايَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ» «لَهُمْ مَثَلاً» «وَلَكُمْ مَا فِي الْاَرْضِ» «اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ»

3) ساكىنلىق «م» دىن كېيىن «ب» ۋە «م» دىن باشقا يىگىرمە ئالتە هەرپتىن هەرقانداق بىر هەرپ كەلسە، ساكىنلىق «م»، اِظْهَار قىلىنىپ

ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل اِظْهَار، اِظْهَار شَفَوِي» دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن:

«لَمْ يَكُنْ» «اَلَمْ تَرَ» «لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ» «اِرْجِعْ اِلَيْهِمْ فَلَنَاْتِيَنَّهُمْ»

تەھلىلى مەشىق

«ثُمَّ يُقَالُ هٰذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ»

«تَنَزَّلُ الْمَلٰئِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ اَمْرٍ»

«صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ»

1. «كُنْتُمْ بِهِ» دېگەن سۆزدە ساكىنلىق «م»، «ب» غا يولۇققانلىقى ئۈچۈن، بۇنىڭدىن ساكىنلىق «م»، بىر غُنَّة بىلەن اِخْفَاء قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ، بۇ خىل اِخْفَاء بولسا اِخْفَاء شَفَوِي بولىدۇ.

2. «رَبِّهِمْ مِنْ» دېگەن سۆزدە ساكىنلىق «م» ھەركەتلىك «م» غا يولۇققانلىقى ئۈچۈن، بۇنىڭدىكى ساكىنلىق «م» تولۇق غُنَّة بىلەن اِدْغَام قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. بۇنىڭ اِدْغَامى بولسا، «اِدْغَامْ مُتَمَاثِلَيْنِ» دەپ ئاتىلىدۇ.

3. «اَنْعَمْتَ»، «عَلَيْهِمْ غَيْرِ»، «عَلَيْهِمْ وَلَا» يۇقىرىدىكى ساكىنلىق «م» دىن كېيىن كەلگەن ھەرپلەرنىڭ ھەممىسى، «ب» ۋە «م» دىن باشقا

اِظْهَار هەرپلىرى بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇلاردىكى ساكىنلىق «م»، اظهار بىلەن ئوقۇلىدۇ.

4. اِظْهَار شَفَوِي نىڭ هەرپلىرى قانچە؟

ساكىنلىق «م»، بۇ هەرپلەرگە يولۇققاندا قانداق ئوقۇلىدۇ؟

5. «اِدْغَام مُتَمَاثِلَيْنِ» دېگەن نېمە؟ قايسى هەرپ اِدْغَام مُتَمَاثِلَيْنِ نىڭ هەرپى دەپ ئاتىلىدۇ؟ قانداق هالەتتىكى «اِخْفَاء»، اِخْفَاء شَفَوِي دەپ ئاتىلىدۇ.

4. ساكىنلىق لاملارنىڭ ئوقۇلۇشى
(حُكْمُ اللاَّمَاتِ السَّوَاكِنِ)

ساكىنلىق لاملار: «ال» نىڭ «لامى»، «فِعْل» نىڭ يەنى ئىش - ھەركەتنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەرنىڭ «لامى»، «هَلْ» نىڭ «لامى»، «بَلْ» نىڭ «لامى» دەپ تۆت تۈرلۈك بولىدۇ.

1) «ال» نىڭ لامى

بۇ «لام»، «قَمَرِيَّة» ھەرپلىرىنىڭ «لامى» ۋە «شَمْسِيَّة» ھەرپلىرىنىڭ «لامى»، دەپ ئىككى قىسىم بولىدۇ. «قَمَرِيَّة» ھەرپلىرىنىڭ «لامى» بولسا، «قَمَرِيَّة» ھەرپلىرىدىن بۇرۇن كېلىپ ئېنىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان لاملاردۇر. شَمْسِيَّة ھەرپلىرىنىڭ «لامى» بولسا شَمْسِيَّة ھەرپلىرىدىن بۇرۇن كېلىپ، تەلەپپۇزدىن چۈشۈپ قالىدىغان لاملاردۇر. بۇ ھەقتە كىتابىمىزنىڭ ئېلىپبە قىسمىدا تەپسىلىي توختالغانىدۇق.

2) «فِعْل» نىڭ لامى

«فِعْل» نىڭ لامىدىن كېيىن «ل»، ياكى «ر» ھەرپلىرى كەلسە، اِدْغَام قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.
مەسىلەن:

«قُلْ لِمَنِ الْاَرْضُ» «قُلْ رَبِّي اَعْلَمُ»
ئەگەر «فِعْل» نىڭ لامىدىن كېيىن «ل» ۋە «ر» دىن باشقا ھەرپ كەلسە، اِدْغَام قىلىنمايدۇ.
مەسىلەن: «قُلْ هُوَاللّٰهُ اَحَدٌ»

3) «هَلْ» نىڭ ۋە «بَلْ» نىڭ لامى

«هَلْ» ۋە «بَلْ» نىڭ لامىدىن كېيىن «ل» ياكى «ر» كەلسە، اِدْغَام قىلىنىدۇ.
مەسىلەن:
«هَلْ لَنَا» «بَلْ لَايَخَافُونَ» «كَلَّا بَلْ لَاتُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ» «قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ»
ئەگەر «هَلْ» ۋە «بَلْ» نىڭ لامىدىن كېيىن، «ل» ۋە «ر» دىن باشقا ھەرقانداق ھەرپ كەلسە، اِدْغَام قىلىنمايدۇ.
مەسىلەن:
«هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا» «قَالَ هَلْ اَمَنُكُمْ عَلَيْهِ» «بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ» «بَلْ ظَنَنْتُمْ» «بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا»

تەھلىلى مەشىق

«اَلْقَارِعَةُ مَاالْقَارِعَةُ» «وَالصّٰبِرِينَ وَالصّٰبِرَاتِ» «اِنَّانَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهُ لَحٰفِظُونَ» «هَلْ اَتٰكَ حَدِيثُ الْغٰشِيَةِ» «هَلْ لَكُمْ» «بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ اِلَيْهِ»
1. «اَلْقَارِعَةُ» دېگەن سۆزدە «ل»، قَمَرِيَّة

هەرپىنىڭ ئالدىدا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «ل»، ﺇِظْهَار بىلەن ئېنىق تەلەپپۇز قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

2. «اَلصّٰبِرِينَ» دېگەن سۆزدە «ل» شَمْسِيَّة هەرپىنىڭ ئالدىدا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «ل» ﺇِدْغَام قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ.

3. «نَزَّلْنَا» دېگەن سۆزدە «فِعْل» نىڭ لامىدىن كېيىن، «ل» ياكى «ر» كەلمىگەنلىكى ئۈچۈن «ل» ﺇِظْهَار بىلەن ئوقۇلىدۇ.

4. «هَلْ اَتٰكَ» دېگەن سۆزدە «هَلْ» نىڭ لامىدىن كېيىن «ل» ۋە «ر» كەلمىگەنلىكى ئۈچۈن، «ل» ﺇِظْهَار بىلەن ئوقۇلىدۇ. ئەمما، «هَلْ لَكُمْ» «بَلْ رَّفَعَهُ اللّٰه» دا، ئۇنىڭ ئەكسىنچە بولۇپ ﺇِدْغَام بىلەن ئوقۇلىدۇ.

5. ساكىنلىق لاملار دېگەندە قايسى لاملار كۆزدە تۇتۇلىدۇ؟

5. مەد ۋە ئۇنىڭ تۈرلىرى
(اَلْمَدُّ وَاَقْسَامُهُ)

«مَدْ» دېگەن سۆزنىڭ ئەسلىي مەنىسى سوزۇش دېگەن بولىدۇ. بۇ سۆز بىرى، «~» بەلگىسىنى كۆرسەتسە؛ يەنە بىرى، سۆزلەرنىڭ تېخىمۇ ئېنىق ۋە گۈزەل ئوقۇلۇشى ئۈچۈن، سۆز تەركىبىدىكى «حَرْفُ مد» يەنى سوزۇپ ئوقۇلىدىغان ھەرپلەر (وَاوْ ـ اَلِفْ ـ يَاءْ) نى بىر ياكى بىرقانچە ھەرىكەت مىقدارى سوزۇپ تەلەپپۇز قىلىشنى كۆرسىتىدۇ. سوزۇپ تەلەپپۇز قىلىنىدىغان سۆزلەرگە كۆپ ھاللاردا «~» بەلگىسى قويۇلىدۇ.

«و ـ ا ـ ي»، تۆۋەندىكىدەك ئەھۋال ئاستىدا سوزۇپ تەلەپپۇز قىلىنىپ، «مَدّطَبِيعِي اَصْلِي» يەنى ئەسلىي مَدْطَبِيعِي بولىدۇ.

بىرىنچى، «وَ» ساكىنلىق بولۇپ، ئالدى پەشلىك بولسا، مەسىلەن: يَقُولُونَ، مُفْلِحُونَ.

ئىككىنچى، «ا» ساكىنلىق بولۇپ، ئالدى زەبەرلىك بولسا، مەسىلەن: قَالَ، بَاعَ.

ئۈچىنچى، «ي» ساكىنلىق بولۇپ، ئالدى زىرلىق بولسا، مەسىلەن: رَحِيم، عَلِيم. بەزى نۇسخىلاردا «و، ي» نىڭ ئۈستىگە ساكىن بەلگىسى قويۇلسا، بەزى نۇسخىلاردا قويۇلمايدۇ. ماھىيەتتە ئۇ ساكىنلىق ھېسابلىنىدۇ.

مەد بولسا، «اَلْمَدُّالطَّبِيعِي» يەنى تەبئىي مەد ۋە «اَلْمَدُّالْفَرْعِي» يەنى قوشۇمچە مەد دەپ چوڭ ئىككى قىسىمغا بۆلۈنىدۇ.

1) تەبئىي مەد
(اَلْمَدُّ الطَّبِيعِي)

مەد ھەرپلىرىدىن كېيىن، ھەمزە ياكى ساكىنلىق ھەرپ كەلمىگەن مەد، «اَلْمَدُّ الطَّبِيعِي» دەپ ئاتىلىدۇ. اَلْمَدُّ الطَّبِيعِي ئادەتتە ئىككى ھەركەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن: «اَتِمدُّونَنِي بِمَالٍ» «قَالَ» «مُفْلِحُونَ» «رَحِيمٌ» «لِاِيْلَافِ»

مَدْطَبِيعِي بولسا «مَدُّالْبَدَلْ، مَدُّ الصِّلَةِ، مَدُّ الْعِوَض» دىن ئىبارەت ئۈچ خىل مەدنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇلار ھەم ئوخشاشلا ئىككى ھەركەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

(1) مَدُّالْبَدَلْ

مَدُّالْبَدَلْ، مەد ھەرپلىرىنىڭ ئالدى ھەمزىلىك بولۇپ، ئارقىدىكى ھەرپ ھەمزىلىك ياكى ساكىنلىق بولمىغان مەددۇر.

مەسىلەن: اُوْتِيَ، اِيْمَانًا، آمَنَ

(2) مَدُّ الصِّلَةِ

مَدُّ الصِّلَةِ، ئىككى ھەركەتلىك ھەرپنىڭ ئارىلىقىدا كەلگەن ئاياغ ھاۋ «ە» دىكى (ئەرلەرگە قوللىنىدىغان ئۇچىنچى شەخس كىشىلىك ئالماشتىكى) مەددۇر. مەسىلەن: «اِنَّهُ كَانَ» «وَلَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ» «اِذْ يَقُوْلُ لِصَاحِبِهِ لَاتَحْزَنْ». بۇ «ە» نىڭ مەد بولۇشىدىكى سەۋەب، «ە» دىن كېيىن بىر مەد ھەرپى يوشۇرۇن بار دەپ قارىغىنىمىز ئۈچۈندۇر.

ئەگەر «ە» دىن كېيىن ھەمزە كەلسە، مەزكۇر «ە» تۈت ھەركەت مىقدار سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. چۈنكى ئۇ، بۇ خىل ھالەتتە مَدٌّطَبِيعِي نىڭ قاتارىدىن چىقىپ، «مَدُّ فَرْعِي مُنْفَصِلْ» غا ئايلىنىپ كېتىدۇ. مەسىلەن: «قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ اَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ» «اِنَّمَا اَمْرُهُ اِذَا اَرَادَ شَيْئًا» «وَمِنْ اٰيَاتِهِ اَنْ خَلَقَ»

(3) مَدُّ الْعِوَضْ

مَدُّ الْعِوَضْ، سۆز ئاخىرىدىكى قوش زەبەردە (اً اٌ) توختىغان چاغدىكى مەددۇر. مەسىلەن: «عَلِيمًا حَكِيمًا» «وَالسَّمَاءَ بِنَاءً» «اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ اَوْتَادًا وَخَلَقْنَاكُمْ اَزْوَاجًا» بۇنىڭ مەد بولۇشىدىكى سەۋەب، بۇ جايدىكى مەدنىڭ ئورنىدا بىردانە قوش زەبەرنىڭ بارلىقىدىن دېرەك بېرىش ئۈچۈندۇر.

تەھللىي مەشىق

«نُوحِيهَا» «يَسْتَنْبِؤُنَكَ»«اِنَّهُ هُوَ اَضْحَكَ وَاَبْكٰى» «اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا»

1. «نُوحِيهَا» دېگەن سۆزدە، ئۇچ دانە «مَدُّطَبِيعِي» بار. (1) ئالدى پەشلىك «و» دا. (2) ئالدى زىرلىق «ي» دا. (3) ئالدى زەبەرلىك «ا» دە.

2. «يَسْتَنْبِؤُنَكَ» دېگەن سۆزدە، مەد ھەرپى بولغان «و» ھەمزىدىن كېيىن كەلگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇ مَدُّالْبَدَلْ بولغان.

3. «اِنَّهُ هُوَ اَضْحَكَ» دېگەن سۆزدە «ـە» ئىككى ھەرىكەتلىك ھەرپىنىڭ ئارىسىدا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ «ە» مَدُّالصِّلَة بولغان.

4. «مِرْصَادًا» دېگەن سۆزدە، توختىغاندىلا، ئاندىن مِدُّ عِوَضْ ھاسىل بولىدۇ.

5. مَدُّطَبِيعِي دېگەن نېمە؟ مَدُّ طَبِيعِي نەچچە ھەرىكەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

2) قوشۇمچە مەد
(اَلْمَدُّ الْفَرْعِيُّ)

«وَاوْ ـ اَلِفْ ـ يَاءْ» دىن ئىبارەت مەد ھەرپلىرىدىن كېيىن ھەمزە ياكى ساكىن مەدگە سەۋەب بولۇپ كەلگەن بولسا، سوزۇپ مەد بىلەن

ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەتتىكى مەد «اَلْمَدُّالْفَرْعِي» (قوشۇمچە مەد) دەپ ئاتىلىدۇ. «اَلْمَدُّالْفَرْعِي» نىڭ سوزۇلۇشى ئادەتتە ئىككى ھەرىكەت مىقدارىدىن ئالتە ھەرىكەت مىقدارىغىچە بولىدۇ.

«اَلْمَدُّالْفَرْعِي»، ئاساسەن:

تۇتاشقان مەد (اَلْمَدُّالْمُتَّصِلُ)

ئايرىلغان مەد (اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلُ)

ساكىن سەۋەبلىك مەد (اَلْمَدُّالعَارِضُ لِلسُّكُوْنِ)

يۇمشاق تاۋۇشلۇق مەد (اَلْمَدُّ اللِّيْنُ)

زۆرۈرى مەد (اَلْمَدُّ اللَّازِمُ)

دىن ئىبارەت بەش تۈرلۈك بولىدۇ.

بۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ سوزۇلۇشى ھەققىدە ھەم ئايرىم - ئايرىم بەلگىلىمىلەر بار.

(1) تۇتاشقان مەد
(اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلُ)

مەد ھەرپى بىلەن ھەمزە بىر سۆزدە ئارقىمۇ ئارقا كەلگەن بولسا، سوزۇپ مەد بىلەن ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەتتىكى مەد، «اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلُ» دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ مەدتە، مەد ھەرپى بىلەن ھەمزە بىر سۆزدە بىرگە كەلگەنلىكى ئۈچۈن، اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلُ دەپ ئاتالغان. «اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلُ» نىڭ سوزۇلۇشى ئادەتتە تۆت ھەرىكەتتىن ئالتە ھەرىكەت مىقدارىغىچە بولىدۇ.

مەسىلەن:

«شَآءَ» «اَلْمَلَآئِكَةُ» «اَلطَّآئِفِينَ» «اُوْلَٰٓئِكَ»

«وَ وَجَدَكَ عَآئِلاً»

تەھللىي مەشىق

«وَجَآءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا» «وَجِيْٓئَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ» «وَمَا مَسَّنِيَ السُّوْٓءُ»

1. «جَآءَ» دېگەن سۆزدە ئالدى زەبەرلىك «ا» يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن، ئارقىدىن كەلگەن ھەمزە ئارقىمۇ ئارقا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلْ بولۇپ، سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

2. «جِيْٓئَ» دېگەن سۆزدە، ئالدى زىرلىق «ىِ»، يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن، ئۇنىڭ ئارقىدىن كەلگەن ھەمزە، ئارقىمۇ ئارقا كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «اَلْمَدُّ الْمُتَّصِلْ» بولۇپ، سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

3. «سُوْٓءُ» دېگەن سۆزدە ئالدى پەشلىك «و»، يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن ئۇنىڭ ئارقىدىن كەلگەن ھەمزە، ئارقىمۇ ئارقا كەلگەنلىكى، ئۈچۈن «اَلْمَدُّالْمُتَّصِلْ» بولۇپ، سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

4. «اَلْمَدُّالْمُتَّصِلْ» نىڭ سوزۇلۇش مىقدارى قانچىلىك؟ ئۇ نېمە ئۈچۈن مدمتصل دەپ ئاتالغان؟

(2) ئايرىلغان مەد
(اَلْمَدُّالْمُنْفَصِلْ)

مەد ھەرپى بىرىنچى سۆزنىڭ ئاخىرىدا كېلىپ، ھەمزە ئارقىدىكىلا سۆزنىڭ بېشىدا كەلگەن بولسا، مەد بىلەن سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەتتىكى مەد، «اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلْ» دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ مەدتە، مەد ھەرپى بىلەن ھەمزە ئايرىم - ئايرىم سۆزدە بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇ اَلْمَدُّالْمُنْفَصِلْ دەپ ئاتالغان. اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلْ نىڭ سوزۇلۇشى ئادەتتە ئىككى ھەركەتتىن بەش ھەركەت مىقدارىغىچە بولىدۇ.

مەسىلەن:

«اِنَّاأَنْزَلْنَاهُ» «مَاأُنْزِلَ» «قُوْا أَنْفُسَكُمْ» «قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ» «اِتَّبِعُونِي أَهْدِكُمْ» «اِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ»

تەھلىلى مەشىق

«يَاأَيُّهَاالْاِنْسَانُ مَاغَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ»

«وَتُوبُوا إِلَيَ اللّٰهِ» «فِي أَيِّ صُورَةٍ مَاشَاءَ رَكَّبَكَ»

1. «يَا أَيُّهَا» دېگەن سۆزدە، ئالدى زەبەرلىك «ا»، يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن «اَيُّهَا» دېگەن ئىككىنچى سۆزنىڭ بېشىدا، ھەمزە كەلگەنلىكى ئۈچۈن، بۇ «اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلْ» بولۇپ سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

2. «تُوبُوا إِلَى اللّٰهِ» دېگەن سۆزدە، ئالدى پەشلىك «و»، يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن، «إِلَيَ اللّٰهِ» دېگەن ئىككىنچى سۆزنىڭ بېشىدا، ھەمزە كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «اَلْمَدُّالْمُنْفَصِلْ» بولۇپ سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

3. «فِيأَيِّصُورَةٍ» دېگەن سۆزدە ئالدى زىرلىق «ي»، يەنى ساكىنلىق مەد ھەرپى بىلەن، «أي» دېگەن ئىككىنچى سۆزنىڭ بېشىدا ھەمزە كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «اَلْمَدُّ الْمُنْفَصِلْ» بولۇپ سوزۇپ ئوقۇلىدۇ.

4. مَدُّ مُنْفَصِلْ نىڭ سوزۇلۇش مىقدارى قانچىلىك؟ ئۇ نېمە ئۈچۈن مَدُّ مُنْفَصِلْ دەپ ئاتالغان؟

(3) ساكىن سەۋەبلىك مەد
(اَلْمَدُّالْعَارِضُ لِلسُّكُوْنِ)

مەلۇم بىر سۆزدىكى مەد ھەرپىدىن كېيىنكى ھەرپ ئەسلىدە ھەركەتلىك بولۇپ، توختاپ ئوقۇغانلىق ئۈچۈن، مەزكۇر ھەركەتلىك ھەرپ ساكىنلىق بولغان بولسا، بۇ خىل ھالەتتە سوزۇپ مەد بىلەن ئوقۇلىدۇ. بۇ ھالەتتىكى مەد، «اَلْمَدُّالْعَارِضُ لِلسُّكُوْنِ» دەپ ئاتىلىدۇ. «اَلْمَدُّالْعَارِضُ لِلسُّكُوْن» نىڭ سوزۇلۇشى ئىككى ھەركەتتىن ئالتە ھەركەت مىقدارىغىچە بولىدۇ. مەسىلەن:

«عِقَابٌ» نى «عِقَابْ» دەپ.

«خَالِدُونَ» نی «خَالِدُونْ» «خَبِيرٌ» نی «خَبِيرْ» دەپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

جەدۋەلگە دىققەت قىلىڭ.

ھەركەتلىك ھالىتى	ساكىنلىق ھالىتى
اَلرَّحِيمُ - اَلدِّينُ	اَلرَّحِيمْ - اَلدِّينْ
مُسْتَقِيمَ - نَسْتَعِينُ	مُسْتَقِيمْ - نَسْتَعِينْ
مَرْصُوصٌ - مَوْزُونٌ	مَرْصُوصْ - مَوْزُونْ
حِسَابٌ - اَسْبَاطٌ	حِسَابْ - اَسْبَاطْ

بۇ خىل مەدنىڭ ساكىن سەۋەبلىك مەد دەپ ئاتىلىشىدىكى سەۋەب شۇكى، ئەگەر مەزكۇر ساكىنلاردا توختىماستىن، بۇ ساكىنلارنى ھەركەت بىلەن ئوقۇغىنىمىزدا، بۇنىڭدا مَدُّطَبِيعِي دىن باشقا ھېچقانداق سوزۇش ھادىسىسى يۇز بەرمەيدۇ.

مەسىلەن:

«اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِينَ، اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ، مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ، اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ، اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ»

تەھللىي مەشىق

«اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ» «مَلِكِ النَّاسِ» «وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ»

1. «اَلْعَظِيمُ» دېگەن سۆزنىڭ ئاخىرىدىن ئىلگىرىكى ھەرپى مەد ھەرپى ئۇنىڭدىن كېيىنكى ھەرپ، يەنى «م» ئەسلىدە ھەركەتلىك ئەگەر بۇ جايدا توختاشقا توغرا كەلسە، بۇ مىمدىكى ساكىن سەۋەبلىك بۇ سۆز مَدِّ عَارِض غا ئايلىنىدۇ.

2. «مَلِكِ النَّاسِ» دېگەن سۆزنىڭ ئاخىرىدىن ئىلگىرىكى ھەرپى «ا» مەد ھەرپى، ئۇنىڭدىن كېيىنكى ھەرپ يەنى «س» ئەسلىدە ھەركەتلىك، ئەگەر بۇ جايدا توختاشقا توغرا كەلسە، بۇ سىنىدىكى سوكۇن سەۋەبلىك، بۇ سۆز مَدِّعَارِضْ غا ئايلىنىدۇ.

3. «اَلْوَدُودُ» دېگەن سۆزنىڭ ئاخىرىدىن ئىلگىرىكى ھەرپى «و»، مەد ھەرپى، ئۇنىڭدىن كېيىنكى ھەرپ، يەنى «د» ئەسلىدە ھەركەتلىك، ئەگەر بۇ جايدا توختاشقا توغرا كەلسە، بۇ «د» دىكى سوكۇن سەۋەبلىك بۇ سۆز مَدِّعَارِضْ غا ئايلىنىدۇ.

4. مَدُّ عَارِضْ لِلسُّكُونْ دېگەن نېمە؟ مَدُّ عَارِضْ للسكون نىڭ سوزۇلۇش مىقدارى قانچىلىك؟ ئۇ نېمە ئۈچۈن مد عارض للسكون دەپ ئاتالغان؟

(4) يۇمشاق تاۋۇشلۇق مەد
(اَلْمَدُّ اللِّيْنُ)

مەلۇم بىر سۆزدىكى حَرْفُ اللِّين نىڭ يەنى ساكىنلىق «وَاوْ» ۋە ساكىنلىق «يَاءْ» نىڭ ئالدىدىكى ھەرپ زەبەرلىك بولۇپ، «وَاو، يَاءْ» دىن كېيىنكى ھەرىكەتلىك ھەرپتە توختاپ ئوقۇغانلىق ئۈچۈن، مەزكۇر ھەرىكەتلىك ھەرپ، «اَلْمَدُّ الْعَارِضْ لِلسُّكُوْن» دىكىگە ئوخشاش ساكىنلىق بولغان بولسا، سوزۇپ مەد بېلەن ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەتتىكى مەد بولسا، «اَلْمَدُّاللِّين» دەپ ئاتىلىدۇ. مۇ مەد «و، ي» دىن ئىبارەت ئىككى دانە «حَرْفُ لِين» گە مۇناسىۋەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈن، اَلْمَدُّاللِّين دەپ ئاتالغان. اَلْمَدُّاللِّين نىڭ سوزۇلۇشى، ئىككى ھەرىكەتتىن ئالتە ھەرىكەت مىقدارىغىچە بولىدۇ.

مەسىلەن:

«قُرَيْشٍ» نى «قُرَيْشْ» دەپ.

«اَلسَّوْءِ» نى «اَلسَّوْءْ» دەپ

«مِنْ شَيْئٍ» نى «مِنْ شَيْءْ» دەپ ئوقۇغانغا ئوخشاش، ئەگەر مەزكۇر ساكىنلاردا توختىماستىن، ھەرىكەت بىلەن ئوقۇغىنىمىزدا، ھېچقانداق سوزۇش ھادىسىسى يۈز بەرمەيدۇ. مەسىلەن:

«لِاِيلَافِ قُرَيْشٍ، اِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ، فَلْيَعْبُدُوْا رَبَّ هٰذَاالْبَيْتِ، اَلَّذِي اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوْعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ»

«عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ» «مِنْ شَيْءٍ»

1. «اَلسَّوْءِ» دېگەن سۆزدە توختاپ ئوقۇشقا توغرا كەلسە، بۇ سۆز ھەم مَدُّ عَارِضْ غا ئوخشاش سوزۇلىدۇ.

2. «شَيْءٍ» دېگەن سۆزدە توختاپ ئوقۇشقا توغرا كەلسە، بۇ سۆز ھەم مَدُّ عَارِض غا ئوخشاش سوزۇلىدۇ.

3. اَلْمَدُّاللّٰين دېگەن نېمە؟ اَلْمَدُّاللّٰين نېمىگە سوزۇلۇشى قانچىلىك؟

ئۇ نېمە ئۈچۈن اَلْمَدُّاللّٰين دەپ ئاتالغان؟

«اَلْمَدُّ اللّٰين» بىلەن «اَلْمَدُّالْعَارِض لِلسُّكُوْن» نىگە پەرقى نەدە؟

(5) زۆرۈرىي مەد
(اَلْمَدُّ اللَّازِمْ)

مەلۇم بىر سۆز ياكى ھەرپ ئاتالغۇسىدىكى مەد ھەرپىدىن كېيىن «وَصْلَة» لىگە (ئۇلاپ ئوقۇش) ھالىتىدە بولمىسۇن ياكى «وَقْفَة» لىگە (توختاپ) ئوقۇش ھالىتىدە بولمىسۇن ساكىن كەلسە، سوزۇپ مەد بىلەن ئوقۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەتتىكى مەد «زۆرۈرى مەد» (اَلْمَدُّاللَّازِم) دەپ ئاتىلىدۇ. بۇنىڭدا مەد ھەرپىدىن كېيىنلا وَصْلَة لىگ

هالەتتە بولمىسۇن ياكى وقفة هالەتتە بولمىسۇن داۋاملىق ساكىن بىللە بولىدىغانلىقى ياكى يەتتە قىرائەتنىڭ ھەممىسىدە وَصْلَةلىك هالەتتە بولمىسۇن ياكى وَقْفَةلىك هالەتتە بولمىسۇن سوزۇپ ئوقۇش زۆرۈر بولىدىغانلىقى ئۈچۈن «زۆرۈرى مەد» ، (اَلْمَدُّاللَّازِمْ) دەپ ئاتالغان.

مَدُّلاَزِمْ تۆت قىسىمغا بۆلۈنىدۇ.

1 ـ تەشدىدلىك سۆزدىكى مَدُّ لاَزِم (مَدُّلاَزِمْ كَلِمِي مُثَقَّلْ)

2 ـ ساكىنلىق سۆزىدىكى مد لازم (مَدُّلاَزِمْ كَلِمِي مُخَفَّفْ)

3 ـ تەشدىدلىك ھەرپتىكى مد لازم (مَدُّلاَزِمْ حَرْفِي مُثَقَّلْ)

4 ـ ساكىنلىق ھەرپتىكى مد لازم (مَدُّلاَزِمْ حَرْفِي مُخَفَّفْ)

1 ـ تەشدىدلىك سۆزىدىكى مدلازم (مَدُّلاَزِمْ كَلِمِي مُثَقَّلْ)

بۇ، مەد ھەرپى بىلەن ساكىن بىر سۆزدە بولغان مەد بولۇپ، مەد ھەرپىدىن كېيىن كەلگەن ھەرپ تەشدىدلىك بولغاچقا «كَلِمِي مُثَقَّلْ» (سۆزى قاتتىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان) دەپ ئاتالغان. تەشدىدلىك ھەرپ ماھىيەتتە ساكىنلىق بولغان بولىدۇ.

مەسىلەن: اَلْحَاقَّةُ مَالْحَاقَّةُ (اَلْحَاقَّةُ)

«وَحَاجَّهُ (حَاجَجَهُ) قَوْمُهُ»

2 ـ ساكىنلىق سۆزدىكى مدلازم (مَدُّلاَزِمْ كَلِمِي مُخَفَّفْ)

بۇ، مەد ھەرپىدىن كېيىن تەشدىدسىز ساكىنلىق ھەرپ كەلگەن سۆزدىكى مەد بولۇپ،

بۇنىڭدا مەد ھەرپى بىلەن ساكىن بىر سۆزدە كەلگەنلىكى ئۈچۈن «كَلِمِي مُخَفَّفْ» (سۆزى يەڭگىل تەلەپپۇز قىلىنىدىغان) دەپ ئاتالغان. مەسىلەن: «ءَآلْئٰنَ وَقَدْكُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُوْنَ»

3 ـ تەشدىدلىك ھەرپتىكى مَدُّلَازِمْ (مَدُّلَازِمْ حَرْفِي مُثَقَّلْ)

بۇ، سۆزە بېشىدىكى ھەرپلەرنىڭ ئوقۇلۇشىغا مۇناسىۋەتلىك مەد بولۇپ، ئوتتۇرىسى مەد ھەرپى بولغان، مەد ھەرپىدىن كېيىنكى ھەرپى ساكىنلىق، ئۇنىڭدىن كېيىنكى ھەرپى اِدْغَامْ لىق كەلگەن ھالەتتىكى مەددۇر. بۇنىڭدا مەد ھەرپى بىلەن ساكىن بىر ھەرپنىڭ تەلەپپۇزىدا مەۋجۇت بولىدىغانلىقى ئۈچۈن، «حَرْفِي» (ھەرپكە مۇناسىۋەتلىك) دەپ، اِدْغَام ھادىسىسى يۈز بېرىدىغانلىقى ئۈچۈن «مُثَقَّلْ» (قاتتىق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان) دەپ ئاتالغان. مەسىلەن: الٓمٓ (لام، ميم)

سۈرىلەرنىڭ بېشىدا كېلىدىغان ھەرپلەر تۆۋەندىكى 14 ھەرپتۇر:

1 ـ صَادْ، 2 ـ لَامْ، 3 ـ هَاءْ، 4 ـ سِينْ، 5 ـ حَاءْ، 6 ـ يَاءْ، 7 ـ رَاءْ، 8 ـ اَلِفْ، 9 ـ مِيمْ، 10 ـ نُوْنْ، 11 ـ قَافْ، 12 ـ طَاءْ، 13 ـ عَيْنْ، 14 ـ كَافْ.

4 ـ ساكىنلىق ھەرپتىكى مدلازم (مَدُّلَازِمْ حَرْفِي مُخَفَّفْ)

بۇ هەم سۈره بېشىدىكى هەرپلەرنىڭ ئوقۇلۇشىغا مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، ئوتتۇرىسى مەد هەرپى بولغان، مەد هەرپىدىن كېيىنكى هەرپى ساكىنلىق ئۈنگىدىن كېيىنكىسى اِدْغَامْسىز كەلگەن هالەتتىكى مەددۇر. بۇنىڭدا ئوخشاشلا مەد هەرپى بىلەن ساكىن بىر هەرپنىڭ تەلەپپۇزىدا مەۋجۇت بولىدىغانلىقى ئۈچۈن «حَرْفِي» (هەرپكە مۇناسىۋەتلىك) دەپ اِدْغَامْ هادىسىسى يۈز بەرمەيدىغانلىقى ئۈچۈن «مُخَفَّف» (يەڭگىل تەلەپپۇز قىلىنىدىغان) دەپ ئاتالغان. مەسىلەن: يس (يا سين) كٓهٰيٰعٓصٓ (كَافْ هَاءْ يَاءْ عَيْن صَادْ)

ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا سۈره بېشىدىكى مەدكە مۇناسىۋەتلىك هەرپلەر (حُرُوفْ مُقَطَّعَاتْ) يۈقىرىدا كۆرسىتىلگەن 14 هەرپدۇر. بۇ هەرپلەرنى ئالاهىدىلىكلىرىگە ئاساسەن ئۈچ خىلغا بۆلۈشكە بولىدۇ.

بىرىنچى خىلى: پەقەت سوزۇلمايدىغىنى. بۇ، «الٓمٓ، الٓر» دىكى «اَلِفْ» دۇر. چۈنكى بۇنىڭدا مەد هەرپى بولمىغانلىقى ئۈچۈن سوزۇلمايدۇ.

ئىككىنچى خىلى: اَلْمَدُّالطَّبِيعِي قاتارىدا سوزۇلىدىغىنى بۇ «حَيٌّ طَهُرَ» سۈزىدىكى بەش هەرپ بولۇپ، بۇ هەرپلەرنى ئوقۇغاندا، ئېغىزدىن ئىككى هەرپنىڭ تەلەپپۇزى چىقىدىغانلىقى ئۈچۈن، مَدٌّ طَبِيعِي گە ئوخشاش ئىككى هەرىكەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

حَا، يَا، طَا، هَا، رَا

ئۈچىنچى خىلى: «نَقَصَ عَسَلُكُمْ» سۈزىدىكى

سەككىز ھەرپ بولۇپ، بۇ ھەرپلەرنى يازغاندا، ئۇچ ھەرپ بىلەن يېزىلىدىغانلىقى، ئوقۇغاندا ھەم ئېغىزدىن ئۇچ ھەرپ تەلەپپۇزى چىقىدىغانلىقى، ئوتتۇرىسىدا مەد ھەرپى بولىدىغانلىقى ئۈچۈن، بۇ ھەرپلەر ئالتە ھەركەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

نۇن، قَافْ، صَاد، عَين، سِين، لَام، كَاف، مِيم

ئەمما «عَيْن» ئىككى ھەركەتتىن ئالتە ھەركەت مىقدارىغىچە سوزۇلىدۇ.

تەھلىلي مەشىق

«اَلطَّامَّةُ» «اَلْئَنَ» «الٓمٓ (الف، لام ميم)» «حمٓ»

1. «اَلطَّامَّةُ» دېگەن سۆزدە مەد ھەرپىدىن كېيىن تەشدىلىك ھەرپ «م» كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «مَدٌّ لَازِمْ كَلِمِي مُثَقَّلْ» بولغان.

2. «اَلْئَنَ» دېگەن سۆزدە مەد ھەرپىدىن كېيىن تەشدىدسىز ساكىنلىق ھەرپ، «ل» كەلگەنلىكى ئۈچۈن، «مَدٌّ لَازِمْ كَلِمِي مُخَفَّفْ» بولغان.

3. «الٓمٓ» دېگەن سۆزدە، ئۈچ ھەرپ بولۇپ، ئۇنىڭ بىرىنچىسى «ا»، بۇ ئەلف سوزۇلمايدۇ.

ئىككىنچى ھەرپ «لام»، «لام» دېگەن سۆز، «ل، ا، م» دىن ئىبارەت ئۈچ سۆزدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، بۇنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ھەرپ، «مەد ھەرپى»، ئاخىرى ساكىنلىق ھەرپ

يەنى «م». مەزكۇر «لام» دېگەن سۆزنىڭ ئاخىرىدىكى «م»، يەنە بىر «م»غا يولۇققانلىقى ئۈچۈن، بۇ جايدا اِدْغَام ھاسىل بولۇپ، بۇ مەد، «مَدٌّ لَازِمْ حَرْفِي مُثَقَّلْ» دەپ ئاتالغان. «الٓمٓ» نىڭ ئۈچىنچى ھەرپى «م»، «ميم» دېگەن سۆز، ئۈچ ھەرپتىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇنىڭ ئوتتۇرىسى بولسا مەد ھەرپى، ئاخىرىدىكى ھەرپ ساكىنلىق بولغاچقا، بۇ جايدا اِدْغَام ھادىسىسى يۈز بەرمەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، «الٓمٓ» دىكى ئۈچىنچى ھەرپ «ميم»، «مَدٌّ لَازِمْ حَرْفِي مُخَفَّفْ» كە تەۋە بولىدۇ.

4. «حمٓ» دېگەن سۆزدە ئىككى ھەرپ بار. بىرىنچى ھەرپنىڭ تەلەپپۇزى «ح» بىلەن «ا» دىن تەركىب تاپقانلىقى ئۈچۈن، «حا» شەكلىدە ئوقۇلىدىغان بولغاچقا، ئۇ «مَدّ طَبِيعِي» گە ئوخشاش ئىككى ھەركەت مىقدارى سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. «ميم» دېگەن سۆزدە مَدّ لَازِمْ حَرْفِي مُخَفَّفْ نىڭ شەرتى تولۇق بولغانلىقى ئۈچۈن، مَدّ لَازِمْ نىڭ قائىدىسى بىلەن سوزۇلىدۇ.

5. مَدٌّ لَازِمْ دېگەن نېمە؟ مَدٌّ لَازِمْ نىڭ سوزۇلۇشى قانچىلىك؟ ئۇ نېمە ئۈچۈن مَدٌّ لَازِمْ دەپ ئاتالغان؟ مَدٌّ لَازِمْ نەچچە قىسىم؟ ئۇلار قايسىلار؟

مەدلەرجەدۈنلىي

«و، ا، ي» مەدھەرپلىرى دەپ ئاتىلىدۇ.

المد الطبيعي

ئىككى ھەرىكەت مقدارى سوزۇلىدۇمەسىلەن: يَقُولُ، اِيمَانًا

مدالبدل: بۇنىڭدامەدھەرپىنىڭ ئالدى ھەمزىلىك بولىدۇ. مەسىلەن: آوتِي

مدالصلة: بۇ، ئىككى ھەرىكەتلىك ھەرپىنىڭ ئارىسىداكەلگەن «ە» دۇر. مەسىلەن: لَنَاحَاجِيَةٌ

مدالعوض: بۇ، وقف لىك ھالەتتىكى تەنۇنىدۇر. مەسىلەن: عَلِيمًاحَكِيمًا

المدالفرعي

مەدھەرپىدىن كېيىن ھەمزەياكى ساكىن مەدگەسەۋەپ بولۇپ كېلىدۇ

بۇنىڭ سوزۇلىشى ئىككى ھەرىكەت مقداريدىن ئالتەھەرىكەت مقدارىغىچە

مدمتصل: مەدھەرىي بىلەن ھەمزە بىرسوزدەئارقىمۇ ئارقاكېلىدۇ. توختىسن ئالتەھەرىكەتكىچەسوزىلىدۇ. مەسىلەن: جَاءَ، عَائِلًا

مدمنفصل: مەدھەرىي بىرىنچى سوزنىڭ ئاخىرىدا، ھەمزەكېيىنكى سوزنىڭ بېشىداكېلىدۇ. ئىككىدىن ئالتەھەرىكەتكىچەسوزىلىدۇ. مەسىلەن: اناانزلناه

مدعارض للسكون: مەدھەرىنىڭ ساكىنغايولۇققانلىقى ۋەبۇجايدا توختىغانلىق سەۋەبىدىن ئىككىدىن ئالتەھەرىكەت مقداريغىچەسوزىلىدۇ. مەسىلەن: اَلرَّحِيم

مدلين: «دو، ي» نىڭ ساكىنغا يولۇققانلىقى ۋە بۇجايداتوختىغانلىق سەۋەبىدىن، ئىككىدىن ئالتەھەرىكەت مقداريغىچەسوزىلىدۇ. مەسىلەن: خَوْف، قُرَيْش

مدلازم: مەدھەرىدىن كېيىن ساكىنلىق ھەرپكېلىپ داۋاملاشقانلىقى سەۋەبىدىن ئالتەھەرىكەتمقدارى سوزىلىدۇ. مەسىلەن: حاجه، الان

مدلازم كلمي مثقل: بۇ، مەدھەرىدىن كېيىن تەشددىلىك ھەرپ كەلگەن مەددۇر. مەسىلەن: الحاقة

مدلازم كلمي مخفف: بۇ، مەدھەرىدىن كېيىن ساكىنلىق ھەرپ كەلگەن مەددۇر. مەسىلەن: اَلْآنَ

مدلازم حرفي مثقل: بۇ، حروف مقطعات قائىئت مەددۇر. مەسىلەن: الٓمٓ

مدلازم حرفي مخفف: بۇھەم حروف مقطعات قائىئت مەددۇر. مەسىلەن: حٰمٓ، يٰسٓ

6. تاۋۇش چىقىرىش ئورۇنلىرى
(مَخَارِجُ الْحُرُوفِ)

ھەرپلەر تاۋۇشلارنىڭ يېزىقتىكى بەلگىلىرى. دېن ئىبارەت. ئەرەب تىلىدىكى تاۋۇشلارنىڭمۇ ئۆزىگە خاس چىقىش ئورۇنلىرى بار بولۇپ، بۇ ئورۇنلاردىن بىر - بىرىگە ئوخشاشمايدىغان تاۋۇشلار چىقىدۇ. ئەرەب تىلىدا تاۋۇشلار سۆزلەرنىڭ مەنىلىرى، شەكىللىرى ھەم گرامماتىكىلىق قۇرۇلۇشىغا ئاساس بولىدۇ. ئەگەر تاۋۇشلارنىڭ بۇ خىل ئالاھىدىلىكلىرىگە دىققەت قىلىنمىغاندا، مەنىگە ئېغىر تەسىر يېتىدۇ. بۇ خىل خاتالىق. «تَجْوِيدْ» ئىلمىدە «لَحْنُ جَلِي» (ئېغىر خاتالىق) دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن: «عَلَمْ» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى، بەلگە ئالامەت دېگەن بولۇپ، ئەگەر بۇ سۆزنى «اَلَمْ» دېگەن سۆزگە ئوخشاش ئەلف بىلەن تەلەپپۇز قىلغىنىمىزدا، بۇنىڭ مەنىسى دەرت، ئاغرىق دېگەن بولۇپ قالىدۇ. «طَيْرُ» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ئۇچۇش دېگەن بولۇپ، ئەگەر بۇ سۆزنى «تَيْرُ» دېگەن سۆزگە ئوخشاش تاء بىلەن تەلەپپۇز قىلغىنىمىزدا، بۇنىڭ مەنىسى «شۇملۇق» دېگەن بولۇپ قالىدۇ. بۇنىڭغا ئوخشاش مىسالالار ناھايىتى كۆپ. تاۋۇشلارنىڭ كونكرېت چىقىش ئورۇنلىرى مۇنداق:

ئورونلىرى ئۆه هەرىلەر

تاۋۇس چىقىرىش ئىلمى

بۇرۇن بوشلۇقى

بۇرۇن بوشلۇقى

لەۋدىن چىقىدۇ

لەۋ ۋە چىشتىن چىقىدۇ

ئۈدۈل چىشلاردىن چىقىدۇ

چىشلار ۋە چىش ئۇۋىدىن چىقىدۇ

چىش ئۇۋىدىن چىقىدۇ

چىش ئۇۋىدىن چىقىدۇ

تاڭلاي ئالدىدىن چىقىدۇ

قاتتىق تاڭلايدىن چىقىدۇ

يۇمشاق تاڭلايدىن چىقىدۇ

كاناي

تاۋۇز يۈرىكى

كىچىكرەك قايىقسىمان

يوتقۇنباق

كىچىكرەك بوغۇزدىن چىقىدۇ

بوغۇزدىن چىقىدۇ

ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى 28 تاۋۇش ئىچىدىن 19 تاۋۇش ئېيتىلىش ئورنى ۋە ئۈسۈلى جەھەتتىن ئۇيغۇر تىلىدىكى مۇناسىپ تاۋۇشلارغا ئاساسەن يېقىن كېلىدۇ. ئەمما قالغان «ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ، ع، ف» لاردىن ئىبارە توققۇز تاۋۇش، ئۇيغۇر تىلىدا ئىشلىتىلمەيدىغان بولغاچقا، ئاۋۋال ئاشۇ تاۋۇشلارنى توغرا تەلەپپۇز قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىشىمىز ئىنتايىن مۇھىم.

ھەرپلەر	تەلەپپۇز شەرتلىرى
ث	1. تىل ئۇستۈنكى چىشنىك تۈۋىگە تىرىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ؛ 2. ھاۋا تىلنىك ئۇچى قىسمى بىلەن ئۈستۈنكى چىش تۈۋى ئارىلىقىدىن سىيرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ. بۇ جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش.
ح	1. ئېغىز تەبىئىي ئېچىلىدۇ. تىل تۈۋى يۇتقۇنچاق تېمىغا تىركىلىپ تار يوچۇق قالىدۇ؛ 2. ھاۋا يۇتقۇنچاقتىكى يوچۇقتىن سىيرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ. بۇ جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش.
ذ	1. تىل ئۇستى تەكشى تۇرىدۇ؛ تىل ئۇچى ئۈستۈنكى چىش تۈۋىگە تېگىپ بىر ئاز توسالغۇ ھاسىل قىلىدۇ؛ 2. ھاۋا تىل ئۇچى بىلەن چىش تۈۋىدىن سىيرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋاز پەردىسى تىترەيدۇ. بۇ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش.

ص	1. كالپۇكلار سەل يۇمىلاقلىشىدۇ؛ تىل ئۇچى ئۇستۈنكى چىش تۈۋىگە يېقىنلىشىدۇ. تىل كەينى يۇمشاق تاڭلايغا قاراپ كۆتۈرۈلىدۇ؛ 2. ھاۋا تىلنىڭ ئۇچى بىلەن ئۇستۈنكى چىش تۈۋى ئارىلىقىدىن سىيرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ. بۇ جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش.
ض	1. تىلنىڭ يېنى ئۇستۈنكى يان ئېزىنقا تەككۈزۈلىدۇ، ھاۋا تىل يېنى بىلەن ئېزىنق چىشقا تاقىلىدۇ؛ 2. ھاۋا توساقنى يىمىرگەندە نەپەس نىسبەتەن ئاجىزراق چىقىدۇ؛ 3. ئاۋاز پەردىسى تىترەيدۇ. بۇ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش.
ط	1. تىل ئۇچى ئۇستۈنكى چىش تۈۋى بىلەن قاتتىق تاڭلاي ئارىلىقىغا تىركىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ. تىل كەينى يۇمشاق تاڭلايغا كۆتۈرۈلىدۇ؛ 2. ھاۋا بىراقلا پارتلاپ چىقىدۇ؛ 3. ئاۋاز پەردىسى تىترەيدۇ. بۇ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش.
ظ	1. كالپۇكلار سەل - پەل يۇمىلاقلىشىدۇ، تىل ئۇچى ئۇستۈنكى چىش تۈۋىگە يېقىنلايدۇ. تىل كەينى يۇمشاق تاڭلايغا كۆتۈرۈلىدۇ؛ 2. ھاۋا تىل ئۇچى بىلەن چىش ئارىلىقىدىكى تار يوچۇقتىن سىيرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. بۇ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش.
ع	1. تىل ئۇچى تۆرۈلمەي، تىل كەينىگە سىلجىيدۇ. يۇتقۇنچاق ئۇستى مۇسكۇللىرى تارىيىپ، تىل تۈۋى يۇتقۇنچاق ئارقا تېمىغا تىركىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ؛ 2. ھاۋا توساقنى يېرىپ، پارتلاپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. بۇ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش.

ف	تىل تەبىئىي تەكشى ھالىتىدە تۇرىدۇ؛ 2. ئاستىنقى كالپۇك ئۈستۈنكى چىش بىلەن بوش تېگىشىدۇ؛ 3. ھاۋا چىشى بىلەن كالپۇك ئارىلىقىدىكى تار يوچۇقتىن پارتلاپ چىقىدۇ؛ 4. ئاۋۇش پەردىسى تىتىرىمەيدۇ. بۇ جاراڭسىز ئۈزۈك ئاۋۇش.

7. قېلىن ۋە ئىنچىكە تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر
(حُرُوفُ التَّفْخِيم وَالتَّرْقِيق)

ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى بەزى ھەرپلەر قېلىن تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. بۇنداق ھەرپلەر بولسا، «حُرُوفُ التَّفْخِيم» يەنى قېلىن تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر دەپ ئاتىلىدۇ. قېلىن تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر تۆۋەندىكى يەتتە ھەرپتۇر: «خ، ص، ض، غ، ط، ق، ظ».

مەسىلەن: «خَالِدِينَ، اَلصَّادِقِينَ، اَلضَّالِّينَ، غَدَقًا» «فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ» «وَقَالَ رَبُّكُمْ اُدْعُونِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ» «ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ»

يۇقىرىدىكى يەتتە ھەرپتىن باشقا ھەرپلەر ئىنچىكە ۋە يۇمشاق تەلەپپۇز قىلىنىدىغانلىقى ئۈچۈن، «حُرُوفُ التَّرْقِيقْ» يەنى ئىنچىكە ۋە يۇمشاق تەلەپپۇز قىلىنىدىغان ھەرپلەر دەپ ئاتىلىدۇ.

مەسىلەن: «اَلتَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْاٰمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ»

ئەمما «ل» ۋە «ر» ھەرپلىرى بەزىدە قېلىن ۋە بەزىدە يۇمشاق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

1) «لام»

لام تۆۋەندىكى ھالەتتە قېلىن تەلەپپۇز قىلىنىدۇ:

«اَللّٰهُ» دېگەن سۆزنىڭ ئالدىدىكى ھەرپ زەبەرلىك ياكى پەشلىك بولسا، مەسىلەن: «خَتَمَ اللّٰهُ» «قَالَ اِنِّي عَبْدُاللّٰهِ» ئەگەر «اَللّٰهُ» دېگەن سۆزنىڭ ئالدىدىكى ھەرپ زىرلىك بولسا ئىنچىكە تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن: «بِسْمِ اللّٰهِ» «اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ»

2) «رائ»

تۆۋەندىكى تۆت خىل ھالەتتە «رائ» قېلىن تەلەپپۇز قىلىنىدۇ:

1. «ر» زەبەرلىك ياكى پەشلىك بولسا، مەسىلەن: «رَبَّنَا، رُزِقْنَا»؛

2. «ر» ساكىنلىق بولۇپ، ئالدى پەشلىك ياكى زەبەرلىك بولسا، مەسىلەن: «وَقُرْءَانًا، فَارْتَقِبْ»؛

3. ئومۇمەن «هَمْزَةُ وَصْلِيَة» دىن كېيىن «ر» ساكىنلىق بولۇپ كەلسە، مەسىلەن: «اِرْجِعُوا اِلَيٰ اَبِيكُمْ» «اَمِرْتَابُوا، لِمَنِ ارْتَضَيٰ»؛

4. مەلۇم بىر سۆزدە «ر» ساكىنلىق، بولۇپ ئۇنىڭ ئالدىدىكى ھەرپ زىرلىق، ئارقىسىدىكى ھەرپ زەبەرلىك «تَفْخِيمْ» ھەرپى بولسا،

مەسىلەن:

«مِرْصَادًا، قِرْطَاسٌ، فِزْقَةٌ»

3) «رَاءْ»

تۆۋەندىكى ئۈچ خىل ھالەتتە «راء» ئىنچىكە تەلەپپۇز قىلىنىدۇ:

1. «ر» زىرلىق بولسا، مەسىلەن: «رِدْءًا، رِسَالَاتِ اللّٰهِ، فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ، فَرِهَانٌ»؛

2. «ر» نىڭ ئالدىدىكى ھەرپ ساكىنلىق «ي» بولۇپ، توختاپ ئوقۇغانلىق سەۋەبىدىن «راء» ھەم ساكىنلىق بولۇپ قالغان بولسا، مەسىلەن:

خَبِيرْ، قَدِيرْ، بَصِيرْ؛

3. مەلۇم بىر سۆزدە «ر» ساكىنلىق بولۇپ، ئالدىدىكى ھەرپ زىرلىق بولسا، ئەمما ئارقىسىغا زەبەرلىك ياكى پەشلىك «تَفْخِيمٌ» ھەرپى ئۈلانمىسا، مەسىلەن: وَاصْبِرْ، وَفِرْعَوْنَ، شِرْذِمَةٌ

8. تىترىتىپ ئوقۇش
(قَلْقَلَةْ)

ئۈزى ساكىنلىق بولغان قلقلة ھەرپىنى تەلەپپۇز قىلغاندا چاغدىكى ھەرپ مەخرىجىنىڭ تىترىشى «قَلْقَلَة» دەپ ئاتىلىدۇ. قَلْقَلَة ھەرپلىرى «ق، ط، ب، ج، د» دىن ئىبارەت بەش ھەرپتۇر. بۇ ھەرپلەر «قُطْبِ جَدْ» ھەرپلىرى دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

قَلْقَلَة ھەرپلىرى، سۆز ئوتتۇرىسىدا كەلگەندە ئاجىزراق ئۈرغۇ بىلەن، سۆز ئاخىرىدا كېلىپ شۇ ھەرپتە توختىغاندا، كۈچلۈك ئۈرغۇ بىلەن تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

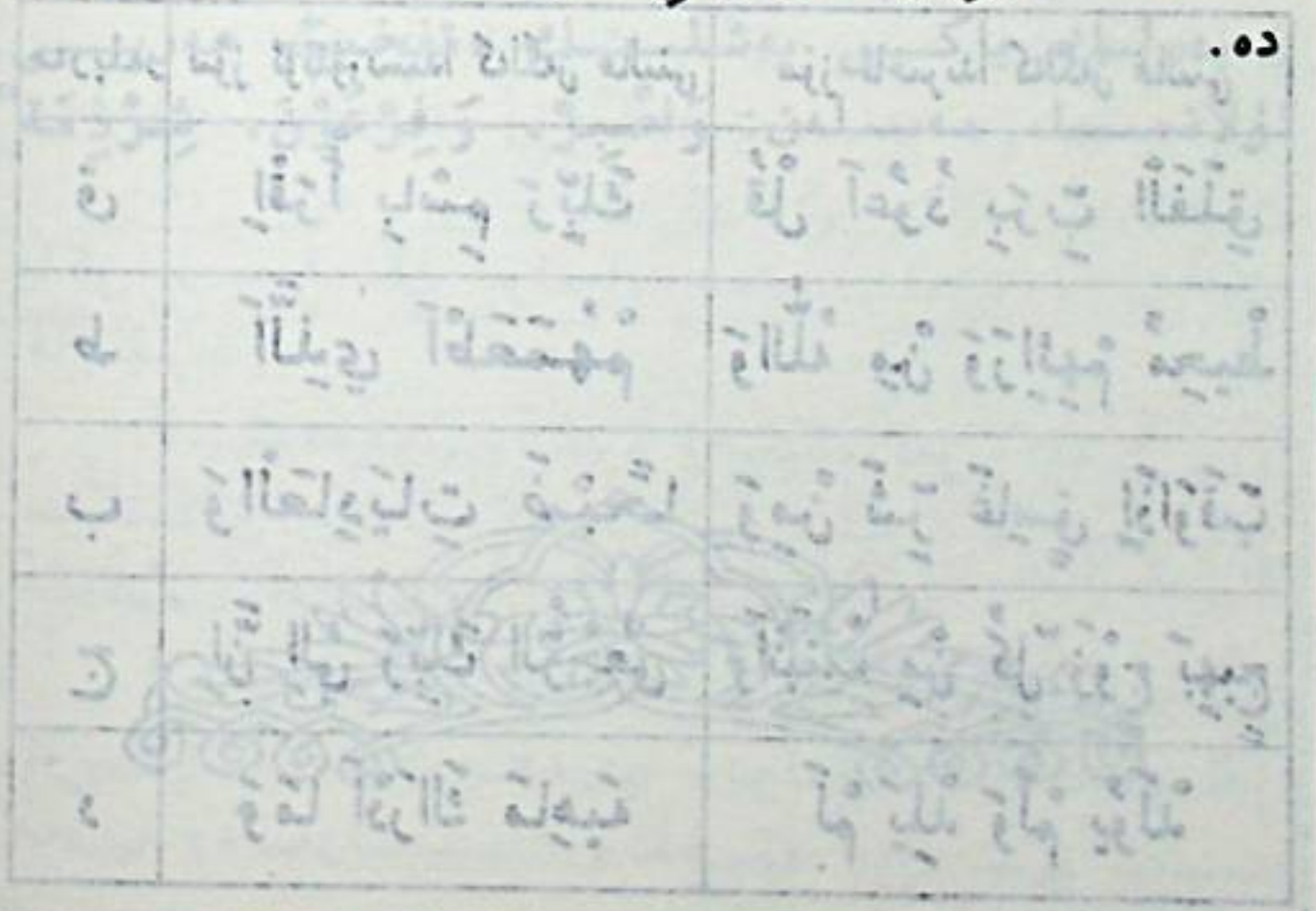
مەسىلەن:

ھەرپلەر	سۆز ئوتتۇرىسىدا كەلگەن ھالىنى	سۆز ئاخىرىدا كەلگەن ھالىنى
ق	اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ	قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ
ط	اَلَّذِي اَطْعَمَهُمْ	وَاللّٰهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ
ب	وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا	وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَاوَقَبَ
ج	اِنَّ اِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعٰى	وَاَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ
د	وَمَا اَدْرَاكَ مَاهِيَه	لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

9. توختىۋېلىش ئوقۇش
(اَلسَّكْتَ)

ئوقۇشنى توختىتىپ، ئىككىنچى ھەرىكەت مىقدارى تىنماي توختىۋېلىپ ئوقۇش «سَكْتَ» دەپ ئاتىلىدۇ. تۇۋەندىكى تۆت جايدا «سَكْتَ» بىلەن ئوقۇلىدۇ.

1. «عِوَجًا قَيِّمًا» دېگەن جايدىكى «عِوَجًا» دە؛
2. «مِنْ مَرْقَدِنَا هٰذَا» دېگەن جايدىكى «مَرْقَدِنَا» دا؛
3. «كَلَّا بَلْ رَانَ عَلٰى قُلُوبِهِمْ» دېگەن جايدىكى «بَلْ» دە؛
4. «وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ» دېگەن جايدىكى «مَنْ» دە.

10. توختاش
(اَلْوَقْفُ)

مەلۇم بىر جۈملە ياكى بۆلەكنىڭ تولۇق ۋە ئېنىق مەنە ئاڭلىتالىشى ياكى ئاڭلىتالماسلىقى، شۇنداقلا مەنىنىڭ ئالدى - كەينى بىلەن باغلىنىشى، ئوقۇش جەريانىدىكى توختاشقا تېگىشلىك جايلاردا توختاش ياكى توختماسلىق بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، تۇۋەندە توختاشقا بولىدىغان جايلار بىلەن توختاشقا بولمايدىغان جايلار تونۇشتۇرۇلىدۇ.

1) توختاشقا بولىدىغان جايلار

(1) مەلۇم بىر مەنە ئاياغلىشىپ، ئىككىنچى بىر مەنە باشلىنىش ئالدىدا توختايدۇ.

مەسىلەن:

قُلْ هُوَاللّٰهُ اَحَدٌ

(2) سۆزنىڭ ئاخىرى قوش پەشلىك ياكى زەبەرلىك ۋە ياكى تەشدىدلىك بولۇپ، بۇ جايلاردا توختاشقا تېگىشلىك بولۇپ قالسا، ساكىنلىق ھالەتتە توختايدۇ.

مەسىلەن:

«سَلَامٌ» نى «سَلَامْ» دەپ «تَعْلَمُونَ» نى «تَعْلَمُونْ» دەپ «اَيْنَ الْمَفَرُّ» نى «اَيْنَ الْمَفَرْ» دەپ

توختاپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

(3) ئەگەر سۆزنىڭ ئاخىرى قوش زەبەرلىك بولۇپ، بۇ جايلاردا توختاشقا تېگىشلىك بولۇپ، قالسا، «اَلِفْ» ھالىتىدە توختايدۇ. مەسىلەن: «تَوَّابًا»نى «تَوَّابَا» دەپ «حِسَابًا» نى «حِسَابَا» دەپ «مِهَادًا»نى «مِهَادَا» دەپ توختاپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

(4) ئەگەر سۆزنىڭ ئاخىرى «ة، ۀ» بولۇپ، بۇ جايلاردا توختاشقا تېگىشلىك بولۇپ قالسا، ساكىنلىق «ھ» ھالىتىدە توختايدۇ. مەسىلەن: «رَاضِيَةٌ» نى «رَاضِيَه» دەپ «عَالِيَةٌ» نى «عَالِيَه» دەپ، «مَرْفُوْعَةٌ» نى «مَرْفُوْعَه» دەپ توختاپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

ئەگەر سۆزنىڭ ئاخىرى ھەركەتلىك ھالەتتىكى «ت» بولسا، توختىغاندا ساكىنلىق ھالەتتە توختايدۇ. مەسىلەن: «لَايَمُوْتُ» نى «لَايَمُوْتْ» دەپ، «وَيُمِيتُ» نى «وَيُمِيتْ» دەپ ئوقۇغانغا ئوخشاش.

(5) پاسىل بەلگىسىنىڭ ۋە ياكى مەلۇم بىر سۆزنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان كىچىك «م» توختاش زۆرۈر دېگەننى بىلدۈرىدۇ.

مەسىلەن: فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ

«اِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُوْنَ وَالْمَوْتٰى يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ»

(6) پاسىل بەلگىسىنىڭ ۋە ياكى مەلۇم بىر سۆزنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان «ج» تۈرۈشقىمۇ، تۈرماسلىققىمۇ بولىدۇ، دېگەننى بىلدۈرىدۇ.

مەسىلەن: «اِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ۝
«نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَاَهُمْ بِالْحَقِّ ۚ اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ».

(7) پاسىل بەلگىسىنىڭ ۋە ياكى مەلۇم بىر سۆزنىڭ ئۇستىگە قويۇلغان «صلي»، توختاش دۇرۇس، لېكىن توختىماسلىق ياخشىراق، دېگەننى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

«نِعْمَ اَجْرُ الْعٰمِلِينَ ۝ اَلَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلٰي رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ»

«وَاِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ اِلَّا هُوَ ۖ وَاِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

(8) مەلۇم بىر سۆزنىڭ ئۇستىگە قويۇلغان «قلي»، توختاشقىمۇ - توختىماسلىقمۇ بولىدۇ، لېكىن توختاش ياخشىراق، دېگەننى بىلدۈرىدۇ.

مەسىلەن: «قُلْ رَبِّي اَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا قَلِيلٌ ۛ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ»

(9) جۈملە ئوتتۇرىسىدا كەلگەن «∴ ∴» ئارقىمۇ ئارقا توختاشنى كۆرسىتىدۇ، بۇ بەلگىدە توختاشقا توغرا كەلسە، ئارقىمۇ ئارقا توختاش كېرەك، ياكى توختىماسلىق كېرەك. مەسىلەن:

«ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ»

2) توختاشقا بولمايدىغان جايلار

(1) تولۇق بىر مەنا ئاياغلاشماستىن توختاش، مەسىلەن: «بِسْمِ اللّٰهِ» دە «بِسْمِ» دەي «اَلْحَمْدُ

لِلّٰهِ» دا «اَلْحَمْدُ» دەپ «اِيَّاكَ نَعْبُدُ» دا «اِيَّاكَ» دەپ توختىغانغا ئوخشاش.

ئەگەر ئوقۇش جەريانىدا نەپەس يېتىشمەي، توختاشقا مەجبۇر بولۇپ قالغاندا، نەپەس ئېلىۋېلىپ، ئالدىنقى سۆزدىن قوشۇپ ئوقۇپ داۋاملاشتۇرىدۇ.

(2) خاتا مەنە بېرىپ قويىدىغان شەكىلده توختاش مەسىلەن: «يَاۤاَيُّهَاالَّذِينَۤاٰمَنُوا لَاتَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَاَنْتُمْ سُكَارٰى» دېگەن جايدىن «وَاَنْتُمْ سُكَارٰى»نى ئوقۇماي توختىۋالغانغا ئوخشاش.

(3) پاسىل بەلگىسىنىڭ ۋەياكى مەلۇم بىر سۆزنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان «لا»، توختاشقا بولمايدۇ دېگەنلىك بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

«وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۙ وَالَّيْلِ اِذَا يَسْرِ ۚ» «اَلَّذِيْنَ تَتَوَفّٰهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ طَيِّبِيْنَ ۙ يَقُوْلُوْنَ سَلٰمٌ عَلَيْكُمُ ۙ اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ»

پايدىلانغان كىتابلار

1. «قاعدة بغدادية» (باغداتتا تۇزۇلگەن قائىدە)، گەنسۇ ئۇلكىلىك ئىسلام دىنى جەمئىيىتى باستۇرغان. 1996 - يىل نەشرى.

2. «ئەرەب تىلى» شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1993 - يىل نەشرى.

3. «ئەرەب تىلى ئىلىپبەسى» قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى، 1998 - يىل نەشرى.

4. «ئىلىپبە» (باشلانغۇچ مەكتەپ 1 - يىللىقلىرى ئۇچۇن) شىنجاڭ ماۋارىپ نەشرىياتى. 1991 - يىل نەشرى.

5. هداية المستفيد في احكام التجويد (تەجۇد ئەھكاملىرىدىن پايدىلانغۇچىلار يېتەكچىسى) لوبنان، ئىلمى كىتابلار نەشرىياتى، 1993 - يىل نەشرى.

6. الملخص المفيد فى علم‌التجويد (تەجۇد ئىلمى خۇلاسىلىرى) سەئۇدى ئەرەبىستان تەيبە نەشرىياتى 1989 - يىلى نەشرى.

7. قواعدالترتيل الميسرة (تەلەپكە لايىق ئوقۇش قائىدىلىرى) سەئۇدى ئەرەبستان مەنھەل نەشرىياتى، 1990 - يىل نەشرى.

ئەرەب ئېلىپبەسىدىكى مۇھىم قائىدىلەر

تۈزگۈچى: ناھىر قادىر

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك ئاكادېمىيىسى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 850×1168 مىللىمېتىر، 1/32
باسما تاۋىقى: 5.375 قىستۇرما ۋاراقى: 2
2001-يىل 10-ئاي 1-نەشرى
2002-يىل 12-ئاي 2-بېسىلىشى
تىراژى: 3000—6000
ISBN7—228—06728—2/H.445
باھاسى: 8.00 يۈەن

بۇ كىتابنىڭ نەشر ھوقۇقى مۇئەللىپنىڭ ئۆزىدە. تىراژ قوبۇل قىلىش، تارقىتىش ئىشلىرىنى ئۆزى بېجىرىدۇ. قانۇنسىز كۆپەيتىپ بېسىشقا يول قويۇلمايدۇ. ئېھتىياجلىق ئورۇن ۋە شەخسلەر تېلېفون ئارقىلىق ئالاقىلاشسا ئېتىبار باھادا يەتكۈزۈپ بېرىلىدۇ.

ئالاقىلاشقۇچى: تاھىر ھاجىم

تېلېفون: 0991-2569350 يانفون: 13139617833

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئابلىمىت ئىمىن

مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى : ئادىلجان ئايىت

خەتتات : ھاجى ئابدۇلمەجىد ھاپىز

القاعدة

بۇ كىتابنىڭ ئاساسىي ئوقۇش قائىدىلىرى قىسمىدا تاۋۇش بەلگىلىرى ، يەنى زەبەر ، زىر ، پەش قاتارلىقلار . قوشۇمچە ئوقۇش قائىدىلىرى قىسمىدا ، تەجۋىد ئىلمىنىڭ ئەڭ مۇھىم قائىدىلىرىدىن ، تەنۋىن ۋە ساكىنلىق نۇنىنىڭ ئوقۇلۇشى، يەنى اظهار، ادغام ،اخفاء،اقلاب، تەشدىد، لىك مىم ۋە نۇنىنىڭ ئوقۇلۇشى ، مد ۋەئۇنىڭ تۇرلىرى قلقلة ۋە سكت قاتارلىقلار چۈشىنىشىڭ لىك بايان قىلىندۇ.

ISBN 7-228-06728-2

9 787228 067282 >

ISBN 7 – 228 – 06728 – 2

H.445 (民文)定价 8.00元